

POLUGODIŠNJE IZVJEŠĆE

NEZAVISNOG MEHANIZMA NADZORA

POSTUPANJA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA MINISTARSTVA UNUTARNJIH
POSLOVA U PODRUČJU ZAŠTITE GRANICE, NEREGULARNIH MIGRACIJA I
MEĐUNARODNE ZAŠTITE

studeni 2022. godine – lipanj 2023. – prosinac 2023. – srpanj 2024.

Zagreb, srpanj 2024.

Sadržaj

Sadržaj.....	1
Napomena:	2
1. Općenito o Mehanizmu	3
1.1. Prva faza (2021.-2022.godina)	4
1.2. Druga faza (2022. – 2023. - 2024.)	6
1.3. Aktivnosti mehanizma.....	12
1.4. Promatrači i promatranja	12
2. Kvantitativna izvješća neposrednih provoditelja aktivnosti Mehanizma	15
2.1. Kvantitativno izvješće A	15
2.2. Kvantitativno izvješće B.....	20
2.3. Kvantitativno izvješće C.....	35
2.4. Kvantitativno izvješće D	44
2.5. Kvantitativno izvješće E.....	50
3. Analize pojedinačnog predmeta promatranja – „Case Study“	53
3.1. Case Study A.....	53
3.2. Case Study B	59
4. Koordinacijski odbor	69
5. Statistički podaci i trendovi u migracijama	70
5.1. Statistički podaci i preporuke	70
5.2. Tražitelji azila.....	73
5.3. Krijumčarenje i nezakoniti prelasci državne granice	82
6. Ostale aktivnosti Mehanizma	89
6.1. Održani sastanci	89
Nezavisni Mehanizam nadzora prezentirao je svoj rad na sjednici LIBE - Odbora Europskog parlamenta za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove	89
6.2. Suradnja s Frontexom.....	90
6.3. Web stranica Mehanizma	90
7. Medicinska skrb migranata.....	92
7.1. Medicinska skrb i dokumentacija.....	92
7.2. Smrtno stradali migranti	98
7.3. Izvadci iz izvještaja neposrednih promatrača vezano uz zdravstvo i zdravstvenu zaštitu.....	98
7.4. Primjer medicinskog postupanja na terenu.....	99
8. Izdvojene preporuke	101
9. PRILOG br.1	104
9.1. Glavni komentari na godišnje izvješće Nezavisnog mehanizma nadzora	105

Napomena: *Obzirom da je zbog problema u provedbi aktivnosti mehanizma došlo do odgađanja objave Polugodišnjeg izvješća i svih s tim u svezi dogovorenih aktivnosti (pokretanje web stranice itd.), ovim Polugodišnjim izvješćem obuhvaćeni su periodi:*

- a) *Od 04. studenog 2022. godine, kada su Ministarstvo unutarnjih poslova i Akademija medicinski znanosti Hrvatske, Akademija pravnih znanosti Hrvatske, Centar za kulturu dijaloga, Hrvatski Crveni križ i prof. dr. sc. Iris Goldner Lang zaključili „Sporazum o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite“, pa do 15. lipnja 2023. godine, kada su krenule aktivnosti nadzora. U navedenom periodu od 4. studenog 2022. godine do 15. lipnja 2023. godine Mehanizam je obavio velik dio aktivnosti definirane Sporazumom, ali i brojne aktivnosti koje nisu definirane Sporazumom. Aktivnosti nadzora u tom periodu nisu provedene zbog brojnih nelogičnosti u samom projektu, a koje je MUP potpisnicama Sporazuma naknadno predstavio.*
- b) *Od 15. lipnja 2023. godine do 31. prosinca 2023. godine, u kojem periodu su provedena 53 neposredna promatranja na temelju kojih je dominantno i sastavljeno ovo Polugodišnje izvješće. U ovom periodu Mehanizam je osim nadzora provodio i druge aktivnosti definirane Sporazumom kao i one koje nisu definirane Sporazumom. MUP u ovom periodu nije redovno izvršavao isplate troškova te naknada članovima Mehanizma, uglavnom zbog administrativnih razloga. Prva isplata na projektu izvršena je 15. studenog 2023. godine, uoči sastanka Savjetodavnog odbora Mehanizma.*
- c) *Od 31. prosinca 2023. godine do 23. srpnja 2024. godine, u kojem su periodu, zbog blokade u komunikaciji MUP-ove Uprave za EU i članova Mehanizma, obavljane bazične aktivnosti te 4 neposredna promatranja uglavnom zbog informacija pristiglih putem medija ili mailova u kojima se upozoravalo na povrede ljudskih prava migranata. Dio statistika ovog izvješća obuhvaća i ovaj period koji nije primarno dio Polugodišnjeg izvješća, ali ga Mehanizam smatra podjednako relevantnim za svoj rad.*

1. Općenito o Mehanizmu

Mehanizam je u okvirima svoje zadaće i nadležnosti opremljen upravo onim ovlastima koje mu omogućavaju provedbu nepristranog, neovisnog i učinkovitog nadzora, pri čemu je važno imati na umu da Mehanizam nije niti 'complaint' niti 'internal affairs' nadzorno tijelo s obzirom da u Republici Hrvatskoj takva tijela već postoje (DORH, Pučki pravobranitelj, Unutarnja kontrola MUP-a).

Mehanizam je tijelo ograničene nadležnosti, pri čemu upravo nadležnosti ostalih aktera u općem sustavu nadzora policije uvjetuju samu nadležnost Mehanizma. Težište u radu Mehanizma je u terensko-administrativnom postupanju u kojem se kombinira analiza primarnih i sekundarnih izvora podataka.

Mehanizam nije statičan i jednokratn ili pak konačan odgovor na sve izazove civilnog nadzora policije u području neregularnih migracija u Hrvatskoj. Njegovo je osnivanje početak nepristranog, neovisnog i ekspertnog dijaloga s MUP-om koji se ne vodi s isključivim ciljem detektiranja i procesuiranja pojedinačnih nezakonitosti postupanja policijskih službenika, već i sa svrhom utvrđivanja normativnih, institucionalnih, sistemskih, operativnih te tehničkih, a naposljetku i ljudskih faktora koji pridonose ili čak uzrokuju takva nezakonita postupanja.

Mehanizam ostvaruje svoj mandat u skladu sa Sporazumom i pozitivnim propisima RH te se u svom radu vodi vizijom neposrednog, nepristranog, neovisnog i ekspertnog dijaloga s MUP-om, a u koji je posredno uključen široki krug dionika putem Savjetodavnog odbora, ali i javnost iz koje Mehanizam crpi određene spoznaje te prema kojoj transparentno komunicira nalaze svojeg rada.

Širi domaći i europski društveno-politički, geopolitički, geostrateški, sigurnosni, ljudsko pravni, ali i medijski kontekst u koji je smješten postupak osmišljavanja i osnivanja Mehanizma iznimno je važan, posebice u kontekstu kritika pojedinih organizacija civilnog društva na račun njegovog osnivanja, stručnosti članova i neovisnosti djelovanja. No, još je važnija, upravo u tom kontekstu, činjenica kako u vrijeme osnivanja Mehanizma nigdje u Europi nije djelovao usporedivi specijalizirani mehanizam (civilnog) nadzora postupanja policije u području neregularnih migracija. U trenutku osnivanja postojećeg Mehanizma nije bilo drugih europskih mehanizama sličnog tipa po kojima bi ovaj Mehanizam mogao biti ustrojen, niti razrađenih smjernica i primjera najbolje prakse (engl. best practice) kojima se Mehanizam mogao voditi u svom radu. Međutim, postoje europski uzori kao i ekspertne (npr. Agencija Europske unije za temeljna prava FRA) studije najbolje prakse općih mehanizama (civilnog) nadzora postupanja

policije te je temeljem istih Mehanizam i osmišljen i ubrzo nakon osnivanja započeo s operativnim djelovanjem. Tijekom rada Mehanizma, a upravo ponukana postojanjem ovog Mehanizma te budućom obvezom osnivanja sličnih mehanizama u svim državama članicama, Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) izradila je smjernice za uspostavu i rad neovisnih nacionalnih mehanizama za praćenje poštivanja temeljnih prava na vanjskim granicama Europske unije.

Također, člankom 10 novousvojene Uredbe 2024/1356 o uvođenju dubinske provjere državljana trećih zemalja na vanjskim granicama, te člankom 43(4) novousvojene Uredbe 2024/1348 o utvrđivanju zajedničkog postupka za međunarodnu zaštitu u Uniji predviđena je obvezna uspostava takvih nacionalnih mehanizama u svim državama članicama Europske unije. Navedene su Uredbe usvojene 14. svibnja 2024. godine, nakon dugotrajnih pregovora između država članica i konačnog postizanja dogovora o reformi Zajedničkog europskog sustava azila tzv. Migracijskim paktom. Obje Uredbe su stupile su na snagu 12. lipnja 2024. godine, a primjenjivat će se od 12. lipnja 2026. godine. S obzirom na sličnost razloga za uspostavu i djelokruga rada između budućih nacionalnih mehanizama i postojećeg Nezavisnog mehanizma nadzora u Republici Hrvatskoj, postojeći pilot projekt predstavlja iznimno vrijedno praktično iskustvo za uspostavu i rad budućih nacionalnih mehanizama ne samo u RH, već i u svim drugim državama članicama. U tom smislu, sva pozitivna iskustva i izazovi u radu Nezavisnog mehanizma nadzora u RH, te preporuke koje je u proteklim izvješćima i u ovom izvješću (vidi posebno točku 5.1) izradio sam Mehanizam te koje je dao Savjetodavni odbor mogu poslužiti kao korisne smjernice za rad budućih nacionalnih mehanizama.

1.1. Prva faza (2021.-2022.godina)

„Nezavisni mehanizam nadzora postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite (dalje u tekstu: Mehanizam) osnovan je „Sporazumom o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite“ od **8. lipnja 2021. godine** (dalje u tekstu: Sporazum, Prilog 1.) čiji su potpisnici bili Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (dalje u tekstu: MUP), s jedne strane, i Akademija medicinskih znanosti Hrvatske (dalje u tekstu: AMZH), Akademija pravnih znanosti Hrvatske (dalje u tekstu: APZH), Centar za kulturu dijaloga (dalje u tekstu: CKD), Hrvatski Crveni križ (dalje u tekstu: HCK) i prof. dr. sc. Iris Goldner Lang, s druge strane. Sporazum je definirao svrhu i temeljne pojmove, proveditelje aktivnosti, vrste odnosno tipove aktivnosti (vidi poglavlje 2.), mjesta njihove provedbe, strukturu i financiranje

Mehanizma. Vrijeme primjene Sporazuma je bilo godina dana (uz mogućnost produljenja). Unutar tog vremena, Mehanizam je proveo 20 promatranja (najavljenih i nenajavljenih) nad postupanjem policijskih službenika. Mehanizam se sastojao od Koordinacijskog odbora (5 članova, po jedan ispred AMZH, APZH, CKD i HCK te prof. dr. sc. Iris Goldner Lang), koji su neovisno od MUP-a (čiji službenici nisu nazočni sastancima Odbora) odlučivali o provođenju aktivnosti neposrednih provoditelja (8 članova, po 2 člana ispred AMZH, APZH, CKD i HCK), koji su temeljem odluke Koordinacijskog odbora provodili promatranja na terenu (policijske postaje, granični prijelazi, zelena granica, prihvatilišta za strance itd.).

Voditelj Koordinacijskog odbora je u prvih šest mjeseci trajanja Sporazuma bio prof. dr. sc. Davor Derenčinović (APZH), kojeg je zbog odlaska na dužnost suca Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, od 18. siječnja 2022. godine na poziciji voditelja Koordinacijskog odbora zamijenio Robert Markt univ. spec. oec. (HCK). Članovi Koordinacijskog odbora su bili doc. dr. sc. Krunoslav Capak, dr. med. (AMZH), mr. sc. Nermin Botonjić (CKD), prim. Josip Jelić, dr. med. (HCK, od 18. siječnja 2022. obavlja aktivnosti neposrednog provoditelja), prof. dr. sc. Iris Goldner Lang i prof. dr. sc. Anna Maria Getoš Kalac (od 18. siječnja 2022. godine). Neposredni provoditelji su bili prof. dr. sc. Nadan Rustemović, dr. med. i prof. dr. sc. Mario Starešinić, dr. med. (AMZH), prof. dr. sc. Davorin Lapaš i izv. prof. dr. sc. Damir Primorac (APZH), Samir Ilijazi, mag. iur. i g. Admir Muhić (CKD) i Robert Markt univ. spec. oec. (od 18. siječnja 2022. godine prim. Josip Jelić, dr. med.) i g. Branislav Tomić (HCK). Logističku potporu u radu Mehanizma osiguravao je MUP koji je, u skladu sa Sporazumom, imenovao službenika za kontakt radi osiguravanja nesmetane i pravovremene razmjene informacija i obavljanja drugih poslova kojima se omogućavalo izvršavanje nadzornih i ostalih aktivnosti Mehanizma.

U prosincu 2021. godine Mehanizam je objavio 1. Polugodišnje izvješće Nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika ministarstva unutarnjih poslova u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite za period lipanj-prosinac 2021. godine.

U lipnju 2022. godine Mehanizam je objavio Godišnje izvješće nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika ministarstva unutarnjih poslova u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite za period lipanj 2021. – lipanj 2022.

Nakon objavljenog Godišnjeg izvješća, Savjetodavni odbor Mehanizma izradio je Preporuke Savjetodavnog odbora u vezi Godišnjeg izvješća Nezavisnog mehanizma nadzora (lipanj 2021. – lipanj 2022.) (PRILOG br 1).

1.2. Druga faza (2022. – 2023. - 2024.)

Dana 4. studenog 2022. godine Ministarstvo unutarnjih poslova i Akademija medicinski znanosti Hrvatske, Akademija pravnih znanosti Hrvatske, Centar za kulturu dijaloga, Hrvatski Crveni križ i prof. dr. sc. Iris Goldner Lang zaključili su „*Sporazum o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite*“ (dalje: Sporazum).

Dana 1. prosinca 2022. godine Uprava za europske poslove, međunarodne odnose i fondove Europske unije Ministarstva unutarnjih poslova u svojstvu Upravljačkog tijela u sustavu upravljanja i kontrole za fondove za unutarnje poslove donijela je *Odluku o izravnoj dodjeli financijskih sredstava za provedbu projekta „Nezavisni mehanizam nadzora, zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite“* u okviru Fonda za integrirano upravljanje granicama, Instrumenta za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (Klasa: 018-08/22-09/3, Urbroj: 511-01-136-22-2).

Dana 6. prosinca 2022. godine Uprava za europske poslove, međunarodne odnose i fondove Europske unije Ministarstva unutarnjih poslova u svojstvu Upravljačkog tijela u sustavu upravljanja i kontrole za fondove za unutarnje poslove i Ministarstvo unutarnjih poslova, zaključili su *Sporazum o izravnoj dodjeli financijskih sredstava za provedbu projekta „Nezavisni mehanizam nadzora, zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite“* u okviru Fonda za integrirano upravljanje granicama, Instrumenta za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (Klasa: 018-08/22-09/3, Urbroj: 511-01-136-22-3).

Dana 2. siječnja 2023. potpisani su Ugovori o djelu s promatračima, a dana 23. siječnja 2023. potpisani su Ugovori o djelu s Koordinacijskim odborom.

Dana 9. svibnja 2023. godine Uprava za europske poslove, međunarodne odnose i fondove Europske unije Ministarstva unutarnjih poslova u svojstvu Upravljačkog tijela u sustavu upravljanja i kontrole za fondove za unutarnje poslove i Ministarstvo unutarnjih poslova, zaključili su *Dodatak Sporazumu o izravnoj dodjeli financijskih sredstava za provedbu projekta „Nezavisni mehanizam nadzora, zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, nezakonitih migracija i*

međunarodne zaštite“ u okviru Fonda za integrirano upravljanje granicama, Instrumenta za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (Klasa: 018-08/22-09/3, Urbroj: 511-01-136-23-10).

Dana 26. svibnja 2023. godine Ministarstvo unutarnjih poslova i Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, Akademija pravnih znanosti Hrvatske, Centar za kulturu dijaloga, Hrvatski Crveni križ i prof. dr. sc. Iris Goldner Lang zaključili su *Dodatak Sporazumu o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite*“ (dalje: Dodatak Sporazumu).

Dana 1. lipnja 2023. godine Uprava za europske poslove, međunarodne odnose i fondove Europske unije Ministarstva unutarnjih poslova u svojstvu Upravljačkog tijela u sustavu upravljanja i kontrole za fondove za unutarnje poslove i Ministarstvo unutarnjih poslova, zaključili su *Drugi dodatak Sporazumu o izravnoj dodjeli financijskih sredstava za provedbu projekta „Nezavisni mehanizam nadzora, zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite*“ u okviru Fonda za integrirano upravljanje granicama, Instrumenta za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (Klasa: 018-08/22-09/3, URBROJ: 511-01-136-23-13).

Dana 2. lipnja 2023. potpisani su Dodaci Ugovora o djelu s članovima Koordinacijskog odbora i s promatračima.

Dana 2. lipnja 2023. potpisani su Ugovori o djelu s administracijom (administrativni i financijski suradnik i stručnjak za odnose s javnošću).

Dana 15. lipnja 2023. pokrenute su aktivnosti nadzora.

Nakon dugotrajnog usuglašavanja s MUP-om oko potrebne dokumentacije uz zahtjev za isplatu financijskih sredstva dana 26. srpnja 2023. predan je prvi zahtjev za isplatu financijskih sredstava i to članovima Koordinacijskog odbora, promatračima i administrativnom osoblju.

Dana 21. rujna 2023. godine na 5. sastanku Koordinacijskog odbora, Robert Markt podnio je ostavku na mjesto voditelja Koordinacijskog odbora. Nitko od članova Koordinacijskog odbora nije htio prihvatiti mjesto voditelja. Do trenutka pisanja ovog izvješća u srpnju 2024. godine Koordinacijski odbor nema voditelja.

Dana 27. rujna 2023. predan je drugi zahtjev za isplatu financijskih sredstava. Važno je napomenuti da je MUP od donošenja posljednjeg financijskog plana pa do danas više puta mijenjao forma zahtjeva za isplatu financijski sredstava što je demotiviralo i otežalo administrativno vođenje projekta.

Prva isplata financijskih sredstava na projektu koja je objedinila prvi i drugi zahtjev za isplatom osoba koje provode projekt isplaćena je na dan 15. studenog 2023.

Druga isplata financijskih sredstava koja pokriva sredstva za treći financijski zahtjev za isplatu isplaćena je 19. siječnja 2024.

Dana 20. siječnja 2024. predana je četvrti zahtjev za isplatu financijski sredstava na projektu. Isti do trenutka pisanja ovog izvješća u srpnju 2024.godine nije isplaćen.

Dugotrajna kašnjenja u refundacijama troškova te isplatama za obavljene aktivnosti negativno su utjecala na dinamiku obavljanja poslova u Mehanizmu.

Provedene aktivnosti u periodu od potpisivanja Sporazuma druge faze do 31.12.2023. godine:

Voditelj/zamjenik/tajnik/član koordinacijskog odbora/promatrač/administrator	Naziv aktivnosti	datum obavljanja posla
Robert Markt	1. Sastanak koordinacijskog odbora	23.12.2022.
	2. Sastanak koordinacijskog odbora	11.1.2023.
	3. Sastanak koordinacijskog odbora	24.5.2023.
	4. Sastanak koordinacijskog odbora	4.9.2023.
	5. Sastanak koordinacijskog odbora	21.9.2023.
Iris Goldner Lang	1. Sastanak koordinacijskog odbora	23.12.2022.
	2. Sastanak koordinacijskog odbora	11.1.2023.
	3. Sastanak koordinacijskog odbora	24.5.2023.
	4. Sastanak koordinacijskog odbora	4.9.2023.
	5. Sastanak koordinacijskog odbora	21.9.2023.
Nermin Botonjić	1. Sastanak koordinacijskog odbora	23.12.2022.
	2. Sastanak koordinacijskog odbora	11.1.2023.
	3. Sastanak koordinacijskog odbora	24.5.2023.
	4. Sastanak koordinacijskog odbora	4.9.2023.

	5. Sastanak koordinacijskog odbora	21.9.2023.
Anna-Maria Getoš Kalac	1. Sastanak koordinacijskog odbora	23.12.2022.
	2. Sastanak koordinacijskog odbora	11.1.2023.
	3. Sastanak koordinacijskog odbora	24.5.2023.
	4. Sastanak koordinacijskog odbora	4.9.2023.
	5. Sastanak koordinacijskog odbora	21.9.2023.
Krunoslav Capak	1. Sastanak koordinacijskog odbora	23.12.2022.
	2. Sastanak koordinacijskog odbora	11.1.2023.
	3. Sastanak koordinacijskog odbora	24.5.2023.
	4. Sastanak koordinacijskog odbora	4.9.2023.
	5. Sastanak koordinacijskog odbora	21.9.2023.
Samir Ilijazi	1. Promatranje	15.6.2023.
	2. Promatranje	15.6.2023.
	3. Promatranje	15.6.2023.
	4. Promatranje	15.6.2023.
	5. Promatranje	1.12.2023.
	6. Promatranje	1.12.2023.
	7. Promatranje	1.12.2023.
	8. Promatranje	1.12.2023.
Nadan Rustemović	1. Promatranje	16.6.2023.
	2. Promatranje	16.6.2023.
	3. Promatranje	16.6.2023.
	4. Promatranje	12.9.2023.
	5. Promatranje	16.6.2023.
	6. Promatranje	12.9.2023.
Mario Starešinić	1. Promatranje	15.6.2023.
	2. Promatranje	15.6.2023.
	3. Promatranje	15.6.2023.
	4. Promatranje	15.6.2023.
Josip Jelić	1. Promatranje	30.06.2023.
	2. Promatranje	30.06.2023.
	3. Promatranje	30.06.2023.
	4. Promatranje	30.06.2023.

	5. Promatranje	30.06.2023.
	6. Promatranje	30.06.2023.
	7. Promatranje	30.06.2023.
Davorin Lapaš	1. Promatranje	16.06.2023.
	2. Promatranje	16.06.2023.
	3. Promatranje	16.06.2023.
	4. Promatranje	12.09.2023.
Damir Primorac	1. Promatranje	03.07.2023.
	2. Promatranje	03.07.2023.
	3. Promatranje	03.07.2023.
	4. Promatranje	30.08.2023.
	5. Promatranje	30.08.2023.
	6. Promatranje	30.08.2023.
	7. Promatranje	30.08.2023.
	8. Promatranje	30.08.2023.
Branislav Tomić	1. Promatranje	30.06.2023.
	2. Promatranje	30.06.2023.
	3. Promatranje	30.06.2023.
	4. Promatranje	30.06.2023.
	5. Promatranje	30.06.2023.
	6. Promatranje	30.06.2023.
	7. Promatranje	30.06.2023.
	8. Promatranje	01.09.2023.
	9. Promatranje	01.12.2023.
	10. Promatranje	01.12.2023.
	11. Promatranje	01.12.2023.
	12. Promatranje	01.12.2023.
	13. Promatranje	01.12.2023.
Admir ef. Muhić	1. Promatranje	03.07.2023.
	2. Promatranje	03.07.2023.
	3. Promatranje	03.07.2023.
Maja Antić Vrbota	Administrativna potpora	11.2022.
	Administrativna potpora	12.2022.

	Administrativna potpora	01.2023.
	Administrativna potpora	02.2023.
	Administrativna potpora	03.2023.
	Administrativna potpora	04.2023.
	Administrativna potpora	05.2023.
	Administrativna potpora	06.2023.
	Administrativna potpora	07.2023.
	Administrativna potpora	08.2023.
	Administrativna potpora	09.2023.
	Administrativna potpora	10.2023.
	Administrativna potpora	11.2023.
Reana Bezić	Financijsko praćenje	01.2023.
	Financijsko praćenje	02.2023.
	Financijsko praćenje	03.2023.
	Financijsko praćenje	04.2023.
	Financijsko praćenje	05.2023.
	Financijsko praćenje	06.2023.
	Financijsko praćenje	07.2023.
	Financijsko praćenje	08.2023.
	Financijsko praćenje	09.2023.
	Financijsko praćenje	10.2023.
	Financijsko praćenje	11.2023.
	Financijsko praćenje	12.2023.
Ivana Radić	Stručnjak za odnose s javnošću	05.2023.
	Stručnjak za odnose s javnošću	06.2023.
	Stručnjak za odnose s javnošću	07.2023.
	Stručnjak za odnose s javnošću	08.2023.
	Stručnjak za odnose s javnošću	09.2023.
	Stručnjak za odnose s javnošću	10.2023.
	Stručnjak za odnose s javnošću	11.2023.
	Stručnjak za odnose s javnošću	12.2023.

1.3. Aktivnosti mehanizma

Nezavisni mehanizam nadzora postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, neregularnih migracija i međunarodne zaštite broji ukupno 5 članova Koordinacijskog odbora i 8 neposrednih provoditelja nadzora odnosno promatrača. Članovi Koordinacijskog odbora predstavljaju udruge uključene u provedbu Sporazuma o suradnji radi provedbe nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granica, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite: Hrvatskog Crvenog križa, Akademije pravnih znanosti, Akademije medicinskih znanosti, Centra za kulturu dijaloga i prof. dr. Iris Goldner Lang. Promatrači su imenovani u ime udruga koje sudjeluju u provedbi Sporazuma temeljem članka 4. Sporazuma. U ime Hrvatskog Crvenog križa imenovani su Branko Tomić i prim. dr. Josip Jelić, u ime Akademije pravnih znanosti: prof. dr. Davorin Lapaš i prof. dr. Damir Primorac, u ime Akademije medicinskih znanosti: prof. dr. Mario Starešinić i prof. dr. Nadan Rustemović te u ime Centra za kulturu dijaloga: Samir Ilijazi i Admir Muhić.

1.4. Promatrači i promatranja

U razdoblju između 1.6.2023. i 31.12.2023. ukupno su provedena 53 promatranja postupanja policijskih službenika u okviru Sporazuma.

Slika 1. – udio promatranja po mjesecima

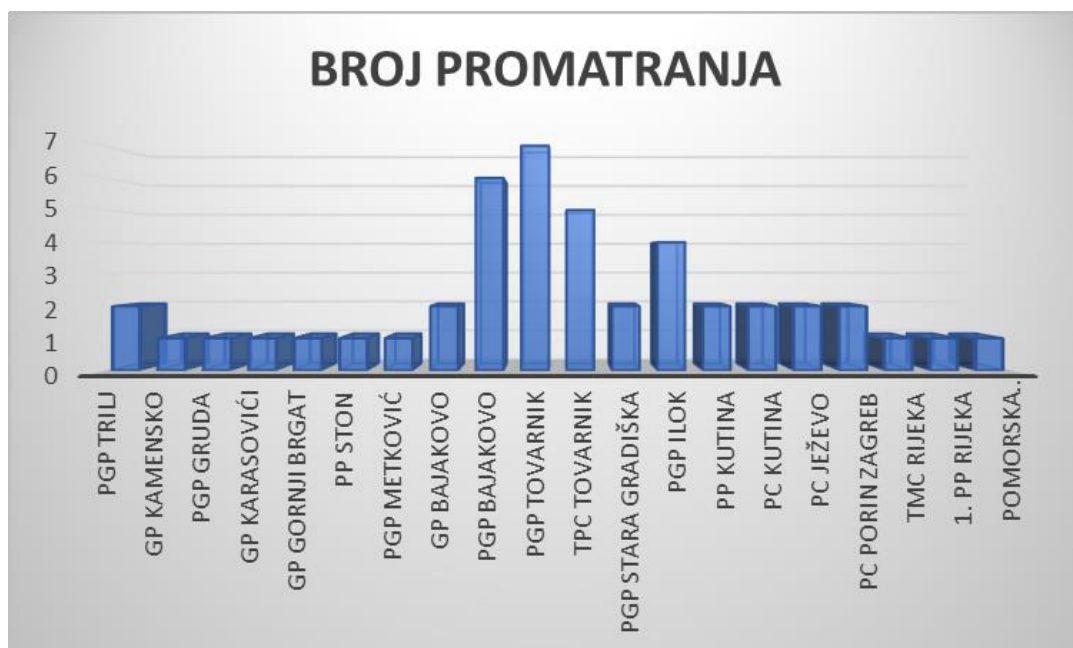
Prema priloženom prikazu (*Slika 1.*) najveći broj promatranja je obavljen u mjesecu lipnju s ciljem prikupljanja što većeg broja ulaznih podataka koji se odnose na postupanja

policijskih službenika kako bi se u kasnijim promatranjima mogli pratiti pojedinačni slučajevi

Slika 2. Udio najavljenih i nenajavljenih promatranja u ukupnom broju promatranja

(ishod rješavanja statusa neregularnih migranata) uz nastavak praćenja postupanja policijskih službenika. Od ukupnog broja promatranja u navedenom šestomjesečnom razdoblju, 43 promatranja su bila nenajavljena, a 10 promatranja je bilo najavljeno, odnosno 81% nenajavljenih i 19% najavljenih promatranja (Slika 2.).

Slika 3. Broj promatranja po postajama granične policije i prihvatnim centrima

Promatranja su obuhvatila ukupno 20 lokacija što uključuje: postaje granične policije, granične prijelaze, policijske postaje, tranzitno-prihvatne centre i prihvatne centre za strance. Pored samostalnih promatranja, promatrači su obavili promatranja i u suradnji s djelatnicima FRONTEX-a 27.9.2023. godine na postaji granične policije Bajakovo i na postaji granične policije Stara Gradiška. U proteklom šestomjesečnom razdoblju lokacije za promatranja su birane temeljem saznanja prikupljenih iz svih dostupnih izvora. U obzir su uzimani podaci koje je dostavljalo Ministarstvo unutarnjih poslova, a koji se odnose na frekvenciju prelazaka.

Posebna pažnja je posvećena prijelazima na krajnjem istoku i na južnom dijelu granice s obzirom na činjenicu da su u obzir uzimane pristigle prijave o postupanjima policijskih službenika. Također, pažnja je posvećena razgovoru s migrantima bez prisustva policijskih službenika s ciljem detektiranja svih koraka u postupanju do dolaska u prihvatne centre kako bi se što vjerodostojnije mogao prikazati način djelovanja cjelokupnog sustava.

Otvaranje Tranzitnog punkta za migrante u Rijeci je pobudilo veliko zanimanje Koordinacijskog odbora te su s tim u vezi promatrači izvršili promatranje u spomenutom centru, ali i u 1. policijskoj postaji Rijeka te u postaji pomorske policije u Rijeci. Posebnost Tranzitnog punkta za migrante u Rijeci je što značajan udio čine migranti koji su zatečeni u unutrašnjosti Republike Hrvatske te oni koji su zatečeni u pokušaju putovanja prema državama Zapadne Europe. Nalazi promatrača ukazuju na činjenicu da su po pitanju infrastrukture prihvatni centri, postaje granične policije i policijske postaje adekvatne za dugoročni i kratkoročni smještaj migranata te se, s obzirom na mjesto zatjecanja i potrebnu duljinu boravka, migranti prevoze u mjesta gdje je smještaj primjeren duljini boravka i njihovu broju. U slučajevima gdje su potrebna poboljšanja na ovom polju, izdane su preporuke od strane promatrača (PP Ston i PGP Gruda). Temeljem obrasca upitnika promatrači prikupljaju podatke koji su u vezi s: mjestom promatranja, osobama s kojima je obavljen razgovor, postupanjem policijskih službenika, informacijskim sustavom MUP-a, uvjetima vezanim uz smještaj i prehranu te prijevoz (obilježena vozila i neobilježena za ranjive skupine), dostupnost mogućnosti traženja međunarodne zaštite, dostupnost prijevoda i prevoditelja te sve ostale segmente relevantne za zaštitu prava neregularnih migranata. U obrazac upitnika su unesene i preporuke koje je propisala Agencija Europske unije za temeljna prava te su nalazi po pitanju istih, sastavni dio izvješća promatrača. Nekoliko promatrača je istaklo susretljivost policijskih službenika i dostupnost podataka što je uvelike olakšalo utvrđivanje činjeničnog stanja.

2. Kvantitativna izvješća neposrednih provoditelja aktivnosti Mehanizma

2.1. Kvantitativno izvješće A

Neposredni promatrač: Samir Ilijazi, mag.iur.

Ukupno je izvršeno 8 nadzora, od kojih su četiri nadzora nenajavljena, a četiri najavljena. Nadzori su obavljani na slijedećim lokacijama:

a) **Tranzitnog punkta za migrante u Rijeci** (glavni željeznički kolodvor u Rijeci), nenajavljen nadzor obavljen 15/06/2023. Policijski službenici s kojima je obavljen razgovor: Andrea Fumić, policijski službenik za graničnu kontrolu i Damir Klasić, voditelj smjene graničnog prijelaza.

b) **Prva policijska postaja u Rijeci, Đure Šporera 4, Rijeka**, nenajavljen nadzor obavljen 15/06/2023.

Razgovor je obavljen s djelatnicima MUP-a: Jasminko Mušan, pomoćnik načelnika policijske postaje, Ljiljana Radan, policijski službenik za nezakonite migracije i Anita Dujmović, policijski službenik za nezakonite migracije.

c) **Pomorska policija Rijeka, Riva 16**, nenajavljen nadzor obavljen 15/06/2023.

Razgovor obavljen s djelatnicima policije: g. Zoran Gavrić - pomoćnik načelnika za graničnu kontrolu, gosp. Dražen Šarčević pomoćnik načelnika za pomorsku policiju i vršitelj dužnosti načelnika policijske postaje

d) **Postaja granične policije Stara Gradiška**, Kralja Tomislava 8, Stara Gradiška, najavljen nadzor obavljen 27/09/2023

Razgovor je obavljen s djelatnicima MUP-a: Miljenko Kovačević, načelnik postaje granične policije Stara Gradiška i Tomislav Marčić, pomoćnik načelnika postaje granične policije Stara Gradiška. Službenici Frontexa koji su sudjelovali zajedničkom nadzoru: Isabel Cortina, promatrač FRONTEX-a u Odjelu za ljudska prava, Jacek Bialas, promatrač FRONTEX-a u Odjelu za ljudska prava i Virgilio Besca, terenski časnik FRONTEX-a.

e) **Granični prijelaz Stara Gradiška**, najavljeni je nadzor obavljen 27/09/2023.

Razgovor je obavljen s istim osobama kao u Postaji granične policije Stara Gradiška.

f) **Postaja granične policije Bajakovo**, Lipovac, najavljeni je nadzor obavljen

27/09/2023. Obavljen je razgovor s djelatnicima MUP-a: Krešimirom Vidovićem, pomoćnikom načelnika postaje granične policije za graničnu kontrolu te sa Zlatkom Čačićem, pomoćnikom načelnika Postaje granične policije za zaštitu granice. Službenici Frontexa koji su sudjelovali zajedničkom nadzoru: Isabel Cortina, promatrač FRONTEX-a u Odjelu za ljudska prava, Jacek Bialas, promatrač FRONTEX-a u Odjelu za ljudska prava i Virgilio Besca, terenski časnik FRONTEX-a.

g) Granični prijelaz Bajakovo. Obavljen je najavljeni nadzor 27/09/2023. Razgovor je obavljen s istim osobama kao u Postaji granične policije Bajkovo.

Analiza nadzora i zaključci:

U produljenom mandatu Nezavisni mehanizam nadzora stavio je naglasak na nenajavljenim nadzorima pa je tako dana 15.06.2023. godine obavljen nenajavljeni nadzor u Tranzitnog punkta za migrante u Rijeci gdje smo imali mogućnost obaviti neposredan razgovor s migrantima koji su dali suglasnost. Imali smo mogućnost izabrati tumača za arapski jezik koji je bio nazočan razgovoru. Razgovor je obavljen bez prisutnosti policijskih službenika.

U Tranzitnom punktu za migrante većinom se nalaze migranti mlađe dobne skupine, muškog spola, a broj migranata svakog dana varira. Na dan 15.06.2023. prisutno je 20 osoba, te su svi mlađe životne dobi.

Migranti s kojim je obavljen razgovor: Abdulwares Nasiri iz Afganistana te Han Fahim iz Afganistana. Migranti su opisali način postupanja policijskih službenika u svim zemljama kroz koje su putovali do Hrvatske, te su pohvalili postupanje policijskih službenika u Hrvatskoj kao i ukazanu im medicinsku pomoć, dok su u odnosu na postupanje policije u Bugarskoj i Turskoj naveli primjedbe jer su ih tukli, oduzimali im predmete te ih onemogućavali u podnošenju zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

Prilikom posjete Tranzitnom punktu za migrante u Rijeci, u pratnji policijskih službenika, provjerili smo privremene prostorije koje su namijenjene za pružanje liječničke pomoći kao i prostorije gdje se pripremaju obroci za migrante. Liječnička pomoć je osigurana, kao i prostorija sa lijekovima, a što su nam potvrdili i migranti, Također, izrazili su i zadovoljstvo hranom.

Produljenjem ugovora Nezavisnog mehanizma nadzora proširene su ovlasti prilikom obavljanja nadzora na način da se neposrednim provoditeljima sukladno članku 9. Sporazuma

omogućava uvid u informacijski sustav MUP-a u kojem su zabilježena postupanja policijskih službenika. Na taj način promatračima se omogućava da prate jesu li policijski službenici određenog dana postupali prema migrantima te način na koji je prema njima postupano u smislu poštivanja njihovih temeljnih prava. Radi se o strogo povjerljivim informacijama koje su evidentirane u sustavu MUP-a a koje podatke sada mogu prilikom nadzora koristiti članovi NMN-a, a što smatramo značajnim proširenjem ovlasti u radu.

U I. policijskoj postaji u Rijeci omogućen nam je uvid u dnevnik događaja te smo dobili sve detaljne informacije vezano za događaj od 20.05.2023., koji smo prethodno izabrali. Također, omogućen nam je uvid u spis u kojem je tražitelj međunarodne zaštite maloljetna osoba kojoj je rješenjem Zavoda za socijalni rad u Rijeci određen skrbnik. U odnosu na informacijski sustav MUP-a za neke od migranata koji su evidentirani postoje fotografije čime se omogućava lakša identifikacija osoba.

Zaključak: Radi se o novosti budući da do sada nije u informacijskom sustavu postojala fotografija migranata koji se evidentiraju. Fotografija migranata vidljiva je i u drugim zemljama koje mogu koristiti bazu podataka. Preporuka Nezavisnog mehanizma nadzora je da se migranti fotografiraju i da se fotografije unesu u zajedničku bazu podataka radi lakšeg utvrđivanja identiteta.

U I. policijskoj postaji u Rijeci izabrali smo uvid i ispitivanje događaja koji se dogodio dana 20.05.2023.godine. Radi se o događaju u kojem su policijski službenici prilikom primjena kompenzacijskih mjera na ŽC5017 u Klani, Petrolejska cesta bb, 100 metara prije skretanja za Klanu, zaustavili osobno vozilo marke „Škoda“, tip „Superb“, bijele boje, rumunjskih nacionalnih oznaka TM*** kojim je upravljao državljani Rumunjske I.F., koji je u vozilu prevezio četiri strana državljana bez isprava o identitetu. U tijeku je bilo kriminalističko istraživanje nad četiri osobe zbog nezakonitog boravka u RH, dok je državljani Rumunjske uhićen zbog osnova sumnje da je počinio kazneno djelo iz čl. 326. KZ-a: *protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma.*

Nakon privođenja u službene prostorije i PP Rijeka, uzimanjem izjava o osobnim podacima stranca utvrđeno je da se radi o državljanima Turske: MUHAMMED SARI (2003.), bez isprave o identitetu, MERT SARI (2006.), bez isprave o identitetu, 3. GOKHAN YUCA (1993.), bez isprave o identitetu, FATIH BESINIK (2002.), bez isprave o identitetu. Provedenim postupkom i obavljenim razgovorom sa predmetnim državljanima Turske, uz pomoć prevoditelja za turski jezik g. Bekir Fazliov, utvrđeno je da su navedene osobe u Turskoj

dogovorili legalno putovanje do Italije, za što su njihovi roditelji krijumčaru platili 6.000 eura po osobi. Dana 15.05.2023. godine svi zajedno avionom su krenuli iz Istanbula za Sarajevo gdje su boravili četiri dana. Po nalogu krijumčara u Sarajevu su odbacili svoje putne isprave i potom su krenuli prema Republici Hrvatskoj putujući u raznim osobnim vozilima. Dolaskom u Bihać dočekuje ih osobno vozilo kojim se upućuju u pravcu državne granice s Republikom Hrvatskom koju prelaze pješice dana 18/19.05.2023. godine u noćnim satima na neutvrđenom mjestu na području PU Karlovačke. Nakon prelaska državne granice čeka ih drugo neidentificirano osobno vozilo kojim se upućuju u pravcu Zagreba gdje se zadržavaju do večernjih sati kada autobusom putuju u pravcu Rijeke. Noć u Rijeci provode na otvorenom do jutarnjih sati, zadržavajući se u centru grada. Dana 20.05.2023. godine oko 09:00 sati po njih dolazi osobno vozilo marke „Škoda“ kojim se upućuju u pravcu Italije, ali su u 09:50 sati na ŽC 5017 u blizini mjesta Klana zaustavljeni od strane djelatnika PPRP Rijeka – grupe za kompenzacijske, mjere kako je naprijed navedeno.

Navedene su osobe zatražile međunarodnu zaštitu u RH, te su im sukladno Standardnom operativnom postupku (SOP-u) uzeti otisci prstiju i izdane potvrde o registraciji. Državljeni Turske su informirani o sadržaju Frontexovog reintegracijskog programa uručivanjem informativnog letka i dodatnim pojašnjenjima kojeg su se odrekli i ostaju kod izražene namjere za međunarodnu zaštitu, o čemu su potpisali obavijest. S obzirom da se u grupi nalazi maloljetni Mert Sari (u pratnji brata Muhammed Sari) kontaktiran je Zavod za socijalni rad u Rijeci, te je u prostorije I. policijske postaje pristupila dežurna djelatnica Sanja Krznarić koja će donijeti rješenje o skrbništvu i biti prisutna preprati istog do prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu. Po završenom postupku osobe su trebale biti prebačene do prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu. Na opisan način omogućeno nam je da objektivno pratimo postupanje prema migrantima od samog zatjecanja na području Republike Hrvatske pa nadalje, čime se omogućava detaljnija analiza postupanja policijskih službenika u smislu poštivanja prava migranata.

U odnosu na intervjuirane migrante zatražili smo uvid u informacijski sustav MUP-a te utvrdili da je Fahim Han, tražitelj azila, dana 07/06/23 u PP Slunj izrazio namjeru za podnošenja azila. Isti je dana 07/06/2023 prošao zelenom granicom, u grupi od 7 osoba pješice. Za Afghan Mokhtiaar uvidjeli smo da je isti tražitelj azila, njegova slika je vidljiva u sustavu, evidentiran je njegov nezakonit prijelaz granice u grupi od 10 osoba. U dnevniku događaja za njega je razvidno da je zatečen dana 11/06/23 u Slunju u 6,10 sati, bilo ih 10 u grupi te su svi izrazili

namjeru za azil. Navodi se da je prije 3 mjeseca napustio Afganistan. Iz Srbije je došao u BiH, Sarajevo pa u Bihać. Namjera je bila otići u Italiju (sve piše u opisu događaja - inf sustav).

Zaključak: prilikom nadzora u I. policijskoj postaji u Rijeci utvrdili smo je da kod samog informacijskog sustava problem u tome što EOS sustav koji je dio Informacijskog sustava (Evidencija o određenim kategorijama stranaca i evidencija međunarodne zaštite) i Informacijski sustav nisu automatski povezani – preporuka je povezati Informacijski sustav.

Po prvi puta neposredni promatrači izvršili su nenajavljen nadzor u Pomorskoj policiji u Rijeci. Njihova nadležnost obuhvaća morski akvatorij- teritorijalno more i unutarnje morske vode. Na moru do sada nije bilo slučaja zatjecanja migranta. Na području graničnog prijelaza bilo je situacija sa Sirijcima, ali nisu imali status migranta već su bili članovi posade. Kao granična policija nemaju dodira sa migracijom, ne smještaju migrante, nemaju prostorije za zadržavanje, a u slučaju kada bi bilo potrebno smjestiti migranta (počinjenje prekršaja ili kaznenog djela) onda se obavijesti temeljna policija.

Zaključak: pomorska policija nema dodira sa migracijom, ne smještaju migrante, nemaju prostorije za zadržavanje, a u slučaju kada bi bilo potrebno smjestiti migranta (počinjenje prekršaja ili kaznenog djela) onda se obavijesti temeljna policija.

Najavljeni nadzor s FRONTEX-om

Neposredni promatrači po prvi put u svojem mandatu, a sukladno Zaključku sa sastanka održanog dana 25.09.2023. godine u Zagrebu, upućeni su u zajednički nadzor sa članovima Frontex-a, a koji nadzor je obavljen dana 27.09.2023. godine, i to u postaji granične policije Stara Gradiška, graničnom prijelazu Stara Gradiška, postaji granične policije Bajakovo i graničnom prijelazu Bajakovo. Obavljeni su razgovori sa službenim osobama na gore navedenim lokacijama gdje smo dobili službene informacije o broju nezakonitih pokušaja prelaska državne granice te načinima na koji se je to pokušalo učiniti, te o broju podnošenih zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Imali smo mogućnost provjeriti na koji način funkcionira *heart beat* detektor kojim se provjerava nalazi li se u kamionima osoba koja nezakonito pokušava prijeći granicu. Također, službene osobe su nam ukazale da na graničnom prijelazu Bajakovo imaju educiranog djelatnika za otkrivanje traffickinga kao trenera za temeljna ljudska prava.

Prilikom zajedničkog nadzora obišli smo i prostorije koje koriste djelatnici Frontex-a i koje su otvorene svaki dan od 0-24 h.

Zaključak: Posebno naglašavamo razliku u ovlastima između Nezavisnog mehanizma nadzora i Frontex-a. Djelatnici Frontex-a nemaju ovlasti u nadzoru koje ima Nezavisni mehanizam nadzora. Naime, neposredni promatrači imaju mogućnost neposredno razgovarati s migrantima i to bez prisustva policijskih službenika čime se postiže dobivanje detaljnijih informacija o postupanju prema migrantima. Također, neposredni promatrači imaju mogućnost izvršiti uvid u spise koji se vode za neregularnog migranta kao i zatražiti uvid u prigovore koje su podnijeli migranti na postupanje policije. Ono što posebno naglašavamo jest da djelatnici Frontex-a nemaju mogućnost uvida u informacijski sustav MUP-a.

2.2. Kvantitativno izvješće B

Neposredni promatrač: Branislav Tomić, struč.spec.ing.sec.

Datum, lokacija i vrsta nadzora:

1. 30.06.2023. Postaja granične policije Bajakovo, nenajavljeni nadzor, nadzor smještajnih kapaciteta.
2. 30.06.2023. Postaja granične policije Bajakovo, nenajavljeni nadzor, uvid u informacijski sustav.
3. 30.06.2023. Postaja granične policije Tovarnik, nenajavljeni nadzor, nadzor smještajnih kapaciteta.
4. 30.06.2023. Postaja granične policije Tovarnik, nenajavljeni nadzor, uvid u informacijski sustav.
5. 30.06.2023. Postaja granične policije Tovarnik, nenajavljeni nadzor, obilazak zelene granice.
6. 30.06.2023. Tranzitni prihvatni centar Tovarnik, nenajavljeni nadzor, nadzor smještajnih kapaciteta.
7. 30.06.2023. Tranzitni prihvatni centar Tovarnik, nenajavljeni nadzor, uvid u informacijski sustav.
8. 01.09.2023. Tranzitni prihvatni centar Tovarnik, nenajavljeni nadzor, informacije iz sekund. Izvora.
9. 27.09.2023. Postaja granične policije Stara Gradiška, najavljeni nadzor s FRONTEX-om.
10. 27.09.2023. Granični prijelaz Stara Gradiška, najavljeni nadzor s FRONTEX-om.

11. 27.09.2023. Postaja granične policije Bajakovo, najavljeni nadzor s FRONTEX-om.
12. 27.09.2023. Granični prijelaz Bajakovo, najavljeni nadzor s FRONTEX-om.
13. 28.09.2023. Postaja granične policije Tovarnik, najavljeni nadzor s FRONTEX-om.
14. 04.01.2024. Postaja granične policije Ilok, nenajavljeni nadzor, informacije iz sekundarnog izvora.
15. 04.01.2024. Postaja granične policije Ilok, nenajavljeni nadzor, uvid u informacijski sustav.

Analiza:

Na temelju Sporazuma o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova RH u području zaštite granica, neregularnih migracija i međunarodne zaštite, Koordinacijski odbor Nezavisnog mehanizma nadzora upućuje svoje neposredne provoditelje / promatrače na najavljena ili nenajavljena terenska promatranja na vanjskoj granici Republike Hrvatske, uključujući zelenu granicu, na graničnim prijelazima / u policijskim postajama / policijskim upravama Republike Hrvatske, s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom, te Republikom Srbijom, kao i u prihvatilištima te prihvatnim centrima za strance.

U gore navedenih 15 terenskih obilazaka, obavio sam 10 nenajavljenih nadzora i 5 najavljenih nadzora, od kojih su 10 bili u postajama granične policije, 3 u tranzitno prihvatnom centru za strance, a 2 na graničnim prijelazima.

Uz ukupno provedenih 15 razgovora s 22 ovlaštene osobe MUP-a u navedenim postajama granične policije, graničnim prijelazima i tranzitnom prihvatnom centru za strance, obavio sam 3 uvida u smještajne kapacitete, 1 obilazak zelene granice, 4 uvida u informacijski sustav MUP-a, 2 provjere informacija prikupljenih iz sekundarnih izvora, te obavio 5 zajedničkih terenskih nadzora s predstavnicima FRONTEX-a.

Nadzor smještajnih kapaciteta:

Sukladno članku 7. Sporazuma neposrednim provoditeljima je u PGP Bajakovo, PGP Tovarnik, TPC Tovarnik i PGP Ilok omogućen uvid u stanje smještajnih kapaciteta, čime je izvršena provjeru ispunjavaju li standarde propisane stavkom 2. članka 13. Pravilnika o postupanju prema državljanima trećih zemalja (NN 68/2018), odnosno jesu li opremljeni osnovnim namještajem, imaju li zasebne sanitarne prostorije, nisu li pod video-nadzorom i imaju li pristup svjetlu i zraku i odgovarajuće grijanje, odnosno hlađenje.

Nadzor u Postaji granične policije Bajakovo obavljen je 30.06.2023. Objekt je financiran sredstvima EU fondova i prilikom projektiranja i izgradnje u potpunosti usklađen s europskim standardima i samim tim u cijelosti ispunjava zahtjeve za provedbu policijskih poslova i smještaja neregularnih migranata. U trenutku nadzora u PGP Bajakovo nije bilo zatečenih i smještenih neregularnih migranata.

Smještajni kapaciteti objekta postaje granične policije Tovarnik, koja je također financiran sredstvima EU fondova i prilikom projektiranja i izgradnje u potpunosti usklađen s europskim standardima, nisu predviđeni za dugotrajniji smještaj neregularnih migranata, nego se oni nakon obavljanja početne procedure upućuju u obližnji tranzitni prihvatni centar u Tovarniku, financiran EU sredstvima, te projektiran i izgrađen po europskim standardima. U postaji granične policije Tovarnik inače postoji uređaj „live scanner“ kojim se uzimaju otisci svih 10 prstiju od zatečenih neregularnih migranata i upisuju u bazu za razmjenu podataka EURODAC, ali je u trenutku nadzora (30.06.2023. godine) bio na posudbi u Prihvatnom centru za strance u Ježevu. Za aktualne potrebe uzimanja otisaka prstiju PGP Tovarnik koristi se uređaj u obližnjem tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik. U trenutku nadzora u PGP Tovarnik nije bilo zatečenih i smještenih neregularnih migranata.

Objekt tranzitnog prihvatnog centra za strance Tovarnik izgrađen je 2016. godine neposredno uz granični prijelaz Tovarnik EU sredstvima u skladu sa zahtjevima međunarodnih standarda. Tranzitni prihvatni centar Tovarnik sastoji se od smještajnog i upravnog dijela. S obzirom da je TPC Tovarnik namijenjen za provođenje ograničenja slobode kretanja stranaca koji su zatečeni u nezakonitom prelasku vanjske granice, predviđeno je i izgrađeno sve da se osobama za vrijeme dugotrajnijeg boravka u ovom objektu osigura poštivanje ljudskih prava i zaštita dostojanstva. U tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik se vodi briga o zdravstvenoj i psihosocijalnoj skrbi za smještene strance, obavljaju se poslovi osiguranja TPC Tovarnik i smještenih stranaca te poduzimaju mjere i radnje u svrhu poboljšavanja uvjeta boravka u ovom objektu. Prijevoz neregularnih migranata se vrši službenim policijskim vozilima, a ako se radi o maloljetnicima ili djeci bez pratnje prijevoz se vrši neobilježenim civilnim vozilima. U trenutku nenajavljenog nadzora 30.06.2023. godine u TPC Tovarnik je bilo smješteno šest osoba zatečenih u nezakonitom pokušaju prelaska granice čiji su slučajevi bili u fazi realizacije.

Obavljen je 04.01.2024. godine i uvid u smještajne kapacitete postaje granične policije Ilok za pojedinačni smještaj koji udovoljavaju zahtjevima Pravilnika o postupanju prema državljanima trećih zemalja, U slučaju potrebe dugotrajnijeg zadržavanja većeg broja osoba, prevoze se obilježenim, odnosno, u slučaju ranjivih skupina neobilježenim policijskim vozilima

u obližnji tranzitni prihvatni centar Tovarnik. U trenutku nadzora u PGP Ilok nije bilo zatečenih neregularnih migranata.

Neposredni provoditelji nisu ustanovili nedostatke smještajnih kapaciteta u navedenim objektima.

Obilazak zelene granice

Temeljem članka 8. Sporazuma neposrednim provoditeljima je 30.06.2023. omogućeno promatranje na zelenoj granici u zoni odgovornosti postaje granične policije Tovarnik, što je izvršeno službenim policijskim vozilom. Postaja granične policije Tovarnik pokriva granični prijelaz s istočne strane u Europsku uniju, a kopneno područje uz zelenu granicu je dugo 20 km. Nadzor graničnog područja vrši se policijskim vozilima za ophodnju, a za nadzor se koriste i suvremena tehnička pomagala kao što su dronovi i kamere, odnosno termovizija.

Za vrijeme provedbe nadzora na zelenoj granici u zoni odgovornosti postaje granične policije Tovarnik nisu zatečeni niti uočeni neregularni migranti.

Uvid u informacijski sustav MUP-a:

Sukladno članku 5. Sporazuma o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika MUP-a u području nezakonitih migracija i međunarodnu zaštite, voditelj Službe za nezakonite migracije Uprave za granicu Ministarstva unutarnjih poslova dostavlja Nezavisnom mehanizmu nadzora statističke podatke o postupanjima prema neregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite na vanjskoj granici do 10. u mjesecu za prethodni mjesec.

Temeljem članka 9. Sporazuma promatračima je omogućen uvid u informacijski sustav MUP-a na mjestima nadzora radi usporedbe podataka, odnosno provjere podataka iz sekundarnih izvora informacija.

Neposredni provoditelji su 30.06.2023. godine proveli nenajavljeni nadzor u postaji granične policije Bajakovo. Omogućen im je uvid u informacijski sustav i uvid u spise prema dnevniku događaja od 03.06.2023. : spis broj 216-03/23-02/3832 koji se odnosi na J.K. i spis broj: 216-03/23-02/3831 koji se odnosi na M.V.

Prilikom nenajavljenog nadzora u postaji granične policije Tovarnik 30.06.2023. godine izvršen je uvid u informacijski sustav koji je potvrdio primljene statističke podatke o broju neregularnih migranata, uvid u dnevnik događaja od 29.05.2023. i spis br: 388/2023 kojim su

obuhvaćeni ruski državljani A.A. (r. 1993.), R.A. (r. 2022.) i T. Z. (1991.), koji su tom prilikom izrazili namjeru traženja azila.

Neposrednim provoditeljima je 30.06.2023. godine omogućen uvid u informacijski sustav MUP-a u TPC Tovarnik i predan ispis trenutnog brojnog stanja zatečenih osoba smještenih po sobama, s podacima o državljanstvu, godini rođenja, spolu, policijskoj postaji, odnosno postaji granične policije koja ih je zatekla i datumu prihvata. Također je neposrednim provoditeljima predan i ispis statističkog izvješća TPC Tovarnik s usporednim podacima za razdoblje siječanj/svibanj 2022. – siječanj/svibanj 2023. godine. Uočeno je značajno povećanje broja osoba smještenih u TPC Tovarnik u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (225 osoba u razdoblju siječanj-svibanj 2022. godine, a 599 osoba u razdoblju siječanj-svibanj 2023.), što iznosi 166%. Također je značajno povećala i broj readmisijskih postupaka (127 osoba u razdoblju siječanj-svibanj 2022. godine, a 453 osobe u razdoblju siječanj-svibanj 2023. godine), što iznosi 257%.

Ovlaštene osobe PGP Ilok su 04.01.2024. godine neposrednim provoditeljima na pisani zahtjev omogućile uvid i dale ispis predmetnog slučaja iz informacijskog sustava MUP-a.

Provjera navoda iz sekundarnih izvora informacija:

Na temelju prikupljanja informacija iz sekundarnih izvora, Koordinacijski odbor Nezavisnog mehanizma nadzora je 31.08.2023. godine, na temelju članka 6. Sporazuma, odredio izvršiti nenajavljeni nadzor u Tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik 01.09.2023. godine radi provjeri navode iz sekundarnih izvora informacija.

Sekundarni izvor informacija je bila poruka primljena 30.08.2023. u 18:49 h elektroničkom poštom „*da su 17. kolovoza 2023. u TPCS Tovarnik G.O., S.Y i M.M. iskazali namjeru za međunarodnom zaštitom te su upućeni u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu, a da su ih ... svu trojicu ... tražitelja međunarodne zaštite u Hrvatskoj, 17. kolovoza 2023. godine na željezničkom kolodvoru u Tovarniku otela četiri policajca u civilu, strpala ih u neoznačeni kombi i nakon sat i pol vožnje „pušbekala“ (od pushback) u Bosna.*“

Prilikom nenajavljenog nadzora u tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik 01.09.2023. godine uz razgovor s nadležnim osobama u tranzitnom prihvatnom centru u Tovarniku i uvid u informacijski sustav MUP-a provjereni su navodi iz sekundarnih izvora. Dobiven je ispis iz informacijskog sustava MUP-za 3 osobe (G.O., S.Y i M.M.) i statistički pregled tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik smještenih neregularnih migranata po državljanstvu.

Sve tri osobe navedene u sekundarnom izvoru podataka (G.O., S.Y i M.M.) su 27.07.2023. zrakoplovom doletjele iz Turske u Sarajevo, odakle su uz plaćanje neimenovanoj osobi trebali biti prebačeni u Republiku Hrvatsku.

Neimenovana osoba ih je 29.07.2023. godine prevezla vozilom iz Sarajeva do obale Save odakle su gumenim čamcem u grupi od 20 osoba prešli u Republiku Hrvatsku kod mjesta Pričac, gdje su zatečeni. Svi su prepraćeni u prostorije PGP Slavonski Brod, gdje je nastavljeno dalje postupanje. Ustanovljeno je da se radi o 17 državljana Turske i 3 državljanina Iraka. Svi su upoznati sa svojim pravima, svima je osigurana prehrana, a reintegracijsku i liječničku pomoć su odbili.

PGP Slavonski Brod je uputila zahtjev Terenskom centru Banja Luka Službe za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine za prihvata osoba u skraćenom postupku. Terenski centar Banja Luka je 31.07.2023. uputio obavijest o prihvatu 17 osoba temeljem Sporazuma o readmisiji u tri etape: 18.08.2023., 22.08.2023. i 25.08.2023. godine na graničnom prijelazu Stara Gradiška.

M.M. i S.Y. su po toj obavijesti trebali biti vraćeni u Bosnu i Hercegovinu 18.08.2023. u 10h, a G.O. 25.08.2023. godine u 10h. Do izvršenja postupka readmisije bili su prebačeni u tranzitni prihvatni centar za strance u Tovarniku, gdje su zaprimljeni 01.08.2023. godine u 12:20h, te je provedena redovita procedura. Kako kod sebe nisu imali nikakve osobne isprave, identitet sve trojice je zabilježen na temelju osobne izjave na dvojezičnom obrascu br.6. Za jezike koje govore naveli su turski i kurdski. Obavljen je prvi pregled, a policijski službenik TPC Tovarnik za prihvata i deportacije im je uzeo otiske svih 10 prstiju za unos u EURODAC.

S obzirom da su 17.08.2023., dan prije planiranog prvog termina readmisije u Bosnu i Hercegovinu, sva trojica (G.O., S.Y i M.M.) u TPC Tovarnik ipak izrazili namjeru traženja međunarodne zaštite, sačinjena je službena zabilješka u svezi najave njihovog dolaska u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu.

Istoga dana, u četvrtak 17.08.2023. u 16:50h sva trojica (G.O., S.Y i M.M.), te kao četvrti Y.E., otpušteni su iz Tranzitnog prihvatnog centra za strance u Tovarniku, uz urednu dokumentaciju po kojoj su bili dužni javiti se u petak 18.08.2023. do 23:55 h u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu.

Prema riječima policijskog službenika TPC Tovarnik za prihvat i deportacije koji ih je u četvrtak 17.08.2023. ispratio do izlaza iz Tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik, na odlasku

su bili dobro raspoloženi i dovikivali se s preostalima iz grupe koji su u TPC Tovarnik ostali čekati readmisiju da će im se javiti telefonom. Na izlasku iz kruga im je objašnjeno gdje se nalazi obližnji željeznički kolodvor u Tovarniku i kada imaju vlak za Zagreb. Svi su imali dovoljno financijskih sredstava za plaćanje javnog prijevoza od Tovarnika do Zagreba.

Prilikom nadzora u Tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik 01.09.2023. godine nisu zatečeni neregularni migranti navedeni u sekundarnom izvoru informacija jer su bili 17.08.2023. u 16:50h otpušteni iz TPC Tovarnik uz urednu dokumentaciju i službenu zabilješku u svezi najave dolaska u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu, kamo su javnim prijevozom trebali stići 18.08.2023. godine do 23:55h.

Uvidom u dokumentaciju osobama navedenim u sekundarnom izvoru informacija su u potpunosti poštivana njihova prava, upućeni su u zakonsku proceduru i prava koja proizlaze iz njihovog statusa, a po izraženoj namjeri traženja međunarodne zaštite, uz urednu dokumentaciju upućeni su 17.08.2023. javnim prijevozom iz Tovarnika u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu. Upućivanje na odredište javnim prijevozom uz urednu dokumentaciju je uobičajene procedura za osobe dobrog zdravstvenog stanja, koje ne pripadaju ranjivim skupinama.

Voditeljica Tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik nije potvrdila jesu li se G.O., S.Y i M.M. u predviđenom roku javili u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu, te je za zaključiti da se imenovani nisu prijavili u PC Porin.

Na temelju uredne i vjerodostojne dokumentacije i ispisa iz informacijskog sustava MUP-a za sve tri osobe navedene u sekundarnom izvoru informacija, može se zaključiti da je u cijelosti provedena zakonom propisana procedura i da su u potpunosti poštovana njihova ljudska prava.

Neposredni provoditelji su zbog provjere navoda iz sekundarnog izvora 04.01.2024. proveli i nenajavljeni izvanredni nadzor pojedinačnog predmeta promatranja slučaja M.H. u Postaji granične policije Ilok.

Sekundarni izvor informacija za provedbu izvanrednog nadzora je bila nepotpisana poruka koju je, kako se iz teksta može naslutiti, uputio njen brat 04.01.2024. u 00:40h elektroničkom poštom, a u kojoj je navedeno da se sirijska državljanka M.H. nalazi protiv svoje volje i zdravstvenog stanja u postaji granične policije Ilok. Zbog žurnosti postupka Koordinacijski odbor Nezavisnog mehanizma nadzora je 04.01.2024. godine u 10:22 h

elektroničkom poštom odredio da se istog dana u popodnevnim satima Postaji granične policije Ilok izvrši nenajavljeni izvanredni nadzor.

Neposredne provoditelje NMN su u prostorijama Postaje granične policije Ilok 04.01.2024. u 16:10h primili pomoćnik načelnika postaje granične policije Ilok za graničnu kontrolu i policijski službenik PGP Ilok za nezakonite migracije. Neposrednim provoditeljima su na pisani zahtjev ovlaštene osobe PGP Ilok omogućile uvid i dale ispis predmetnog slučaja iz informacijskog sustava MUP-a, te uvid u spis UP/I-216-04/24-01/26 koji se odnosi na M.H.

Analizom službene dokumentacije, uvidom u spis M.H., uvidom u ispis iz informacijskog sustava MUP-a, te obavljenim razgovorom s pomoćnikom načelnika PGP Ilok za graničnu kontrolu i policijskim službenikom PGP Ilok za nezakonite migracije neposredni provoditelji Nezavisnog mehanizma nadzora su utvrdili da je M.H. pješice u noći 02.01.2024. oko 22:30h nezakonito prešla zelenu granicu između Hrvatske i Srbije kod Neština i potom na predjelu Lišćak prema ranijem dogovoru s nepoznatom osobom ušla u vozilo Hyundai Santa Fe srpskih registracijskih oznaka koje je 02.01.2024. u 22:40h legalno ušlo iz Srbije u Hrvatsku na Graničnom prijelazu Ilok, a kojim je upravljao državljanin Srbije V.J.. S obzirom da je ulazak tada neidentificirane osobe u navedeno vozilo snimljen, policijski djelatnici za zaštitu državne granice su izvijestili policijske ophodnje PGP Ilok da zaustave vozilo i izvrše kontrolu, što je i učinjeno 02.01.2024. u 23:20h u Šarengradu u Vukovarskoj ulici kod kućnog broja 49.

Policijski službenici PGP Ilok su tom prilikom utvrdili da se u vozilu Hyundai Santa Fe koje je legalno ušlo u RH, kojim je upravljao državljanin Republike Srbije V.J. nalazi ženska osoba bez dokumenata koja je nezakonito ušla u Republiku Hrvatsku. V.J. i navedena neregularna migrantica su potom bez uporabe sredstava prisile 02.01.2024. u 23:40h privedeni u Postaju granične policije Ilok. Kako navedena neregularna migrantica nije imala osobne dokumente, identitet joj je zabilježen na temelju njene vlastite izjave na dvojezičnom obrascu 6. M.H. dobro vlada engleskim jezikom, pa je u PGP Ilok dobila dokumentaciju, obrasce i upute o pravima na svom, arapskom jeziku i engleskom jeziku koji poznaje. Za potrebe prevođenja angažirana je službena prevoditeljica o čemu postoji službena zabilješka.

Kao razlog napuštanja Sirije M.H. je navela tamošnje loše ekonomske prilike. Desetak dana ranije pošla iz Sirije preko Turske do Srbije s namjerom doći u Nizozemsku. Preko nepoznate osobe u Beogradu je dogovorila da će je nakon što 02.01.2024. pješice preko zelene granice uđe u Hrvatsku, čekati vozilo za dalji prijevoz, što se i ostvarilo, ali su snimljeni i ubrzo

prilikom policijske kontrole u mjestu Šarengrad 02.01.2024. u 23:20h i vozač V.J. i neregularna migrantica privedeni u Postaju granične policije Ilok.

M.H. je u Postaji granične policije Ilok izjavila da ne želi ostati u Republici Hrvatskoj nego želi otići u Nizozemsku. Odbila je pravo na besplatnu pravnu pomoć. Nije izrazila namjeru traženja međunarodne zaštite/azila u Republici Hrvatskoj, niti su joj uzeti otisci prstiju.

M.H. je upoznata da je uhićena temeljem članka 211. stavak 1. Zakona o strancima zbog počinjenog prekršaja iz članka 183. stavak Zakona o strancima. Upoznata je i sa člankom 36. Bečke konvencije, ali je izjavila da ne želi da se o njenom uhićenju obavijesti diplomatsko konzularno predstavništvo Sirije u Republici Hrvatskoj.

O navedenom događaju je u 02.01.2024. u 23:55h upoznata zamjenica općinskog državnog odvjetnika u Vukovaru.

Nakon provedenog upravnog postupka M.H. je izdano rješenje o njenom protjerivanju iz Republike Hrvatske sa zabranom ulaska i boravka u Republici Hrvatskoj, odnosno Europskom gospodarskom prostoru u trajanju od 6 mjeseci.

Također je upućen zahtjev MUP-u Republike Srbije za readmisijom M.H.

Vozač V.J. je priznao počinjenje kaznenog djela iz članka 326. stavak 1. Kaznenog zakona pa je protiv njega podignuta kaznena prijava Općinskom državnom odvjetništvu u Vukovaru, te je 03.01.2024. predan pritvorskom nadzorniku Policijske uprave vukovarsko-srijemske. Potom je 03.01.2024. u 17:15h predan u zatvor u Osijeku, a temeljem rješenja Županijskog suda u Vukovaru KIR-13/2024-3 određen mu je istražni zatvor u trajanju od mjesec dana.

Po dobivanju pozitivnog odgovora od MUP-a Srbije 03.01.2024. godine u 13:47h o izvršenju postupka readmisije, M.H. je narednog dana, 04.01.2024. u 10:00h preko Graničnog prijelaza Ilok / Bačka Palanka vraćena u Republiku Srbiju.

S obzirom da je u trenutku nenajavljenog izvanrednog nadzora, koji je započeo 04.01.2024. u 16:10h, već bio obavljen postupak readmisije M.H., odnosno već je bila preuzeta od strane MUP-a Srbije, neposredni provoditelji NMN nisu bili u mogućnosti obaviti razgovor s neregularnom migranticom u privatnom i povjerljivom okruženju bez prisustva policije.

Analizom službene dokumentacije, uvidom u spis M.H., uvidom u ispis iz informacijskog sustava MUP-a, kao i obavljenim razgovorom s pomoćnikom načelnika PGP

Ilok za graničnu kontrolu i policijskim službenikom PGP Ilok za nezakonite migracije, neposredni provoditelji Nezavisnog mehanizma nadzora nisu uočili nezakonito postupanje prema M.H. niti kršenje ljudskih prava M.H., a ovaj slučaj na temelju vjerodostojne dokumentacije ocjenjuju kao klasičan primjer krijumčarenja ljudi.

Najavljeni nadzor s FRONTEX-om

Na temelju zaključka sa sastanka održanog 25.09.2023. u Zagrebu neposredni provoditelji Nezavisnog mehanizma nadzora su zajedno s predstavnicima FRONTEX-a upućeni 27.09.2023. na provođenje nadzora na 5 mjesta: u Postaju granične policije Stara Gradiška, Granični prijelaz Stara Gradiška, Postaju granične policije Bajakovo, Granični prijelaz Bajakovo i 28.09.2023. Postaju granične policije Tovarnik.

Neposredni provoditelji NMN su s predstavnicima FRONTEX-a u najavljeno vrijeme 27.09.2023. u 10h u prostorijama po svim standardima uređene i opremljene Postaje granične policije Stara Gradiška obavili razgovor s ovlaštenim osobama. Radi se o jednom od najprometnijih graničnih prijelaza između Republike Hrvatske i Bosne I Hercegovine, koji je drugi u RH po broju evidentiranih vozila. Području odgovornosti Postaje granične policije Stara Gradiška pokriva područje uz lijevu obalu rijeke Save od Lužana do granice Brodsko-posavske županije sa Sisačko-moslavačkom županijom. Za obilazak obalnog, dijelom potopljenog područja, policija koristi i quad-vozila.

S obzirom da je Republika Hrvatska od 01.01.2023. godine ušla u Schengen, ovaj granični prijelaz, uključujući i zelenu granicu (odnosno obalu rijeke Save koja je prirodna granica između RH i BIH) je ujedno i granično područje Europskog gospodarskog prostora, pa se bilježe i brojni pokušaji nezakonitog prelaska granice. U prvih 8 mjeseci 2023. godine zatečeno je 1.825 osoba u pokušaju nezakonitog prelaska granice, a 1.683 osobe su izrazile namjeru traženja međunarodne zaštite. Najvećim dijelom neregularni migranti posredstvom krijumčara ljudi pokušavaju prijeći granicu gumenim čamcima, pa su se prošle godine 4 osobe utopile u rijeci Savi. Bilježi se i veći broj zatečenih neregularnih migranata skrivenih u priključnim vozilima teretnih kamiona. Takvih je bilo 12 slučajeva sa ukupno 82 odrasle osobe.

U detektiranju osoba skrivenih u teretnim vozilima hrvatskoj graničnoj policiji umnogome pomaže oprema donirana od strane FRONTEX-a, tzv „heart beat“ detektori koji otkrivaju otkucaje srca. Zatečenim osobama se oduzimaju predmeti pogodni za napad ili samoozljeđivanje, a nije bilo slučajeva otpora. Zatečenim osobama se uzimaju otisci svih 10 prstiju zbog unosa u EURODAC, fotografiraju se, a svima se na desetak jezika dostavljaju

pismene informacije o njihovim pravima. Komunikacija s neregularnim migrantima se odvija na engleskom jeziku kojega koristi dosta djelatnika granične policije ili uz pomoć ovlaštenih prevoditelja ili korištenjem Google-prevoditelja. Ako je potrebno, neregularnim migrantima se osigurava liječnička skrb. Ukoliko nemaju osobne dokumente, identitet neregularnih migranata se bilježi na temelju osobne izjave na obrascu 6. Za one zatečene osobe koje ne izraze namjeru traženja međunarodne zaštite provodi se postupak readmisije. Mjerodavne institucije Bosne i Hercegovine nakon zahtjeva PGP Stara Gradiška u načelu u roku od 2-3 dana, odnosno unutar 72 sata omogućuju readmisiju. Ukoliko je potrebno, neregularni migranti se policijskim vozilima transferiraju u prihvatne centre za strance u Ježevu, Trilju ili Tovarniku. Ukoliko se radi o djeci bez pratnje, poziva se Zavod za socijalnu skrb Nova Gradiška.

Predstavnici FRONTEX-a i neposredni provoditelji NMN su u pratnji načelnika i pomoćnika načelnika PGP Stara Gradiška 27.09.2023. otišli na Granični prijelaz Stara Gradiška, gdje su uz razgovor s djelatnicima FRONTEX-a koji imaju svoj ured na GP Stara Gradiška i rade 24/7 imali prigodu promatrati kontrolu djelatnika hrvatske granične policije nad teretnim vozilima koja iz Bosne i Hercegovine ulaze u Republiku Hrvatsku korištenjem tzv. „heart beat“ detektora.

Ministarstvo unutarnjih poslova RH je detektore otkucaja srca nabavilo financijskim sredstvima iz EU fondova. Uz pomoć tih uređaja u vozilima se može provjeriti prisutnost slijepih putnika s gotovo stopostotnom preciznošću, jer se priključenjem uređaja kroz šasiju praznog ili napunjenog vozila može utvrditi i najmanji pokret, disanje, odnosno otkucaje srca.

U vrijeme provedbe nadzora nije bilo zabilježenih slučajeva neregularnih migranata skrivenih u teretnim vozilima.

Neposredni provoditelji NMN su s zajedno s predstavnicima FRONTEX-a 27.09.2023. godine obavili nadzor u Postaji granične policije Bajakovo. U ovom suvremeno uređenom i po svim standardima opremljenom prostoru obavili su razgovor s ovlaštenim osobama PGP Bajakovo. Postaja granične policije Bajakovo pokriva najveći granični prijelaz s istočne strane u Europsku uniju, područje odgovornosti je dugo 24,6 km, od čega je 600 m uz rijeku Bosut. S druge strane granice, na udaljenosti od 7 km u Republici Srbiji u Adaševcima se nalazi centar za migrante, odakle pogotovo noću, migranti pokušavaju prijeći granicu skrivajući se u transportnim vozilima u koja su neopaženo ušli. Redovni su mjesečni koordinacijski sastanci hrvatske i srpske granične policije na kontaktnoj točki Bajakovo-Batrovci zbog razmjene policijskih podataka, a po potrebi se razmatra i trenutna problematika.

Na PGP Bajakovo uspostavljena i stalna FRONTEX-ova točka, a trenutno na ovoj lokaciji njihove poslove 24/7 obavlja 11 policajaca. Ovlaštene osobe MUP-a ocjenjuje suradnju s FRONTEX-om odličnom.

MUP polaže posebnu pažnju na kontinuirane edukacije i osvježavanja znanja djelatnika vezanih uz problematiku migracija i ljudskih prava. Edukacije se na razini Policijske uprave vukovarsko-srijemske u različitim modulima provode na mjesečnoj bazi. Postaja granične policije Bajakovo ima i djelatnika posebno educiranog za otkrivanje traffickinga, kao i trenera za temeljna ljudska prava. Uz dobro educirane i iskusne policijske djelatnike koji koriste suvremenu opremu, koriste se posebno trenirani psi za otkrivanje ljudi i droge. U usporedbi s prošlim godinama smanjen je broj ilegalnih migranata. U prvih 8 mjeseci 2023. godine zabilježeno je 88 slučajeva pokušaja nezakonitog prelaska državne granice skrivanjem u kamionima, u kojima je zatečeno 277 osoba (najviše državljanina Afganistana 129, potom Turske 77 i Kine 70). Zabilježena su 4 slučaja traženja azila koji su zatražila 4 državljanina Rusije.

Iako prostorije udovoljavaju standardima za smještaj, u načelu nema potrebe za smještajem migranata. U proljeće 2015. godine u smještajnim kapacitetima PGP Bajakovo je zabilježen slučaj požara kada su smrtno stradale 3 osobe. Nakon istrage koju je provelo državno odvjetništvo ustanovljeno je da su neregularni migranti sami izazvali požar zapalivši posteljinu upaljačem koji su unijeli u prostoriju.

MUP je proveo internu istragu te je protiv dva policajca koji su bili zaduženi za čuvanje neregularnih migranata pokrenuo stegovni postupak zbog toga što nisu dobro pregledali ilegalne migrante i oduzeli im predmete pogodne za napad ili samoozljeđivanje, odnosno upaljač, kojim su, nakon što su jedno vrijeme bili bez nadzora, jer su policajci obavljali administrativne poslove, zapalili posteljinu.

Na području PGP Bajakovo smanjen je broj zatečenih neregularnih migranata jer je migrantska ruta promijenjena, tako da za ulaz u Republiku Hrvatsku najviše koriste područje kod Cetingrada. Uhodana je procedura tako da se ozlijeđenim, bolesnim ili fizički iscrpljenim zatečenim osobama osigurava liječnička pomoć putem Zavoda za hitnu medicinu Vukovarsko-srijemske županije, a po potrebi se prevoze u Opću županijsku bolnicu Vinkovci. Komunikacija sa zatečenim neregularnim migrantima se vodi na engleskom jeziku ili uz pomoć Google-prevoditelja, a o njihovim pravima ih se informira i pismeno uputama na njihovim jezicima i pismima. U najvećem broju slučajeva neregularni migranti nemaju uza se osobne dokumente, pa im se identitet bilježi na temelju osobne izjave na obrascu 6. Zatečenim osobama uzimaju se

otisci prstiju za unos u EURODAC i fotografira ih se. Ukupno 54 osobe su u 2023. godini do trenutka nadzora na PGP Bajakovo zatražile azil. Za prolaz kroz Hrvatsku do prihvatnog centra Porin u Zagrebu dobivaju dokumente na hrvatskom i engleskom jeziku. Također su otkrivene 34 osobe s krivotvorenim osobnim ispravama i 20 osoba s tuđim osobnim ispravama. Među ovim osobama najviše je ekonomskih migranata, državljana Kosova, Kube, Turske i Kine.

U posljednje vrijeme bilježi se sve više osoba koje pokušavaju ući u Republiku Hrvatsku ne ispunjavajući uvjete ulaska u Europsku uniju zbog neusklađenosti vizne politike Republike Srbije s Europskom unijom. Za državljane pojedinih država (Rusija, Iran, Kina, Kuba) za ulazak u Republiku Srbiju nije potrebna viza, a oni skrivajući se u kamionima pokušavaju nastaviti putovanje u Europsku uniju kroz Republiku Hrvatsku bez osobnih dokumenta i bez vize.

Neposredni provoditelj NMN se s predstavnicima FRONTEX-a i predstavnicima postaje granične policije Tovarnik susreo ispred Graničnog prijelaza Tovarnik u najavljeni vrijeme 27.09.2023. godine u 9:30h, gdje su ih dočekale ovlaštene osobe postaje granične policije Tovarnik: zamjenik načelnika Postaje granične policije Tovarnik, pomoćnik načelnika Postaje granične policije Tovarnik, policijski službenik za ilegalne migracije u PGP Tovarnik i policijska službenica za graničnu kontrolu u PGP Tovarnik.

Pošto je sama novoizgrađena zgrada Postaje granične policije Tovarnik, inače uređena i opremljena EU sredstvima po svim standardima, teško oštećena u olujnom nevremenu 19.07.2023. godine i još se nalazi u procesu sanacije i obnove, razgovor s ovlaštenim osobama PGP Tovarnik su predstavnici FRONTEX-a i NMN obavili u prostorijama Graničnog prijelaza Tovarnik koji djelatnici Postaje granične policije Tovarnik privremeno koriste.

Zamjenik načelnika postaje granične policije Tovarnik je predstavio područje odgovornosti postaje granične policije Tovarnik koja pokriva granični prijelaz s istočne strane u Europsku uniju, a kopneno područje uz zelenu granicu je dugo 20 km. Uz ophodnje policijskim vozilima, nadzor graničnog područja se vrši uz pomoć suvremenih tehničkih pomagala kao što su kamere, odnosno termovizija, dronovi i „heart beat“ detektor. Do uvođenja Schengena odrađene su blagovremene pripreme koje su obuhvatile kontinuirane edukacije po pitanju migracija i ljudskih prava, kao i izvršeno opremanje suvremenom opremom za nadzor granice i detekciju skrivenih osoba, pri čemu je značajan dio opreme dobiven zahvaljujući FRONTEX-u. U PGP Tovarnik je također zaposlen i službenik ovlašten za identifikaciju traffickinga. Policijski djelatnici se redovito educiraju o ovoj problematici, a svaka tri mjeseca imaju osvježavanje znanja.

Česti su posjeti predstavnika nevladinih organizacija (NGO) koje se bave problematikom migracija odnosno zaštite ljudskih prava, a dobra je suradnja i sa UNHCR-om i Hrvatskim Crvenim križem.

Od uvođenja Schengena primjetno je manji broj zatečenih neregularnih migranata, jer biraju druge rute za odlazak u zemlje zapadne Europe, najčešće prolaskom kroz Bosnu i Hercegovinu uz plaćanje nepoznatim osobama za prijelaz preko rijeke Save ili Une. Na ovom graničnom prijelazu i zelenoj granici su zabilježeni i slučajevi korištenja po život opasnih načina, skrivanjem na osovinama teretnih vozila ili penjući se na elektrovodove dalekovoda koji im služi za orijentaciju.

Po profilima zatečenih neregularnih migranata, u posljednje vrijeme primjetno je manje državljana Sirije, a po učestalosti su najviše državljani Kosova, Afganistana, Burundija, Kube, Rusije, pa čak i Mongolije.

Neregularni migranti najčešće pokušavaju prijeći granicu u grupama, a obično jedan među njima govori engleski jezik. Za otkrivanje skrivenih neregularnih migranata djelatnicima PGP Tovarnik veliku pomoć pruža tehnička oprema koju su dobili od FRONTEX-a. Komunikacija s neregularnim migrantima se uglavnom vodi na engleskom jeziku, odnosno uz pomoć Google-prevoditelja na njima poznatom jeziku, a upute o njihovim pravima im se uručuju na jezicima koje razumiju. U načelu neregularni migranti nisu zainteresirani za međunarodnu zaštitu/azil u Republici Hrvatskoj.

U prvih 8 mjeseci 2022. godine zabilježena su 24 slučaja sa 67 zatečenih osoba, a u prvih 8 mjeseci 2023. godine 33 slučaja sa 83 zatečene osobe. U prvih 8 mjeseci 2022. godine 14 osoba je postavilo zahtjev za azil, a u prvih 8 mjeseci 5 osoba je postavilo zahtjev za azil.

Statistika državljanstva zatečenih neregularnih migranata u području odgovornosti Postaje granične policije Tovarnik se mijenja s promjenom situacije, odnosno otvaranjem novih kriznih žarišta u zemljama Bliskog istoka, Azije i Afrike. Uz ekonomske migrante, tako se kao neregularni migranti evidentiraju i osobe koje iz straha za vlastitu sigurnost napuštaju svoju domovinu. Nakon izbijanja ukrajinske krize prošle godine, u PGP Tovarnik se pomno prati i aktualni razvoj situacije u Armeniji.

U vrijeme pandemije COVID-19 migranti su u prihvatnim centrima u Srbiji bili pod nadzorom policije ili vojnim osiguranjem pa je bio smanjen broj pokušaja ilegalnih prelazaka u Republiku Hrvatsku. Na obližnjoj kontaktnoj točki Bajakovo - Batrovci održavaju se zbog

razmjene policijskih podataka redovni koordinacijski sastanci hrvatske i srpske policije na mjesečnoj bazi, a po potrebi i češće.

Iako je suradnja sa Srbijom dobra, pojavljuje se problem zbog tranzita kamionima jer srpska strana nije dovoljno kapacitirana da može otkriti sve, a pogotovo noćne ulaske neregularnih migranata u transportna vozila. Vozači kamiona se ne osjećaju krivima zbog oštećivanja plombi, neopaženog ulaska i skrivanja neregularnih migranata u njihovim vozilima, a kazne iznose između 5 i 6.000 €.

FRONTEX je uspostavio svoju službu na Graničnom prijelazu Tovarnik 2017. godine, od kada djelatnici FRONTEX-a na ovom prijelazu rade svaki dan od 0 do 24 sata. Ovlaštene osobe PGP Tovarnik ocjenjuju suradnju s FRONTEX-om dobrom, bez ikakvih problema, ali ima prostora i za poboljšanje, prije svega u broju ljudi zaposlenih na ovoj problematici.

U završnom dijelu predstavnici FRONTEX-a i neposredni provoditelj NMN su u pratnji ovlaštenih osoba PGP Tovarnik na samom Graničnom prijelazu Tovarnik imali prigodu promatrati kontrolu djelatnika hrvatske granične policije nad teretnim vozilima koja iz Republike Srbije ulaze u Republiku Hrvatsku, korištenjem tzv. „heart beat“ detektora, nabavljenih financijskim sredstvima Schengenskog instrumenta. Uz pomoć tih uređaja u teretnim vozilima se može provjeriti prisutnost skrivenih osoba s gotovo stopostotnom preciznošću, jer se priključenjem uređaja kroz šasiju praznog ili napunjenog vozila može utvrditi i najmanji pokret, disanje, odnosno otkucaje srca. U trenutku kontrole promatranog teretnog vozila „heart beat“ uređajem nisu ustanovljeni pokreti, disanje ili otkucaji srca skrivenih osoba.

U usporedbi s metodologijom FRONTEX-a za obavljanje nadzora u domeni ljudskih prava neregularnih migranata, uočen je različit mandat Frontexa i Nezavisnog mehanizma nadzora u dijelu koji se tiče uvida u ispunjavanje standarda smještajnih kapaciteta postaja granične policije, uvida u informacijski sustav MUP-a, uvida u spise koje vode postaje granične policije za svakog tražitelja međunarodne zaštite i izravnog razgovora s neregularnim migrantima. Djelatnici Frontex-a imaju svoje urede na hrvatskim graničnim prijelazima i rade 24/7.

Zaključno:

Na temelju članka 6. Sporazuma o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika MUP-a u području nezakonitih migracija i

međunarodne zaštite, kojim je predviđeno provođenje aktivnosti NMN na vanjskoj granici, graničnim prijelazima, policijskim postajama, policijskim upravama i u prihvatilištima te prihvatnim centrima za strance, Koordinacijski odbor Nezavisnog mehanizma nadzora upućuje neposredne provoditelje / promatrače izvršiti najavljeni odnosno nenajavljeni nadzor na vanjskoj granici Republike Hrvatske, uključujući zelenu granicu, na graničnim prijelazima / u policijskim postajama / policijskim upravama Republike Hrvatske, s Bosnom I Hercegovinom, Crnom Gorom, te Republikom Srbijom, kao i u prihvatilištima te prihvatnim centrima za strance.

Neposredni provoditelji Nezavisnog mehanizma nadzora, uredno označeni akreditacijama koje je izdao MUP i uočljivim žutim prslucima s oznakama NMN, nakon evidentiranja njihovog dolaska na određenom mjestu nadzora, obavljaju razgovor s ovlaštenim osobama policijske uprave / policijske postaje / graničnog prijelaza / prihvatilišta ili prihvatnog centra za strance.

Kao neposredni provoditelj / promatrač, mogu izraziti zadovoljstvo suradnjom s ovlaštenim osobama MUP-a koje su za vrijeme provođenja najavljenog ili nenajavljenog nadzora iznimno korektno, stručno i visoko profesionalno odgovarale na pitanja neposrednih provoditelja omogućivši nam izvršenja zadaća predviđenih Sporazumom, uvid u spise promatranih slučajeva, ispis iz informacijskog sustava MUP-a i uvid u smještajne kapacitete.

Na temelju provedenih nadzora, analize statističkih podataka iz informacijskog sustava MUP-a, uvida u smještajne kapacitete postaja granične policije, graničnih prijelaza i prihvatnog centra za strance, kao i razgovora s osobama zatečenim u pokušaju nezakonitog ulaska u Republiku Hrvatsku, a do okončanja readmisijskog postupka smještenim u TPC Tovarnik, možemo zaključiti da smještajni kapaciteti udovoljavaju zahtjevima standarda za dugotrajniji boravak zatečenih osoba, da se prema zatečenim osobama policijski službenici odnose uz puno poštivanje njihovih ljudskih prava, omogućivši im komunikaciju uz prevoditelja i informirajući ih o njihovim pravima na jezicima koje razumiju, te da se uredno vodi potrebna dokumentacija u pisanom i digitalnom obliku.

2.3. Kvantitativno izvješće C

Neposredni promatrač: prim. Josip Jelić, dr.med.

Datum, lokacija i vrsta nadzora:

15. 30.06.2023. Postaja granične policije Bajakovo, nenajavljeni nadzor, nadzor smještajnih kapaciteta.
16. 30.06.2023. Postaja granične policije Bajakovo, nenajavljeni nadzor, uvid u informacijski sustav.
17. 30.06.2023. Postaja granične policije Tovarnik, nenajavljeni nadzor, nadzor smještajnih kapaciteta.
18. 30.06.2023. Postaja granične policije Tovarnik, nenajavljeni nadzor, uvid u informacijski sustav.
19. 30.06.2023. Postaja granične policije Tovarnik, nenajavljeni nadzor, obilazak zelene granice.
20. 30.06.2023. Tranzitni prihvatni centar Tovarnik, nenajavljeni nadzor, nadzor smještajnih kapaciteta.
21. 30.06.2023. Tranzitni prihvatni centar Tovarnik, nenajavljeni nadzor, uvid u informacijski sustav.
22. 04.01.2024. Postaja granične policije Ilok, nenajavljeni nadzor, informacije iz sekundarnog izvora.
23. 04.01.2024. Postaja granične policije Ilok, nenajavljeni nadzor, uvid u informacijski sustav.

Analiza:

Na temelju Sporazuma o suradnji radi provedbe nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova RH u području zaštite granica, neregularnih migracija i međunarodne zaštite, Koordinacijski odbor Nezavisnog mehanizma nadzora upućuje svoje neposredne provoditelje / promatrače na najavljena ili nenajavljena terenska promatranja na vanjskoj granici Republike Hrvatske, uključujući zelenu granicu, na graničnim prijelazima / u policijskim postajama / policijskim upravama Republike Hrvatske, s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom, te Republikom Srbijom, kao i u prihvatilištima te prihvatnim centrima za strance.

U gore navedenih 9 nenajavljenih terenskih nadzora, 7 je bilo provedeno u postajama granične policije, a 2 u tranzitnom prihvatnom centru za strance.

Uz ukupno provedenih 9 nenajavljenih terenskih nadzora obavio sam razgovore s 9 ovlaštenih osoba MUP-a u posjećenim postajama granične policije, graničnim prijelazima i tranzitnom prihvatnom centru za strance, obavio sam 3 uvida u smještajne kapacitete, 1 obilazak zelene granice, 4 uvida u informacijski sustav MUP-a i 1 provjeru informacija prikupljenih iz sekundarnih izvora.

Nadzor smještajnih kapaciteta:

Sukladno članku 7. Sporazuma neposrednim provoditeljima je omogućen uvid u stanje smještajnih kapaciteta i provjera ispunjavaju li standarde propisane stavkom 2. članka 13. Pravilnika o postupanju prema državljanima trećih zemalja (NN 68/2018), odnosno jesu li opremljeni osnovnim namještajem, imaju li zasebne sanitarne prostorije, nisu li pod video-nadzorom i imaju li pristup svjetlu i zraku i odgovarajuće grijanje, odnosno hlađenje.

U ovom razdoblju sam obavio nadzore smještajnih kapaciteta PGP Bajakovo, PGP Tovarnik i TPC Tovarnik.

1. Nadzor smještajnih kapaciteta u Postaji granične policije Bajakovo obavljen je 30.06.2023. godine, a tada nije bilo zatečenih i smještenih neregularnih migranata. Ovaj objekt je financiran sredstvima EU-fondova i prilikom projektiranja i izgradnje u potpunosti usklađen s europskim standardima. Ukupno je na raspolaganju 40 kreveta za smještaj zatečenih osoba. Površina pojedine prostorije je približno 6 x 5 m, što odgovara standardima pojedinačnog smještaja od 7 m² po osobi, odnosno kod grupnog smještaja najmanje od 5 m² po osobi. Prostorije za smještaj nisu pod video-nadzorom. Sve sobe za smještaj zatečenih osoba opremljene su osnovnim namještajem (stol, stolica i krevet s posteljinom) i svaka ima zasebni sanitarni čvor (WC, umivaonik, tuš). Sve sobe imaju odgovarajuće dnevno i umjetno svjetlo, osiguran je dotok svježeg zraka, a s obzirom da su povezane na središnji sustav grijanja i klimatizacije imaju odgovarajuće grijanje, odnosno hlađenje, kao i sve druge službene prostorije PGP Bajakovo. Ovaj objekt u cijelosti ispunjava sve zahtjeve za provedbu policijskih poslova i smještaja neregularnih migranata.
2. Nadzor smještajnih kapaciteta objekta Postaje granične policije Tovarnik, obavljen je 30.06.2023. godine. Objekt je također financiran sredstvima EU fondova i prilikom projektiranja i izgradnje u potpunosti usklađen s europskim standardima. Prostorije nisu predviđene za dugotrajniji smještaj neregularnih migranata, nego se oni nakon obavljanja početne procedure upućuju u obližnji Tranzitni prihvatni centar u Tovarniku.

3. Nadzor smještajnih kapaciteta objekta Tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik obavljen je 30.06.2023. Objekt Tranzitnog prihvatnog centra za strance Tovarnik izgrađen je 2016. godine sredstvima Schengenskog instrumenta neposredno uz granični prijelaz Tovarnik - Šid.

S obzirom da je TPC Tovarnik namijenjen za provođenje ograničenja slobode kretanja stranaca koji su zatečeni u nezakonitom prelasku vanjske granice, predviđeno je i izgrađeno sve da se osobama za vrijeme dugotrajnijeg boravka u ovom objektu osigura poštivanje ljudskih prava i zaštita dostojanstva.

Dio TPC Tovarnik namijenjen za prihvata i smještaj državljanina trećih država površine je 1.175 m², a čine ga prostorije za prihvata i dnevne aktivnosti u prizemlju. U sastavu ovog dijela su prostorije za igru djece, knjižnica, prostorija za stolni tenis, društvene igre i TV-sala. Na zidovima prostorija se nalaze plakati s uputama neregularnim migrantima o njihovim pravima.

Na katu se nalaze prostorije za spavanje kapaciteta 62 osobe, ukupno ima 14 četverokrevetnih soba, te dvije obiteljske trokrevetne sobe, opremljene osnovnim namještajem, s urednim sanitarnim čvorom. Sobe su bez video-nadzora, prozirne, s dnevnim svjetlom, imaju sustav grijanja, odnosno hlađenja, a osigurana je površina od 7 m² po osobi kod pojedinačnog smještaja, odnosno najmanje 5 m² po osobi kod grupnog smještaja. Također je za potrebe održavanja čistoće odjeće na raspolaganju praonica rublja, a sve prostorije odišu svježinom. Za održanje fizičke kondicije i motoričkih sposobnosti, u krugu kompleksa TPC Tovarnik nalaze se vježbalište, košarkaško i rukometno/nogometno igralište, kao i dječje igralište.

MUP i poduzeće „Pleter“ su sklopili ugovor na temelju kojega se osobama smještenim u TPC Tovarnik osiguravaju i u tpezariji u prizemlju objekta odraslama poslužuju dnevno 3 obroka pripravljena u skladu s njihovim prehrambenim navikama, dok se djeci do 12 godina osiguravaju 4 obroka dnevno.

Tranzitni prihvatni centar Tovarnik redoviti posjećuju djelatnici Odjela za azil i migracije Hrvatskog Crvenog križa i obavljaju razgovore sa zatečenim osobama i po potrebi donose potrebne artikle, igračke, odjeću i obuću.

Prijevoz neregularnih migranata se obavlja službenim policijskim vozilima, a ako se radi o maloljetnicima ili djeci bez pratnje prijevoz se obavlja neobilježenim civilnim

vozilima. U trenutku nenajavljenog nadzora 30.06.2023. godine u TPC Tovarnik je bilo smješteno šest osoba zatečenih u nezakonitom pokušaju prelaska granice čiji su predmeti bili u postupanju.

Neposrednim provoditeljima je omogućen razgovor sa zatečenim neregularnim migrantima iranskog državljanstva A.R. (1995.) i S.B. (1975.), smještenima u TPC Tovarnik, koji su dan ranije (29.06.2023.) zatečeni od strane policijskih djelatnika PGP Vrbanja prilikom pokušaju nezakonitog ulaska u Republiku Hrvatsku iz Republike Srbije i potom dovedeni u Tranzitni prihvatni centar Tovarnik kako bi bio proveden postupak readmisije.

Neposredni prevoditelji su razgovor s A.R. i S.B. vodili na hrvatskom jeziku jer su oni već dulje vrijeme boravili na ovim područjima u pokušaju prelaska granice i odlaska na zapad. A.R. i S.B. su izjavili da su upoznati s procedurom i svojim pravima, nemaju primjedbi na postupanje policijskih službenika niti na uvjete smještaja u TPC Tovarnik.

Kao liječniku po profesiji mi je posebno važno da se na svim lokacijama nadzora, a posebno u Tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik vodi stalna briga o zdravstvenoj i psihosocijalnoj skrbi za smještene strance.

Ukoliko je osobama zatečenim u nezakonitom prelasku granice i smještenim u TPC Tovarnik potrebna medicinska pomoć, za pružanje medicinske pomoći osobama u smještajnim kapacitetima TPC Tovarnik sklopljen je sporazum s dr. Melitom Mijić koja ima ordinaciju opće / obiteljske medicine u Tovarniku. Za svaki pregled i pruženu medicinsku uslugu vodi se uredna evidencija u dokumentaciji Tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik.

Za vrijeme provođenja gore navedenih nadzora neposredni provoditelji nisu ustanovili bilo kakve nedostatke smještajnih kapaciteta u navedenim objektima.

Obilazak zelene granice:

1. Temeljem članka 8. Sporazuma neposrednim provoditeljima je 30.06.2023. službenim vozilom Policijske postaje Tovarnik i u pratnji ovlaštenih osoba omogućeno promatranje na zelenoj granici u zoni odgovornosti Postaje granične policije Tovarnik.

Područje odgovornosti Postaje granične policije Tovarnik pokriva granični prijelaz s istočne strane u Europsku uniju, a kopneno područje uz zelenu granicu je dugo 20 km. Nadzor graničnog područja obavlja se policijskim vozilima za ophodnju, a za nadzor se

koriste i suvremena tehnička pomagala kao što su dronovi i kamere, odnosno termovizija.

Općine koje gravitiraju ovom graničnom prijelazu: Tovarnik, Tompojevci i Lovas su 2022. godine u sklopu zajedničkog projekta „Siguran Srijem“ donirale Ministarstvu unutarnjih poslova dvije bespilotne letjelice (dronove) koji se koriste za nadzor graničnog područja iz zraka.

Kao problem se javlja korištenje graničnog prijelaza Tovarnik inozemnih teretnih vozila za transport roba koji zbog izbjegavanja plaćanja cestarine ne idu na granični prijelaz Bajakovo, kako bi nastavili putovanje prema zapadu. Tako je na ovom graničnom prijelazu pojačan promet teretnih vozila, za čiji nadzor je također potrebno određeno vrijeme, a to čekanje u dugim kolonama neregularni migranti znaju iskoristiti za neprimijećen ulazak i skrivanje u priključnim vozilima kamiona.

Za vrijeme provedbe nadzora na zelenoj granici u zoni odgovornosti postaje granične policije Tovarnik nisu zatečeni niti uočeni neregularni migranti.

Uvid u informacijski sustav MUP-a:

Sukladno članku 5. Sporazuma o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika MUP-a u području nezakonitih migracija i međunarodnu zaštite, voditelj Službe za nezakonite migracije Uprave za granicu Ministarstva unutarnjih poslova dostavlja Nezavisnom mehanizmu nadzora tablice sa statističkim podacima o postupanjima prema neregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite na vanjskoj granici do 10. u mjesecu za prethodni mjesec.

Temeljem članka 9. Sporazuma promatračima je omogućen uvid u informacijski sustav MUP-a na mjestima nadzora radi usporedbe podataka, odnosno provjere podataka iz sekundarnih izvora informacija.

1. Neposredni provoditelji su 30.06.2023. godine proveli nenajavljeni nadzor u postaji granične policije Bajakovo. Omogućen im je uvid u informacijski sustav i u spise prema dnevniku događaja od 03.06.2023. godine : spis broj 216-03/23-02/3832 koji se odnosi na J.K. i spis broj: 216-03/23-02/3831 koji se odnosi na M.V.
2. Prilikom nenajavljenog nadzora u postaji granične policije Tovarnik 30.06.2023. godine izvršen je uvid u informacijski sustav koji je potvrdio primljene statističke podatke o broju neregularnih migranata, uvid u dnevnik događaja od 29.05.2023. godine i spis br:

388/2023 kojim su obuhvaćeni ruski državljani A.A. (r. 1993.), R.A. (r. 2022.) i T. Z. (1991.), koji su tom prilikom izrazili namjeru traženja azila.

3. Neposrednim provoditeljima je 30.06.2023. godine omogućen uvid u informacijski sustav MUP-a u TPC Tovarnik i predan ispis trenutnog brojnog stanja zatečenih osoba smještenih po sobama, s podacima o državljanstvu, godini rođenja, spolu, policijskoj postaji, odnosno postaji granične policije koja ih je zatekla i datumu prijvata. Također je neposrednim provoditeljima predan i ispis statističkog izvješća TPC Tovarnik s usporednim podacima za razdoblje siječanj/svibanj 2022. - siječanj/svibanj 2023. godine.

Uočeno je značajno povećanje broja osoba smještenih u TPC Tovarnik u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (225 osoba u razdoblju siječanj-svibanj 2022. godine, a 599 osoba u razdoblju siječanj-svibanj 2023.), što iznosi 166%. Također je značajno povećan i broj readmisijskih postupaka (127 osoba u razdoblju siječanj – svibanj 2022. godine, a 453 osobe u razdoblju siječanj – svibanj 2023. godine), što iznosi 257%.

Prema ispisu iz informacijskog sustava TPC Tovarnik u razdoblju siječanj – svibanj 2022. obavljeno je 30 zdravstvenih pregleda zatečenih osoba i ordinirane su 22 terapije, dok su u razdoblju siječanj – svibanj 2023. godine obavljena 333 zdravstvena pregleda, a ordinirane 52 terapije. U postotku je to 1.010 % više pregleda, odnosno 136 % više terapija nego u 2022. godini.

Tijekom svibnja 2023. u TPC Tovarnik izvršena su 74 zdravstvena pregleda zatečenih osoba, što predstavlja 640 % veću frekvenciju nego u svibnju 2022. godine, kada je obavljeno 10 zdravstvenih pregleda. Također, u svibnju 2023. godine je zatečenim osobama ordinirano 10 terapija, što predstavlja 57 % više nego u svibnju 2022. godine kada je ordinirano 7 terapija.

4. Neposredni provoditelji su proveli 04.01.2024. nenajavljeni nadzor u Postaji granične policije Ilok, zbog pojedinačnog predmeta promatranja, te im je omogućen im uvid u informacijski sustav i sljedeći spis: UP/I-216-04/24-01/26 koji se odnosi na M.H., rođenu 10.06.1979. u Homsu (Sirija), državljanku Sirije, s prebivalištem u Homsu (Sirija), Zaidal Street bb.

Neposredni provoditelji su ustanovili uredno vođenje dokumentacije u informacijskom sustavu MUP-a.

Provjera navoda iz sekundarnih izvora informacija

Na temelju prikupljanja informacija iz sekundarnih izvora Koordinacijski odbor Nezavisnog mehanizma nadzora je 04.01.2024. na temelju članka 6. Sporazuma odredio izvršiti žurni izvanredni nenajavljeni nadzor pojedinačnog predmeta promatranja slučaja sirijske državljanke M.H. u postaji granične policije Ilok radi provjere navode iz sekundarnih izvora informacija.

Sekundarni izvor informacija za provedbu izvanrednog nadzora je bila nepotpisana poruka koju je, kako se iz teksta može naslutiti, elektroničkom poštom 04.01.2024. godine u 00:40h s nepoznate lokacije uputio brat zatečene neregularne migrantice, a u kojoj je navedeno da se sirijska državljanica M.H. nalazi protiv svoje volje i zdravstvenog stanja u postaji granične policije Ilok.

Zbog žurnosti postupka Koordinacijski odbor Nezavisnog mehanizma nadzora je 04.01.2024. godine u 10:22 h elektroničkom poštom odredio da se istog dana u popodnevnom satima postaji granične policije Ilok izvrši nenajavljeni izvanredni nadzor. Ovlaštene osobe PGP Ilok su 04.01.2024. godine neposrednim provoditeljima na pisani zahtjev omogućile uvid i dale ispis predmetnog slučaja iz informacijskog sustava MUP-a.

Neposredne provoditelje NMN su u prostorijama postaje granične policije Ilok 04.01.2024. godine u 16:10h primili pomoćnik načelnika postaje granične policije Ilok za graničnu kontrolu i policijski službenik PGP Ilok za nezakonite migracije. Neposrednim provoditeljima su na pisani zahtjev ovlaštene osobe PGP Ilok omogućile uvid i dale ispis predmetnog slučaja iz informacijskog sustava MUP-a, te uvid u spis UP/I-216-04/24-01/26 koji se odnosi na M.H.

S obzirom da je u trenutku nenajavljenog izvanrednog nadzora, koji je započeo 04.01.2024. godine u 16:10h, već bio obavljen postupak readmisije M.H., odnosno da je M.H. 04.01.2024. u 10:00 h na graničnom prijelazu Ilok / Bačka Palanka već preuzeo MUP-a Srbije, neposredni provoditelji NMN nisu bili u mogućnosti obaviti razgovor s neregularnom migranticom u privatnom i povjerljivom okruženju bez prisustva policije.

Analizom službene dokumentacije, uvidom u spis M.H., uvidom u ispis iz informacijskog sustava MUP-a, kao i obavljenim razgovorom s pomoćnikom načelnika PGP Ilok za graničnu kontrolu i policijskim službenikom PGP Ilok za nezakonite migracije, neposredni provoditelji Nezavisnog mehanizma nadzora nisu uočili nezakonito postupanje

prema M.H. niti kršenje ljudskih prava M.H., a ovaj slučaj na temelju vjerodostojne dokumentacije možemo okvalificirati kao klasičan primjer krijumčarenja ljudi. Promatrači nisu dobili informaciju od službenika MUP-a je li migrantica zatražila azil i jesu li joj pojašnjena njena prava na međunarodnu zaštitu.

Zaključno:

Na temelju članka 6. Sporazuma o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika MUP-a u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite, kojim je predviđeno provođenje aktivnosti NMN na vanjskoj granici, graničnim prijelazima, policijskim postajama, policijskim upravama i u prihvatilištima te prihvatnim centrima za strance, Koordinacijski odbor Nezavisnog mehanizma nadzora upućuje neposredne provoditelje / promatrače izvršiti najavljeni odnosno nenajavljeni nadzor na vanjskoj granici Republike Hrvatske, uključujući zelenu granicu, na graničnim prijelazima / u policijskim postajama / policijskim upravama Republike Hrvatske, s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom, te Republikom Srbijom, kao i u prihvatilištima te prihvatnim centrima za strance.

Kao neposredni provoditelj / promatrač sam izrazito zadovoljan suradnjom na svim lokacijama nadzora s ovlaštenim osobama MUP-a koje su za vrijeme provođenja najavljenog ili nenajavljenog nadzora iznimno korektno, stručno i visoko profesionalno odgovarale na pitanja neposrednih provoditelja omogućivši nam izvršenja zadaća predviđenih Sporazumom, uvid u smještajne kapacitete, uvid u spise promatranih slučajeva i ispis iz informacijskog sustava MUP-a .

Također, kao neposredni provoditelj / promatrač, a posebice profesionalno kao liječnik, na temelju ovlasti predviđenih Sporazumom, odnosno provedenih nadzora, analize statističkih podataka iz informacijskog sustava MUP-a, uvida u smještajne kapacitete postaja granične policije, graničnih prijelaza i prihvatnog centra za strance, kao i razgovora s ovlaštenim osobama MUP-a i razgovora s osobama zatečenim u pokušaju nezakonitog ulaska u Republiku Hrvatsku, a do okončanja readmisijskog postupka smještenim u TPC Tovarnik, mogu donijeti zaključak da smještajni kapaciteti na lokacijama nadzora udovoljavaju zahtjevima standarda za dugotrajniji boravak zatečenih osoba, da se prema zatečenim osobama policijski službenici odnose uz puno poštivanje njihovih ljudskih prava, omogućivši im komunikaciju uz provoditelja i informirajući ih o njihovim pravima na jezicima koje razumiju, osiguravši im odgovarajuću zdravstvenu skrb i psihosocijalnu potporu, te da se uredno vodi potrebna

dokumentacija u spisima i informacijskom sustavu MUP-a. Promatrači nisu dobili informaciju od službenika MUP-a jesu li migranti zatražili azil i jesu li im pojašnjena njihova prava na međunarodnu zaštitu.

2.4. Kvantitativno izvješće D

Neposredni promatrač: Prof. dr. sc. Damir Primorac

Datum, lokacija i vrsta nadzora:

Svi nadzori bili su NENAJAVLJENI, a obavljani su dana:

- 03. srpnja 2023. godine – Postaja granične policije Trilj – Policijska uprava Splitsko-dalmatinska (zajedno s neposrednim provoditeljem Admirom Muhićem),
- 03. srpnja 2023. godine – Stalni granični prijelaz za međunarodni promet putnika i robe u cestovnom prometu „Kamensko“ – Postaja granične policije Trilj - Policijska uprava Splitsko-dalmatinska (zajedno s neposrednim provoditeljem Admirom Muhićem),
- 03. srpnja 2023. godine – Tranzitni prihvatni centar za strance Trilj - Policijska uprava Splitsko-dalmatinska (zajedno s neposrednim provoditeljem Admirom Muhićem),
- 30. kolovoza 2023. godine – Postaja granične policije Gruda –Policijska uprava Dubrovačka-neretvanska,
- 30. kolovoza 2023. godine – Cestovni granični prijelaz za međunarodni promet putnika i robe s inspekcijskim službama Karasovići, Postaja granične policije Gruda –Policijska uprava Dubrovačka-neretvanska,
- 30. kolovoza 2023. godine – Cestovni granični prijelaz za međunarodni promet putnika i robe s inspekcijskim službama Gornji Brgat, Postaja granične policije Gruda –Policijska uprava Dubrovačka-neretvanska,
- 30. kolovoza 2023. godine – Policijska postaja Ston - Policijska uprava Dubrovačka-neretvanska,
- 30. kolovoza 2023. godine – Postaja granične policije Metković - Policijska uprava Dubrovačka-neretvanska.

Učinkovitost pravnog okvira:

Kada je riječ o pravnom okviru koji se odnosi na neregularne migrante, njega čine relevantne odredbe Ustava RH, odgovarajući zakoni i podzakonski propisi RH, propisi Europske unije te relevantni ratificirani međunarodni sporazumi. Navedeni pravni okvir na kvalitetan način jamči zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda neregularnih migranata, posebno onih koji pripadaju kategoriji ranjivih skupina.

Posebno je za pohvaliti Sporazum o suradnji provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika MUP RH u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite od 04. studenoga 2022. godine (u daljnjem tekstu: Sporazum) koji je proširio ovlasti neposrednih provoditelja u dijelu da mogu obavljati nenajavljena promatranja i na zelenoj granici te da mogu imati pristup informacijama iz Informacijskog sustava MUP RH temeljem pisanog ili usmenog zahtjeva

Uz aktivnosti neposrednih provoditelja opisanih u čl. 8. i 9. Sporazuma, smatram kako bi bilo uputno Sporazumom propisati i **obvezu** MUP RH da o svakoj zaprimljenoj tj. podnesenoj pritužbi na navodno nezakonito postupanje prema neregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite **odmah** o tome izvijesti Nezavisni mehanizam nadzora kako bi se moglo pristupiti utvrđivanju svih relevantnih činjenica glede konkretnog događaja. Propisivanjem takve mogućnosti, Nezavisni mehanizam nadzora bi od samog početka bio upoznat s podnesenim pritužbama te bi mogao pratiti daljnji tijek postupanja u tim predmetima odnosno ukazivati na bilo kakve nepravilnosti i kršenje temeljnih ljudskih prava. Sadašnji Sporazum ne propisuje tu mogućnost.

Pravila postupanja MUP RH i izazovi u praksi postupanja policijskih službenika:

Uzimajući u obzir složenost pitanja migracije te dva ključna aspekta koja se glede toga pojavljuju – zaštita ljudskih prava te zaštita nacionalne sigurnosti, mišljenja sam, a sukladno onome što sam tijekom dosadašnjeg rada zapazio kao neposredni provoditelj, da MUP RH kvalitetno obavlja svoj posao, poštujući pri tome propisana pravila postupanja te uvažavajući najviše standarde neregularnih migranata (zaštitu njihovih ljudskih prava i temeljnih sloboda posebno u postupanju prema ranjivim skupinama, njihovoj prehrani s obzirom na vjerske običaje i dr.). Također, za razliku od ranijih nadzora obavljenih 2021—2022. godine, evidentno je kako se učestalo radi na edukaciji policijskih službenika u postupanju prema neregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite te da je tehnička opremljenost u svrhu nadzora vanjskih granica RH na višoj razini.

S druge strane, policijski službenici, prema njihovom kazivanju, imaju velike izazove koji se odnose na suzbijanje zlouporaba sustava međunarodne zaštite i kriminala povezanog s migracijama i trgovanjem ljudima. Iz prikupljenih podataka proizlazi kako su „krijumčari ljudima“ ne samo hrvatski već i strani državljani, što je pokazatelj da se radi o zločinačkom udruženju koje djeluje ne samo na području RH već i mnogo šire.

U odnosu na Tranzitni prihvatni centar za strance Sinj utvrđeno je sljedeće:

- Svaki neregularni migrant koji je doveden u Tranzitni prihvatni centar za strance Trilj odmah se podvrgava medicinskom pregledu, prođe higijenski punkt (okupa se), dodijeli mu se odjeća i idu u smještaj. Napominjemo kako smo prošli sve prostorije, od ulaska u Centar do smještaja u sobe,
- Tranzitni prihvatni centar za strance Trilj ima potpisani ugovor s Domom zdravlja Splitsko-dalmatinske županije te na temelju tog ugovora ovlaštenu liječnicu dolazi najmanje dva puta tjedno u Tranzitni prihvatni centar za strance Trilj, a po potrebi i više puta.
- Prema kazivanju voditelja svaka osoba odmah po dovođenju u Tranzitni prihvatni centar za strance Trilj ima mogućnost obaviti dva besplatna telefonska poziva, na trošak MUP RH. Prvi poziv se odnosi na bilo koju osobu, bez obzira u kojoj državi se nalazi, a drugi poziv na veleposlanstvo države čija je ta osoba državljanin,
- U slučaju da osoba boravi duže od 15 dana u Tranzitnom prihvatnom centru za strance Trilj, tada se toj osobi, u suradnji s Hrvatskim Crvenim križem, osigurava telefonska kartica za javnu govornicu koja se nalazi u prostorijama Centra,
- Prema kazivanju voditelja jednom prigodom je upotrijebljena sila, ne u klasičnom smislu nego u smislu spašavanja migranta od pokušaja suicida. Zapravo, policija je takvim svojim postupanjem i pravovremenom reakcijom spasila migranta,
- Nadalje, prema navodima voditelja, za vrijeme Kurban-bajrama, osobama islamske vjeroispovijesti koji se nalaze u Tranzitnom prihvatnom centru za strance Trilj, osigurava se poseban obilniji ručak, dok im se za vrijeme Ramazana osiguravaju posebni obroci (navečer i ujutro) po principu vjerske dijete (halal).

Poteškoće s kojima se susreću neregularni migranti:

Iz prikupljenih podataka, razvidno je kako se neregularni migranti najprije izlažu osobama odnosno udruženjima koja se bave trgovanjem ljudima i koja ih za novčanu naknadu te lažna jamstva pokušavaju prevesti preko granice odnosno do njihovog krajnjeg odredišta. Pri tome su neregularni migranti izloženi nehumanim uvjetima poput neadekvatnog prijevoza, smještaja, prehrane i dr., a što u konačnici vrlo često nakon njihovog otkrivanja zahtijeva i pružanje medicinske pomoći.

1. Dostupnost i kvaliteta podataka o (neregularnim) migrantima i njihovim kretanjima (OPĆENITO):

Kao neposrednom provoditelju, prilikom promatranja, uvijek su mi od strane policijskih službenika MUP RH bili dostupni svi potrebni podaci, sukladno Sporazumu.

2. Dostupnost i kvaliteta podataka o (neregularnim) migrantima i njihovim kretanjima (POJEDINAČNI PREDMETI):

Prilikom promatranja, kao neposredni provoditelj, imao sam mogućnost izvršiti uvid u sve zatražene pravomoćne okončane spise, a one koje sam pregledao, u njima nisam uočio nikakve nepravilnosti, što je sve kasnije utvrđeno i u izvješćima koja su dostavljena Koordinacijskom odboru.

U sljedećem dijelu dat će se najvažniji prikaz iz dva pregledana – okončana spisa koja se odnose na kategoriju ranjivih osoba, a u kojima je evidentno profesionalno postupanje policijskih službenika, uvažavajući pri tome temeljna prava neregularnih migranata (ranjivih osoba) koja su zajamčena međunarodnim pravom:

- Iz spisa PGP Gruda - Klasa: UP/I-216-02/23-19/247-256, Br: 511-03-09-23-1 - državljani Turske Recep Ozkan i dr. zbog nezakonitog prelaska državne granice vidljivo je kako su policijski službenici PGP Gruda su dana 13. srpnja 2023. godine, prilikom zatjecanja više neregularnih migranata u prelasku državne granice na području PGP Gruda, odmah uočili i trudnicu – neregularnu migranticu državljanku Turske Beyzanur Gelturan koja im je ukazala na određene zdravstvene poteškoće te su je odmah odvezli na pregled u Zavod za hitnu medicinu Dubrovačko-neretvanske županije. Prema navodima zamjenika načelnika PGP Gruda, sve do readmisije u BiH (17. srpnja 2023. godine),

navedena osoba imala je osigurane redovite preglede u Zavodu za hitnu medicinu Dubrovačko-neretvanske županije.

- Iz spisa PGP Metković - Klasa: NK-UP/I-216-04/23-01/1789, Urbr: 511-03-18-23-1 radi nezakonitog prelaska državne granice Nerimana Topcu, Ahmeta Topcu i njihovog mal. djeteta Berata Topcu, koji su zatečeni po prelasku državne granice Republike Hrvatske (29. kolovoza 2023. godine), policijski službenici PGP Metković kontaktirali su Hitnu medicinsku pomoć Dubrovačko-neretvanske županije (budući da je majka ukazala na određene zdravstvene poteškoće djeteta) koja je odmah došla te mal. Berata Topcu (zajedno s majkom) odvela u ispostavu Hitne medicinske pomoći Ploče te mu pružila pomoć (vidjeti ranije dostavljeni prilog s izvješćima o promatranju tj. nadzoru – medicinska dokumentacija za mal. Berat Topcu). Isto tako, u predmetnom postupku mal. Berata Topcu maloljetniku je rješenjem Hrvatskog zavoda za socijalni rad – Područnog ureda Metković Klasa: UP/I-552-02/23-09/130, Ur br: 139-049-21-23-2 od 30. kolovoza 2023. godine imenovan posebni skrbnik radi zaštite njegovih prava i interesa.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE:

- Uz aktivnosti neposrednih provoditelja opisanih u čl. 8. i 9. Sporazuma, smatram kako bi bilo uputno Sporazumom propisati i **obvezu** MUP RH da o svakoj zaprimljenoj tj. podnesenoj pritužbi neregularnog migranta na navodno nezakonito postupanje prema njima ili tražitelja međunarodne zaštite, **odmah** o tome izvijesti Nezavisni mehanizam nadzora kako bi se moglo pristupiti utvrđivanju svih relevantnih činjenica glede konkretnog događaja. Propisivanjem takve mogućnosti, Nezavisni mehanizam nadzora bi od samog početka bio upoznat s podnesenim pritužbama te bi mogao pratiti daljnji tijek postupanja u tim predmetima odnosno ukazivati na bilo kakve nepravilnosti i kršenje temeljnih ljudskih prava. Sadašnji Sporazum ne propisuje tu mogućnost.
- Prema kazivanju načelnika PGP Trilj od 01. siječnja 2023. godine jednostavnije se provodi postupak readmisije migranata iz Republike Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu. Naime, prije toga Bosna i Hercegovina nije prihvaćala kao dokaz pronađeni zahtjev za azil koji je migrant podnio u Bosni i Hercegovinu ili njihov zahtjev za registraciju, dok od 01. siječnja 2023. godine uvažava i takav dokaz te ponovno prihvaćaju migrante.

- Isto tako, prema navodima policijskih službenika PGP Gruda, unatoč ranije uočenim poteškoćama u svezi readmisijskog vraćanja neregularnih migranata u Bosnu i Hercegovinu te Srbiju, o čemu je Nezavisni mehanizam nadzora detaljno elaborirao u godišnjem izvješću (lipanj 2021. – lipanj 2022. godine), u zadnjih nekoliko mjeseci (računajući od dana izvršenog nadzora - 30. kolovoza 2023. godine), utvrđeno je kako se broj realiziranih slučajeva readmisijskog vraćanja u skraćenom postupku u Crnu Goru povećao. Naime, glavni razlog tome što je Crna Gora u postupku readmisije počela prihvaćati kao dokaze, ne samo dokumente izdane od nadležnih tijela iz Crne Gore za neregularne migrante (npr. potvrde o traženju azila, ulazni štambilj u Crnu Goru i sl), već i izjave neregularnih migranata u kojima su izričito naveli kako su u Republiku Hrvatsku ušli iz Crne Gore, kao i službene bilješke policijskih službenika PGP Grude koji su zatekli neregularne migrante u prelasku preko granice ili neposredno nakon prelaska. Isto utvrđenje proizlazi i iz prikupljenih podataka PGP Metković prema kojima se od svibnja/lipnja 2023. godine broj realiziranih slučajeva readmisijskog vraćanja u skraćenom postupku u Bosnu i Hercegovinu povećao.
- Što se tiče neregularnih migranata, policijski službenici PGP Gruda naglasili su kako se ranije nisu suočavali, kao što je to slučaj u zadnje vrijeme, s velikim brojem neregularnih migranata – državljana NR Kine (vidjeti spis PGP Gruda 511-03-09 – br: UP/I-216-02/23-19/351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366 u predmetu državljana NR Kine Yan Yefen i dr zbog nezakonitog prelaska državne granice). Isto utvrđenje odnosi se i na PP Ston (vidjeti spis PP Ston - Klasa: UP/I-216-04/23-01/1542, Urbr: 511-03-08-23-1 u predmetu državljanina NR Kina Guang Xiao i dr. zbog nezakonitog prelaska državne granice, spis PP Ston: Klasa: UP/I-216-04/23-01/1552, Urbr: 511-03-08-23-1 u predmetu državljanina NR Kina Jinglei Hou i dr. zbog nezakonitog prelaska državne granice, spis PP Ston: Klasa: UP/I-216-04/23-01/1552, Urbr: 511-03-08-23-1 u predmetu državljanina NR Kina Jinglei Hou i dr. zbog nezakonitog prelaska državne granice, spis PP Ston: Klasa: UP/I-216-04/23-01/1553, Urbr: 511-03-08-23-1 u predmetu državljanke NR Kina Jinmian Xu i dr. zbog nezakonitog prelaska državne granice, spis PP Ston: Klasa: UP/I-216-04/23-01/1554, Urbr: 511-03-08-23-1 u predmetu državljanke NR Kina Wenjie Guan i dr. zbog nezakonitog prelaska državne granice.
- Pohvalno je da policijski službenici PGP Gruda u odnosu na neregularne migrante vode „Očevidnik prehrane“ prema kojemu navedene osobe imaju mogućnost dobiti tri

dnevna obroka (vodeći pri tome računa o tome je li netko od njih dijabetičar ili pak želi vjerski obrok i sl.). Naime, PU Dubrovačka-neretvanska je prihvatila ponudu restorana – Bistro „Kogo“, s time da šef smjene PGP Gruda naručuje obroke, kao i preuzimanje hrane u restoranu (vidjeti ranije dostavljeni prilog s izvješćima o promatranju tj. nadzoru - presliku naslovnice „Očevidnik prehrane“, uputa o postupanje PGP Gruda glede toplih obroka i primjer obavijesti o naručenim obrocima.

- U odnosu na prostoriju za smještaj osoba zatečenih u ilegalnom prelasku granice u PGP Grude opravdan je nalog načelnika PU Dubrovačke-neretvanske od 04. kolovoza 2023. godine kako PGP Gruda u odnosu na navedenu prostoriju treba što prije osigurati izravan pristup pitkoj vodi u predmetnoj prostoriji te onemogućiti snimanje dijela prostorije u kojem se nalazi sanitarni čvor, bilo prikrivanjem tog prostora zidom ili izradom tehničkog rješenja na video i audio sustavu. U tom cilju, predlažem nakon proteka određenog vremena, ponovno izvršiti provjeru je li postupljeno sukladno nalogu načelnika PU Dubrovačko-neretvanske županije.
- Imajući u vidu da je PP Ston ustrojena kao mješovita policijska postaja s upravnim poslovima, operativnim dežurstvom, temeljnom, kriminalističkom, ali i graničnom policijom (na području PP Ston nalaze se četiri granična prijelaza – Zaton Doli, Čepikuće, Imotica i Slano), mišljenja sam kako PP Ston, radi brzine postupanja i veće učinkovitosti, u svojim službenim prostorijama treba imati privremenu odgovarajuću smještajnu prostoriju za neregularne migrante, a ne u slučaju potrebe koristiti takve prostorije koje se nalaze na području druge policijske postaje, u konkretnom slučaju PGP Metković, koja je udaljena oko 50 km. Iz istih razloga smatram kako PP Ston treba imati i Eurodac (europski sustav za usporedbu otisaka prstiju), a ne, u slučaju potrebe, neregularne migrante voditi u drugu policijsku postaju, u konkretnom slučaju PGP Metković.

2.5. Kvantitativno izvješće E

Neposredni promatrač: prof.dr.sc. Davorin Lapaš

1) Izvješće s nenajavljenog nadzornog posjeta PP Kutina (16.6.2023.):

Nadzorni posjet PP Kutina obavljen je 16.6.2023. godine. Razgovor je obavljen s načelnikom PP gospodinom Predragom Fitnićem, te s dvoje djelatnika PP zaduženih za migracije: gospođom Suzanom Vukelić, te gospodinom Markom Mandurom. U vrijeme

nadzornog posjeta migranti nisu zatečeni u PP, no pribavljen je popis migranata koji su od siječnja 2023. do dana nadzornog posjeta obrađeni u PP Kutina. Od ukupnog broja od 44 migranta, 23 ih je izrazilo namjeru za pokretanjem postupka dobivanja azila, te su PP Kutina napustili radi odlaska u Prihvatni centar Kutina. Preostalih 21 namjeru nije izrazilo te im je izdano rješenje o napuštanju područja RH. Osobe uglavnom nisu imale osobne dokumente te im je identitet utvrđen na temelju vlastitih izjava. Upotreba sile od strane migranata prema djelatnicima MUP-a nije zabilježena, niti je došlo do upotrebe sile od strane djelatnika MUP-a. U slučaju potrebe, poziva se hitna pomoć na zahtjev osoba, ili prema procjeni djelatnika PP. Eventualna hospitalizacija provodi se u bolnici u Sisku. Maloljetnici se redovito medicinski pregledavaju po dolasku u PP. Za djecu bez pratnje redovito se poziva Hrvatski zavod za socijalni rad. O oduzetim stvarima u PP vodi se evidencija te se osobama vraćaju pri napuštanju PP.

2) Izvješće s nenajavljenog nadzornog posjeta Prihvatnom centru Kutina (16.6.2023.):

Nadzorni posjet Prihvatnom centru Kutina obavljen je 16.6.2023. Razgovor je obavljen s načelnikom Prihvatnog centra Kutina gospodinom Draženom Purmom. U vrijeme nadzornog posjeta u Prihvatnom centru nalazilo se, prema popisu dobivenom od djelatnika Centra, 139 osoba. Prihvatni centar je, međutim, otvorenog tipa pa broj migranata uvelike varira s obzirom na mogućnost svojevolsjnog napuštanja Centra. S trojicom državljana Côte d'Ivoire (Obale Bjelokosti) obavljen je i neposredan razgovor bez prisustva djelatnika centra odnosno MUP-a. Osobe uglavnom nisu imale osobne dokumente te im je identitet utvrđen na temelju vlastitih izjava. Upotreba sile od strane migranata prema djelatnicima MUP-a nije zabilježena, niti je došlo do upotrebe sile od strane djelatnika MUP-a. U Centru postoje „sandučići“ za pritužbe migranata, iako ih oni, prema riječima djelatnika Centra, češće neposredno iznose djelatnicima Centra. Na pritužbe se odgovara. U vrijeme nadzornog posjeta, u Centru nisu zatečena djeca bez pratnje. Ipak, prema izjavi djelatnika Centra, u takvim se slučajevima redovito poziva Hrvatski zavod za socijalni rad. Od rizičnih skupina nitko nije zatečen. U slučaju potrebe za medicinskom intervencijom, poziva se hitna pomoć na zahtjev osoba, ili prema procjeni djelatnika Centra, te se prema potrebi provodi i hospitalizacija.

3) Izvješće s nenajavljenog nadzornog posjeta Prihvatnom centru Ježevo (16.6.2023.):

Nadzorni posjet Prihvatnom centru Ježevo obavljen je 16.6.2023. Razgovor je obavljen s načelnikom Prihvatnog centra Ježevo, gospodinom Domagojem Lovrićem. U vrijeme nadzornog posjeta u Prihvatnom centru nalazilo se prema popisu dobivenom od djelatnika Centra, 35 osoba od kojih 24 u postupku prisilnog udaljenja, te 11 tražitelja međunarodne zaštite. Centar je zatvorenog tipa. Kapacitet Centra obuhvaća 65 muških, 12 ženskih i za ranjive skupine, te 15 za obitelji. Osobe u Centru uglavnom nisu imale osobne dokumente te im je identitet utvrđen na temelju vlastitih izjava. Centar raspolaže kantinom, restoranom, kao i prostorima za sportske aktivnosti u, kao i izvan zgrade Centra. U centru se vodi računa o poštivanju vjerskih, kao i drugih tradicija migranata (npr. hrana, prostor za molitvu). Prema izjavi djelatnika Centra zabilježen je napad migranta na djelatnika MUP-a, kao i, posljedično, upotrebe sredstva prisile prema počinitelju prema kojem je pokrenut kazneni postupak te se, u vrijeme nadzornog posjeta nalazio u istražnom zatvoru u Remetincu. O tome se vodi službena evidencija. Također, službena evidencija vodi se i o oduzetim predmetima koji se, osim ako su nedopušteni, pri napuštanju Centra vraćaju vlasnicima. U Centru postoje „sandučići“ za pritužbe migranata i na njih se redovito odgovara. U vrijeme nadzornog posjeta, u Centru je zatečeno četvero djece uz pratnju oca i majke. U slučaju potrebe za medicinskom intervencijom, poziva se hitna pomoć na zahtjev osoba, ili prema procjeni djelatnika Centra, te se prema potrebi provodi i hospitalizacija koja se, u pravilu obavlja u Zagrebu u KB Dubrava.

4) Izvješće s najavljenog nadzornog posjeta prihvatilištu „Porin“ (12. 9. 2023.):

Zadaća nadzornog posjeta koju je voditelj NMN-a g. Markt povjerio neposrednim provoditeljima u ovom nadzornom posjetu bila je provjeriti jesu li osobe (tri turska državljana) za koje gđa. Banich, podnositeljica pritužbe, tvrdi da su nakon izražene namjere za pokretanjem postupka traženja međunarodne zaštite 17.8.2023., na željezničkom kolodvoru u Tovarniku (odakle su se trebali uputiti u prihvatilište „Porin“), 18.8.2023. bila „oteta od strane četiri policajca u civilu“ te vraćena u BiH. Nadzorni posjet obavljen je 12.9.2023. u vremenu od 14 do 15.30h. Nalaz neposrednih provoditelja pokazuje da se niti jedna od spomenutih osoba nikada nije prijavila u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu „Porin“, kao ni u prihvatni centar Kutina, niti je, prema dobivenoj evidenciji, uopće zabilježena njihova prisutnost na području Republike Hrvatske nakon 18.8.2023. godine.

3. Analize pojedinačnog predmeta promatranja – „Case Study“

3.1. Case Study A

Case study uvjeta smještaja i postupanja prema neregularnim migrantima u Tranzitnom prihvatnom centru za strance Tovarnik na temelju odabranog predmeta promatranja sastoji se od prikupljenih informacija za vrijeme provedbe Sporazuma o suradnji radi provedbe nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granica, neregularnih migracija i međunarodne zaštite.

Pored općih informacija, case study obuhvaća statističke podatke koje je dostavilo Ministarstvo unutarnjih poslova, zabilješke činjenica utvrđenih na lokaciji nadzora i podatke prikupljene kroz razgovor s ovlaštenim osobama TPC Tovarnik i razgovor s neregularnim migrantima smještenim u trenutku nadzora u TPC Tovarnik.

Ime i prezime neposrednog promatrača: prim. Josip Jelić, dr.med.

Lokacija i vrsta nadzora:

Tranzitni prihvatni centar za strance Tovarnik, nenajavljeni nadzor

Datum i vrijeme nadzora:

30.06.2023. godine, 14:00 h

Metodologija:

Neposredni provoditelji su na temelju članka 6. Sporazuma za provedbu nenajavljenog nadzora obavljenog odabrali Tranzitno privatni centar za strance Tovarnik i Koordinacijskom odboru Nezavisnog mehanizma nadzora 27.06.2023. godine i analize statističkih podataka primljenih od voditelja Službe za nezakonite migracije Uprave za granicu MUP-a RH, predložili Tranzitni prihvatni centar Tovarnik za nenajavljeni nadzor.

U skladu s mjesečnim rasporedom poslova neposredni provoditelji su na predloženu lokaciju Tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik upućeni na temelju suglasnosti Koordinacijskog odbora Nezavisnog mehanizma nadzora primljene 28.06.2023. godine putem sustava za elektroničku komunikaciju i na temelju prethodnih konzultacija s voditeljem Koordinacijskog odbora.

Tijekom nadzora obavljenog 30.06.2023. godine, neposredni provoditelji su na temelju članka 8. Sporazuma, uz razgovor s ovlaštenim osobama: voditeljicom Tranzitnog prihvatnog centra za strance Tovarnik Spomenkom Andrin i policijskim službenikom u Tranzitnom prihvatnom centru za strance Tovarnik Josipom Markovićem, obavili nadzor tehničkih uvjeta smještaja u TPC Tovarnik uvid u informacijski sustav MUP-a, uvid u odabrani spis i neposredni razgovor s neregularnim migrantima.

Razgovor s ovlaštenim osobama:

Neposredne provoditelje NMN, uredno označene akreditacijama koje je izdao MUP i uočljivim prslucima, na ulazu u Tranzitni prihvatni centar Tovarnik je dočekala voditeljica TPC Tovarnik, a na temelju akreditacija i osobnih iskaznica dolazak neposrednih provoditelja je evidentirao nadležni policijski službenik TPC Tovarnik.

Voditeljica TPC Tovarnik je tijekom dvosatnog provođenja nadzora iznimno korektno, stručno i visoko profesionalno surađivala s neposrednim provoditeljima omogućivši izvršenja zadaća neposrednih provoditelja predviđenih Sporazumom, uvid u informacijski sustav MUP-a, pregled tehničkih uvjeta TPC Tovarnik kao i razgovor sa smještenim zatečenim osobama u statusu neregularnih migranata.

U Tranzitni prihvatni centar Tovarnik smještaju se osobe zatečene u nezakonitom statusu migranta u pokušaju prelaska državne granice ili zatečene u unutrašnjosti Republike Hrvatske, s već zabilježenim identitetom, odnosno metodom profilacije utvrđenim statusom pripadnosti ranjivim skupinama, s izraženom namjerom traženja azila/međunarodne zaštite, odnosno osobe u postupku readmisije.

Tranzitni prihvatni centar Tovarnik organizira i obavlja preprate radi prisilnih udaljenja temeljem readmisijskog ugovora u treću susjednu državu te sudjeluje u postupku utvrđivanja identiteta smještenih stranaca. U TPC Tovarnik postoji uređaj „live scanner“.

S obzirom da u najvećem broju slučajeva zatečene osobe ne posjeduju osobne dokumente s obrazloženjem da su im ukradeni ili izgubljeni, identitet se kod takvih osoba bilježi na temelju njihovih vlastitih izjava na obrascu 6.

U TPC Tovarnik postoje istaknute informacije o pravima neregularnih migranata i mogućnosti podnošenja pritužbi. Obrasci su prevedeni na 13 jezika koje neregularni migranti govore ili razumiju. Također postoji lista prevoditelja i njihovi kontakt brojevi pa se izravnim kontaktom ili putem video-poziva omogućava prevođenje.

Prijevoz neregularnih migranata se vrši službenim policijskim vozilima, a ako se radi o pripadnicima ranjivih skupina, maloljetnicima ili djeci bez pratnje prijevoz se vrši neobilježenim civilnim vozilima.

Ukoliko je osobama zatečenim u nezakonitom prelasku granice i smještenim u TPC Tovarnik potrebna medicinska pomoć, za pružanje medicinske pomoći osobama u smještajnim kapacitetima TPC Tovarnik sklopljen je sporazum s dr. Melitom Mijić koja ima ordinaciju opće/obiteljske medicine u Tovarniku.

Za svaki pregled i pruženu medicinsku uslugu vodi se uredna evidencija u dokumentaciji Tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik.

Nadzor tehničkih uvjeta smještaja:

U pratnji voditeljice TPC Tovarnik Spomenke Andrin, neposredni provoditelji su obavili nadzor tehničkih uvjeta za smještaj u prostorijama Tranzitnog prihvatnog centra za strance Tovarnik.

Tranzitni prihvatni centar za strance Tovarnik je EU sredstvima izgradilo Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, neposredno uz Granični prijelaz Tovarnik.

Tranzitni prihvatni centar Tovarnik je projektiran i izgrađen u skladu s međunarodnim standardima, a s radom je započeo 01.04.2017. godine. Predviđeni poslovi u TPC Tovarnik su provođenje ograničenja slobode kretanja stranaca koji su zatečeni u nezakonitom prelasku vanjske granice Europske unije do njihovog preseljenja u Prihvatni centar za strance ili udaljenja iz Republike Hrvatske na temelju readmisijskog ugovora.

Dio TPC Tovarnik namijenjen za prihvat i smještaj državljana trećih država površine je 1.175 m², a čine ga prostorije za prihvat i dnevne aktivnosti u prizemlju. U sastavu ovog dijela su prostorije za igru djece, knjižnica, prostorija za stolni tenis, društvene igre i TV-sala. Na zidovima prostorija se nalaze plakati s uputama neregularnim migrantima o njihovim pravima. Na katu se nalaze prostorije za spavanje kapaciteta 62 osobe, ukupno ima 14 četverokrevetnih soba, te dvije obiteljske trokrevetne sobe, opremljene osnovnim namještajem, s urednim sanitarnim čvorom. Sobe su bez video-nadzora, prozračne, s dnevnim svjetlom, imaju sustav grijanja, odnosno hlađenja, a osigurana je površina od 7 m² po osobi kod pojedinačnog smještaja, odnosno najmanje 5 m² po osobi kod grupnog smještaja. Također je za potrebe održavanja čistoće odjeće na raspolaganju praonica rublja, a sve prostorije odišu svježinom.

Za održanje fizičke kondicije i motoričkih sposobnosti, u krugu kompleksa TPC Tovarnik nalaze se vježbalište, košarkaško i rukometno/nogometno igralište, kao i dječje igralište.

MUP i poduzeće „Pleter“ su sklopili ugovor na temelju kojega se osobama smještenim u TPC Tovarnik osiguravaju i u trpezariji u prizemlju objekta odraslima poslužuju dnevno 3 obroka pripravljena u skladu s njihovim prehranbenim navikama, dok se djeci do 12 godina osiguravaju 4 obroka dnevno.

Prema navodima voditeljice TPC Tovarnik Spomenke Andrin, Tranzitni prihvatni centar Tovarnik redoviti posjećuju djelatnici Odjela za azil i migracije Hrvatskog Crvenog križa i obavljaju razgovore sa zatečenim osobama i po potrebi donose potrebne artikle, igračke, odjeću i obuću.

Uvid u informacijski sustav:

U razdoblju siječanj-svibanj 2023. godine u Tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik boravilo je ukupno 599 osoba (475 muškaraca i 124 žene), od kojih je bilo 567 odraslih osoba, 25 djece s pratnjom i 7 djece bez pratnje.

To je porast od 166% u odnosu na razdoblje siječanj - svibanj 2022. godine, kada je u Tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik boravilo 225 osoba (220 muškaraca i 5 žena), od kojih su bile 222 odrasle osobe, 2 djece s pratnjom i 1 dijete bez pratnje.

Prema matičnom državljanstvu, od ukupno 599 osoba koje su bile smještene u TPC Tovarnik u razdoblju siječanj - svibanj 2023., najveći broj je osoba iz Afganistana (125), Turske (92), Pakistana (73), Kine (73), Bangladeša (45), Nepala (35), Indije (35), Maroka (33), Konga (21), Kube (15) i Burundija (11).

Prema kategorijama otpusta u razdoblju siječanj - svibanj 2023. godine izdana su 453 rješenja o readmisiji, 45 osoba je izrazilo namjeru za međunarodnom zaštitom, 23 osobe su prisilno udaljene, izdano je 69 rješenja o privremenoj odgodi prisilnog udaljenja, a za dragovoljni povratak odlučilo se 8 osoba. U razdoblju siječanj – svibanj 2022. godine izdano je 127 rješenja o readmisiji, 22 osobe su izrazile namjeru traženja međunarodne zaštite, izdano je 27 rješenja o povratku, 4 osobe su bile tražitelji međunarodne zaštite, a prisilno je udaljeno 58 osoba.

Prema ispisu iz informacijskog sustava TPC Tovarnik s usporednim podacima za razdoblja siječanj - svibanj 2022. / siječanj – svibanj 2023. godine, nije zabilježena niti jedna osoba s posebnim prihvatnim potrebama.

Za vrijeme provođenja nenajavljenog nadzora u prostorima Tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik boravilo je šest odraslih muških osoba zatečenih u nezakonitom pokušaju prelaska granice čiji su slučajevi bili u fazi realizacije. Na lokaciji nadzora u TPC Tovarnik nisu zatečene osobe koje pripadaju ranjivim skupinama, kao što su trudnice, djeca bez pratnje, lgbtiq osobe, osobe s posebnim potrebama, osobe s invaliditetom, duševno oboljele osobe, teško bolesne osobe, i slično.

Neposrednim provoditeljima omogućen je uvid i ispis iz informacijskog sustava TPC Tovarnik s popisom trenutno smještenih osoba, njihovim državljanstvima, spolu, godinama rođenja, datumom prijvata i PP/PGP koja ih je smjestila u TPC Tovarnik, kako slijedi:

1. J.C. (Kina), r. 2003. zatečen 06.06.2003., PGP Slavonski Brod
2. I.A. (Afganistan), r. 2003., zatečen 21.06.2023., PGP Stara Gradiška
3. A.T. (Alžir), r. 1994., zatečen 04.03.2023., PGP Stara Gradiška
4. R.Z. (Palestina), r. 1990., zatečen 30.06.2023., PGP Ilok
5. A.R. (Iran) r.1995., zatečen 29.06.2023., PGP Vrbanja
6. S.B. (Iran), r.1976., zatečen 29.06.2023., PGP Vrbanja

Zatečene osobe nisu imale osobne dokumente s obrazloženjem da su im ukradeni odnosno izgubljeni, pa je njihov identitet zabilježen na temelju vlastite izjave potpisane na obrascu 6.

Razgovor sa zatečenim osobama i uvid u odabrani premet promatranja:

Neposrednim provoditeljima je prilikom obilaska smještajnih kapaciteta TPC Tovarnik omogućen razgovor u privatnom i povjerljivom okruženju sa zatečenim neregularnim migrantima iranskog državljanstva A.R. (1995.) i S.B. (1975.), koji su dan ranije (29.06.2023.) zatečeni od strane policijskih djelatnika PGP Vrbanja prilikom pokušaju nezakonitog ulaska u Republiku Hrvatsku iz Republike Srbije i potom dovedeni u Tranzitni prihvatni centar Tovarnik kako bi bio proveden postupak readmisije.

Neposredni provoditelji su razgovor s A.R. i S.B. vodili na hrvatskom jeziku jer su oni već dulje vrijeme boravili na ovim područjima u pokušaju prelaska granice i odlaska na zapad. A.R. i S.B. su izjavili da su upoznati s procedurom i svojim pravima, nemaju primjedbi na postupanje policijskih službenika niti na uvjete smještaja u TPC Tovarnik.

Neposrednim provoditeljima je omogućen uvid u odabrani predmet promatranja, koji se odnosi na spis br: NK 212-04/23-03/1313, odnosno iranskog državljanina A.R., rođenog 24.04.1995. godine, s kojim su neposredni provoditelji neposredno prije uvida u spis obavili razgovor, a koji je u trenutku nadzora boravio u TPC Tovarnik i dobio rješenje o protjerivanju.

Ovom spisu uredno su priloženi i od strane neovisnih provoditelja pregledani:

- karton stranca,
- prijemni list,
- rješenje o smještaju,
- rješenje o protjerivanju,
- zapisnik o uzimanju izjave,
- službena zabilješka o sigurnosnom pregledu,
- potvrda o privremenom oduzimanju predmeta,
- potvrda o oduzetim novčanim sredstvima,
- obavijest o postupku smještaja u TPC Tovarnik,
- fotografija.

Zaključno:

Neposredni provoditelji Nezavisnog mehanizma nadzora na temelju nadzora obavljenog 30.06.2023. godine u Tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik, koji je obuhvatio razgovor s voditeljicom TPC Tovarnik Spomenkom Andrin, analizu statističkih podataka iz informacijskog sustava TPC Tovarnik, uvid u smještajne kapacitete Tranzitnog prihvatnog centra za strance Tovarnik i razgovor s osobama zatečenim u pokušaju nezakonitog ulaska u Republiku Hrvatsku, a do okončanja readmisijskog postupka smještenim u TPC Tovarnik, konstatiraju da smještajni kapaciteti udovoljavaju zahtjevima standarda za dugotrajniji boravak zatečenih osoba, da se prema zatečenim osobama policijski službenici odnose uz puno

poštivanje njihovih ljudskih prava, omogućivši im prevođenje na njihovim jezicima, informirajući ih o njihovim pravima na obrascima ispisanim na jeziku koji govore ili razumiju, te da se uredno vodi potrebna dokumentacija u pisanom i digitalnom obliku.

3.2. Case Study B

Case study se sastoji od analize pojedinačnog predmeta promatranja slučaja Maisaae Hannoun u skladu sa Sporazumom o suradnji radi provedbe nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granica, neregularnih migracija i međunarodne zaštite.

Pored općih informacija, case study pojedinačnog predmeta promatranja obuhvaća podatke prikupljene na temelju sekundarnog izvora informacija, uvida u spis i informacijski sustav MUP-a i zabilješki činjenica utvrđenih u razgovoru s ovlaštenim osobama MUP-a na lokaciji nadzora.

Neposredni promatrač: Branislav Tomić, struč.spec.ing.sec.

Lokacija i vrsta nadzora:

Postaja granične policije Ilok, Ulica dr. Franje Tuđmana 49, 32236 Ilok, nenajavljeni izvanredni nadzor zbog informacije primljene iz sekundarnog izvora

Datum i vrijeme nadzora:

04.01.2024. godine, 16:10 h

Vremensko razdoblje trajanja nadzora: od 16:10h do 18:15h

Nenajavljen nadzor.

Službenici Ministarstva unutarnjih poslova (ime prezime policijskog službenika, policijska postaja, radno mjesto odnosno ovlasti) s kojima je ostvaren kontakt za vrijeme nadzora:

1. Igor Klasni, pomoćnik načelnika Postaje granične policije Ilok za graničnu kontrolu
2. Zoran Habenšus, policijski službenik Postaje granične policije Ilok za nezakonite migracije

Metodologija:

Metodologija rada Nezavisnog mehanizma nadzora, uz primarne (promatranje), podrazumijeva i analizu sekundarnih izvora podataka. Nezavisni mehanizam nadzora svoje nalaze temelji na spoznajama dobivenim kroz analizu spisa i pritužbi, statističkih podataka, relevantnog normativnog okvira, pravila i prakse postupanja policijskih službenika i drugih osoba koje su uključene u prihvatanje i/ili pružanje pomoći neregularnim migrantima, medijske izvještaje te izvještaje relevantnih dionika i sl.

Nezavisni mehanizam nadzora ne postupa na temelju pritužbi, budući da nema svojstva žalbenog mehanizma (tzv. complaint based mechanism). Time se izbjegava mogući sukob nadležnosti s drugim mjerodavnim tijelima koja su ustrojena i postupaju, između ostalog, na temelju zaprimljenih pritužbi (npr. Ured pučke pravobraniteljice). Nezavisni mehanizam nadzora može eventualno zaprimljene pritužbe proslijediti nadležnim državnim tijelima.

Kronologija postupanja u pojedinačnom predmetu promatranja:

Na temelju informacije iz sekundarnog izvora, primljene elektroničkom poštom 04.01.2024. u 08:41h, voditelj NMN Robert Markt je nakon konzultacija s Koordinacijskim odborom Nezavisnog mehanizma nadzora 04.01.2024. godine u 10:22 h uputio elektroničkom poštom nalog neposrednom provoditelju Branislavu Tomiću da na temelju članka 6. Sporazuma o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika MUP-a u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite, kojim je predviđeno provođenje aktivnosti NMN na vanjskoj granici, graničnim prijelazima, policijskim postajama, policijskim upravama i u prihvatilištima te prihvatnim centrima za strance, u što kraćem roku izvrši nenajavljeni izvanredni nadzor u Postaji granične policije Ilok i provjeri navode iz sekundarnih izvora.

U telefonskom razgovoru 04.01.2024. u 10:22h Robert Markt i Branislav Tomić su dogovorili da se nadzor izvrši istog dana, a zbog žurnosti postupka nadzor u Iloku će izvršiti prebivalištem Iloku najbliži neposredni provoditelji, dr. Josip Jelić iz Slavonskog Broda i Branislav Tomić iz Vinkovaca.

Neposredne provoditelje Nezavisnog mehanizma nadzora Josipa Jelića i Branislava Tomića, uredno označene akreditacijama koje je izdao MUP i uočljivim žutim prslucima s oznakama NMN, nakon evidentiranja dolaska u Postaju granične policije Ilok 04.01.2024. u 16:10h, primili su pomoćnik načelnika Postaje granične policije Ilok za graničnu kontrolu Igor

Klasni i policijski službenik Postaje granične policije Ilok za nezakonite migracije Zoran Habenšus.

Igor Klasni i Zoran Habenšus su tijekom dvosatnog provođenja izvanrednog nenajavljenog nadzora iznimno korektno, stručno i visoko profesionalno surađivali s neposrednim provoditeljima omogućivši im izvršenja zadaća predviđenih Sporazumom, uvid u spis promatranog slučaja Maisaa Hannoun, ispis iz informacijskog sustava MUP-a i uvid u smještajne kapacitete Postaje granične policije Ilok.

Sekundarni izvor informacija za provedbu izvanrednog nenajavljenog nadzora je bila poruka (niže navedena u izvornom obliku) upućena 04.01.2024. elektroničkom poštom prof. Maji Antičić koja vrši administrativne poslove Nezavisnog mehanizma nadzora:

From: milad hannoun <miladhannoun5@gmail.com>

Sent: Thursday, January 4, 2024 12:40:00 am

To: Maja Antičić Vrbota <maja.anticic@hck.hr>

Subject: Help | pomoć!

„Postovani,

Obavjestavamo Vas da se u Granicnoj Postaji Ilok , na adresiUl. dr. Franje Tuđmana 49, 32236, Ilok, Hrvatska unazad 24h nalazi sirijska drzavljanika

Ime: Maisaa

Prezime: Hannoun

koja zeli da iskoristi svoja ljudska prava u skladu sa Zenevskom konvencijom i clanom br 34 pomenute konvencije, te Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti koji je Hrvatski sabor je izglasao 17. ožujka 2023. godine, a navedene izmjene i dopune stupile su na snagu 1. travnja 2023. godine.*

Trenutno mimo njene volje i stanja zdravstvenog sluzbenici policijske postaje insistiraju da je upute za Srbiju.

Obracam se u svojstvu njenog brata ,zastitnika ,informacije sam dobio u kratkom razgovoru telefonskom koji nismo dovrсили jer smo prekinuti.

Kako sam ja gradjanin Evrope ,moja sestra zeli da se spoji sa porodicom i ja sam voljan da joj pruzim pomoc i podrsku u tome.

Pozivamo se na Zenevsku konvenciju i zahtevamo da osoblje postaje prestane sa pritiskom koji vrsi na moju sestru kako bi je ubjedili da je posalju u Srbiju.

Angazovali smo advokata i obratili se svim nadleznim institucijama vezano za ovaj incident krsenja ljudskih prava.

Ljubazno Vas molimo da prekinete sa pritiskom i zastrasivanjem koje vrsite td da sacekate da moju sestru preue advokat ili ja cim doputujem do Iloka. “

„Respected,

We inform you that in Border Post ILOK, at the address Ul. Ph.D. Franje Tuđmana 49, 32236, Ilok, Croatia has been found by a Syrian citizen for the past 24 hours

Name: Maisaa

Surname: Hannoun

which wants to exercise its human rights in accordance with the Geneva Convention and Article No. 34 of the said Convention, and the Law on International and Temporary Protection, which was passed by the Croatian Parliament on March 17, 2023, and the aforementioned amendments entered into force on March 1. April 2023.*

Currently, regardless of her will and health, the police station officials insist on sending her to Serbia.

I am speaking in the capacity of her brother, protector, I got the information in a short telephone conversation that we did not finish because we were interrupted.

As I am a citizen of Europe, my sister wants to be reunited with her family and I am willing to help and support her in this.

We refer to the Geneva Convention and demand that the staff of the station stop putting pressure on my sister in order to convince her to send her to Serbia.

We hired a lawyer and contacted all competent institutions regarding this incident of violation of human rights.

We kindly ask you to stop the pressure and intimidation you are doing and to wait for my sister to be taken over by a lawyer or me as soon as I arrive in Ilok. “

Uvid u smještajne kapacitete Postaje granične policije Ilok:

Sukladno člancima 6., 8. i 9. Sporazuma o suradnji radi provedbe Nezavisnog mehanizma nadzora temeljnih prava u postupanju policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodne zaštite, pomoćnik načelnika Postaje granične policije Ilok za graničnu kontrolu Igor Klasni i policijski službenik PGP Ilok za nezakonite migracije Zoran Habenšus, su na dostavljeni pisani zahtjev neposrednih provoditelja omogućili uvid u spis i ispis iz Informacijskog sustava Ministarstva unutarnjih poslova za osobu zatečenu 02.01.2024. u nezakonitom prelasku granice Maisaa Hannoun, kao i uvid u smještajne kapacitete PGP Ilok.

Smještajni kapaciteti Postaje granične policije Ilok za pojedinačni smještaj udovoljavaju stavku 2. članka 13. Pravilnika o postupanju prema državljanima trećih zemalja (NN 68/2018), opremljeni su osnovnim namještajem, imaju zasebne sanitarne prostorije, nisu pod video-nadzorom i imaju pristup svjetlu i zraku i odgovarajuće grijanje, odnosno hlađenje.

U slučaju potrebe dugotrajnijeg zadržavanja većeg broja osoba, prevoze se obilježenim, odnosno u slučaju ranjivih skupina neobilježenim policijskim vozilima u obližnji Tranzitni prihvatni centar Tovarnik.

Uređaj za uzimanje otisaka prstiju inače postoji u Postaji granične policije Ilok, ali se trenutno nalazi u PGP Sisak. U slučaju potrebe uzimanja otisaka prstiju, koristi se uređaj u obližnjem Tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik.

U slučaju potrebe za razmjenu podataka o migrantima koriste se obližnja kontaktna točka za razmjenu podataka sa Srbijom i Mađarskom Bajakovo – Batrovci.

Prilikom izvanrednog nenajavljenog nadzora u Postaji granične policije Ilok 04.01.2024. u 16:10h nije bilo smještenih neregularnih migranata.

Kao pojedinačni predmet promatranja nije zatečena niti sirijska državljanka Maisaa Hannoun, koja je navedena u sekundarnom izvoru informacija, jer je 04.01.2024. u 10:00h u postupku readmisije preko Graničnog prijelaza Ilok / Bačka Palanka vraćena u Republiku Srbiju, o čemu postoji uredna dokumentacija.

Uvid u informacijski sustav MUP-a i spis promatranog pojedinačnog predmeta promatranja:

Informacijskom sustavu MUP-a pristupa se na temelju pisanog zahtjeva neposrednih provoditelja zbog usporedbe podataka iz Informacijskog sustava MUP-a u Postaji granične policije Ilok o pojedinačnom predmetu promatranja s navodima iz gore navedenog sekundarnog izvora informacija.

Ovlaštene osobe PGP Ilok omogućile su uvid u informacijski sustav i sljedeće spis:

1. UP/I-216-04/24-01/26, Maisaa Hannoun, rođena 10.06.1979. u Homsu (Sirija), državljanka Sirije, s prebivalištem u Homsu (Sirija), Zaidal Street bb.

Identitet navedene osobe je zabilježen na temelju njene vlastite izjave na obrascu 6.

U spisu predmeta vođenog kao UP/I-216-04/24-01/26: Maisaa Hannoun, rođena 10.06.1979. u Homsu (Sirija), državljanka Sirije, s prebivalištem u Zaidal Street bb, Homs, Sirija, koja je 02.01.2024. u 23:20h kod Šarengrada zatečena u vozilu marke Hyundai Santa Fe srpskih registracijskih oznaka kojim je upravljao državljanin Srbije Vladimir Jeknić, a koja je nakon utvrđivanja činjeničnog stanja i provedene zakonske procedure, u postupku readmisije 04.01.2024. u 10:00 h vraćena u Republiku Srbiju, priloženi su sljedeći dokumenti:

1. zabilješka o zatjecanju,
2. službena zabilješka LCC,
3. službena zabilješka o sigurnosnom pregledu,
4. izjava o osobnim podacima,
5. izvješće o uhićenju,
6. zapisnik o saslušanju stranke,
7. rješenje o protjerivanju iz EGP DD 5/2024,
8. obavijest o postupku prisilnog udaljavanja,
9. obavijest o besplatnoj pravnoj pomoći,
10. informacija o međunarodnoj zaštiti,
11. lista pružatelja besplatne pravne pomoći,

12. dostavnica,
13. službena zabilješka o angažiranju prevoditelja,
14. fotografija,
15. zapisnik o predaji i prihvatu u postupku readmisije,
16. službeni zapisnik o postupanju,
17. kaznena prijava.

Maisaa Hannoun je pješice u noći 02.01.2024. oko 22:30h nezakonito prešla zelenu granicu između Hrvatske i Srbije kod Neština i potom na predjelu Lišćak ušla u vozilo Hyundai Santa Fe srpskih registracijskih oznaka koje je 02.01.2024. u 22:40h legalno ušlo iz Srbije u Hrvatsku na Graničnom prijelazu Ilok, a kojim je upravljao državljanin Srbije Vladimir Jeknić. S obzirom da je ulazak tada neidentificirane osobe u navedeno vozilo snimljen, policijski djelatnici za zaštitu državne granice su izvijestili policijske ophodnje da zaustave vozilo i izvrše kontrolu, što je i učinjeno 02.01.2024. u 23:20h u obližnjem mjestu Šarengrad u Vukovarskoj ulici kod kućnog broja 49.

Policijski službenici PGP Ilok su tom prilikom utvrdili da se u vozilu koje je legalno ušlo u RH, kojim je upravljao državljanin Republike Srbije Vladimir Jeknić nalazi ženska osoba bez dokumenata koja je nezakonito ušla u Republiku Hrvatsku.

Vladimir Jeknić i navedena neregularna migrantica su potom 02.01.2024. u 23:40h bez uporabe sredstava prisile privedeni u Postaju granične policije Ilok.

Kako navedena neregularna migrantica nije imala osobne dokumente, njen identitet je zabilježen na temelju njene vlastite izjave na dvojezičnom obrascu 6.

Po njenoj izjavi, zove se Maisaa Hannoun, državljanica je Sirije, rođena je 10.06.1979. u Homsu (Sirija), s prebivalištem u Zaidal Street bb, Homs (Sirija). Maisaa Hannoun dobro vlada engleskim jezikom, pa je u PGP Ilok dobila dokumentaciju, obrasce i upute o pravima na svom, arapskom i engleskom jeziku. Za potrebe prevođenja angažirana je Dragana Shoukry o čemu postoji službena zabilješka.

Kao razlog napuštanja Sirije navela je tamošnje loše ekonomske prilike. Desetak dana ranije pošla iz Sirije preko Turske do Srbije s namjerom doći u Nizozemsku. Preko nepoznate osobe je dogovorila da će je nakon što 02.01.2024. pješice preko zelene granice uđe u Hrvatsku,

čekati vozilo za dalji prijevoz, što se i ostvarilo, ali su ubrzo nakon policijske kontrole u mjestu Šarengrad 02.01.2024. u 23:20h i vozač Vladimir Jeknić i neregularna migrantica privedeni u Postaju granične policije Ilok. Maisaa Hannoun je u PGP Ilok izjavila da ne želi ostati u Republici Hrvatskoj nego otići u Nizozemsku. Odbila je pravo na besplatnu pravnu pomoć. Nije izrazila namjeru traženja međunarodne zaštite/azila u Republici Hrvatskoj, niti su joj uzeti otisci prstiju.

Maisaa Hannoun je upoznata da je uhićena temeljem članka 211. stavak 1. Zakona o strancima zbog počinjenog prekršaja iz članka 183. stavak Zakona o strancima. Upoznata je i sa člankom 36. Bečke konvencije, ali je izjavila da ne želi da se o njenom uhićenju obavijesti diplomatsko konzularno predstavništvo Sirije u Republici Hrvatskoj.

O navedenom događaju je u 02.01.2024. u 23:55h upoznata zamjenica općinskog državnog odvjetnika u Vukovaru Zorica Humaan. Nakon provedenog upravnog postupka Maisai Hannoun je izdano rješenje o protjerivanju iz Republike Hrvatske sa zabranom ulaska i boravka u Republici Hrvatskoj odnosno Europskom gospodarskom prostoru u trajanju od 6 mjeseci. Također je upućen zahtjev MUP-u Republike Srbije za readmisijom.

Vozač navedenog vozila Hyundai Santa Fe Vladimir Jeknić, mjesto rođenja: Kolašin, Raško, Crna Gora, s prebivalištem u Ghandijevoj 46, Beograd, priznao je počinjenje kaznenog djela izvršenog na način da je u Beogradu 02.01.2024. s nepoznatom osobom za naknadu od 600 € dogovorio prijevoz od Iloka do Zagreba ženske osobe koja je nezakonito prešla u Republiku Hrvatsku.

Neregularna migrantica je na predjelu Lišćak ušla u njegovo vozilo, ali su ubrzo nakon policijske kontrole u Šarengradu 02.01.2024. u 23:20h privedeni u Postaju granične policije Ilok.

Zbog počinjenja kaznenog djela iz članka 326. stavak 1. Kaznenog zakona protiv Vladimira Jeknića je 03.01.2024. podignuta kaznena prijava Općinskom državnom odvjetništvu u Vukovaru, te je 03.01.2024. predan pritvorskom nadzorniku Policijske uprave vukovarsko-srijemske. Potom je 03.01.2024. u 17:15h predan u zatvor u Osijeku, a temeljem rješenja Županijskog suda u Vukovaru KIR-13/2024-3 određen mu je istražni zatvor u trajanju od mjesec dana.

Po dobivanju pozitivnog odgovora od MUP-a Srbije 03.01.2024. u 13:47h o izvršenju postupka readmisije, Maisaa Hannoun je narednog dana, odnosno 04.01.2024. u 10:00h preko Graničnog prijelaza Ilok / Bačka Palanka vraćena u Republiku Srbiju.

Kako je u trenutku nenajavljenog izvanrednog nadzora, koji je započeo 04.01.2024. u 16:10h, već bio obavljen postupak readmisije Maisaa Hannoun, odnosno već je bila preuzeta od strane MUP-a Srbije, neposredni provoditelji NMN nisu bili u mogućnosti obaviti razgovor s neregularnom migranticom u privatnom i povjerljivom okruženju bez prisustva policije.

U informacijskom sustavu MUP-a postoji evidentiran događaj prilikom kojega je Maisaa Hannoun 02.01.2024. u 23:20 h zatečena u vozilu nakon nezakonitog prelasku hrvatske granice na predjelu Lišćak s kompletnom kronologijom, od utvrđivanja činjenica, upoznavanja s njenim pravima, provedbe zakonske procedure, do provedenog postupka readmisije kojim je Maisaa Hannoun 04.01.2024. u 10:00h na Graničnom prijelazu Ilok / Bačka Palanka predana MUP-u Srbije.

Prema dokumentaciji u spisu i informacijskom sustavu MUP-a Maisaa Hannoun je odbila besplatnu pravnu pomoć, odbila je da se o njenom slučaju obavijesti diplomatsko konzularno predstavništvo Sirije u Hrvatskoj i nije izrazila namjeru traženja međunarodne zaštite/azila u Republici Hrvatskoj.

S obzirom da je u Republiku Hrvatsku ušla nezakonito, preko zelene granice i bez dokumenata, u namjeri odlaska u Nizozemsku, nakon utvrđivanja činjenica i provedenog zakonskog postupka izdano je rješenje o protjerivanju, pa je u postupku readmisije na Graničnom prijelazu Ilok / Bačka Palanka 04.01.2024. u 10:00h Maisaa Hannoun predana MUP-u Republike Srbije.

ZAKLJUČAK:

Na temelju informacije iz sekundarnog izvora primljene elektroničkom poštom 04.01.2024. u 08:41h u svezi slučaja sirijske državljanke Maisaa Hannoun, zatečene u nezakonitom prelasku hrvatske granice, voditelj NMN Robert Markt je nakon konzultacija s Koordinacijskim odborom Nezavisnog mehanizma nadzora 04.01.2024. godine u 10:22 h elektroničkom poštom odredio da se u Postaji granične policije Ilok izvrši nenajavljeni izvanredni nadzor, koji su zbog žurnosti postupka u popodnevnim satima istog dana izvršili neposredni provoditelji s prebivalištem najbližim Iloku, dr. Josip Jelić iz Slavenskog Broda i Branislav Tomić iz Vinkovaca. Neposredne provoditelje NMN Josipa Jelića i Branislava

Tomića su u prostorijama Postaje granične policije Ilok 04.01.2024. u 16:10h primili pomoćnik načelnika Postaje granične policije Ilok za graničnu kontrolu Igor Klasni i Zoran Habenšus, policijski službenik PGP Ilok za nezakonite migracije.

Igor Klasni i Zoran Habenšus su tijekom dvosatnog provođenja nenajavljenog izvanrednog nadzora u PGP Ilok iznimno korektno, stručno i visoko profesionalno surađivali s neposrednim provoditeljima omogućivši im izvršenja zadaća predviđenih Sporazumom, uvid u službeni spis promatranog slučaja sirijske državljanke Maisaae Hannoun, ispis iz informacijskog sustava MUP-a i uvid u smještajne kapacitete Postaje granične policije Ilok.

Sekundarni izvor informacija za provedbu izvanrednog nadzora je bila nepotpisana poruka koju je, kako se iz teksta može naslutiti, s nepoznate lokacije poslao njen brat, upućena 04.01.2024. elektroničkom poštom prof. Maji Antičić koja vrši administrativne poslove Nezavisnog mehanizma nadzora, a u kojoj je navedeno da se Maisaa Hannoun nalazi protiv svoje volje i zdravstvenog stanja u Postaji granične policije Ilok.

Kako je u trenutku nenajavljenog izvanrednog nadzora već bio obavljen postupak readmisije Maisaae Hannoun, odnosno 04.01.2024. u 10:00 h je već bila preuzeta od strane MUP-a Srbije, neposredni provoditelji NMN nisu bili u mogućnosti obaviti razgovor s neregularnom migranticom u privatnom i povjerljivom okruženju bez prisustva policije.

Analizom službene dokumentacije, uvidom u spis Maisaae Hannoun, uvidom u ispis iz informacijskog sustava MUP-a, kao i obavljenim razgovorom s pomoćnikom načelnika PGP Ilok za graničnu kontrolu Igorom Klasnijem i policijskim službenikom PGP Ilok za nezakonite migracije Zoranom Habenšusom, neposredni provoditelji Nezavisnog mehanizma nadzora nisu uočili nezakonito postupanje prema Maisaa Hannoun niti kršenje ljudskih prava Maisaae Hannoun.

Uvidom u dokumentaciju i po kvalifikaciji počinjenog kaznenog djela neposredni provoditelji ocjenjuju da se u ovom pojedinačnom predmetu promatranja radi o klasičnom slučaju krijumčarenja ljudi zbog stjecanja financijske dobiti zloupotrebom teške osobne situacije neregularne migrantice.

4. Koordinacijski odbor

Od ukupno 5 sastanaka Koordinacijskog odbora, dva su održana u navedenom šestomjesečnom razdoblju. Koordinacijski odbor analizira pristigle podatke i saznanja na temelju kojih donosi odluku o mjestu i vremenu obavljanja nadzora te jesu li promatranja najavljena ili nenajavljena. Pored navedenog, članovi Koordinacijskog odbora prisustvuju sastancima koji se organiziraju o temama relevantnim za djelovanje Nezavisnog mehanizma. U proteklom šestomjesečnom razdoblju održani su sljedeći sastanci: Savjetodavno vijeće Nezavisnog mehanizma nadzora (14.11.2023.), sastanak s članovima tima za kontrolu provedbe projekta Uprave za europske poslove, međunarodne odnose i fondove Europske unije (6.11.2023.), susret s predstavnicima Frontex-a (25.9.2023.). Pored navedenih, Koordinacijski odbor redovito zaprima brojne upite koji nisu u nadležnosti Nezavisnog mehanizma te se za odgovore na upite svi upućuju na nadležne institucije. Također, vrijedno je istaknuti da članovi Koordinacijskog odbora redovito sudjeluju na sastancima koji se odnose na dijeljenje iskustva Nezavisnog mehanizma koje je prikupljeno u proteklom dvogodišnjem razdoblju sa zainteresiranim stranama (predstavnicima država članica EU-a) kako bi im se pružile adekvatne informacije u procesu njihova uspostavljanja nezavisnih mehanizama nadzora.

5. Statistički podaci i trendovi u migracijama

5.1. Statistički podaci i preporuke

Služba za nezakonite migracije Uprave za granicu sukladno članku 5. Sporazuma o suradnji radi provedbe nezavisnog mehanizma nadzora zaštite temeljnih prava u postupanju policijskih službenika MUP-a u području zaštite granice, nezakonitih migracija i međunarodnu zaštitu, NMNu redovito dostavlja osnovne statističke pokazatelje o „*postupanjima prema neregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite na vanjskoj granici*“. Konkretno, NMNu se dostavljaju mjesečni statistički podaci o (1) broju tražitelja međunarodne zaštite razvrstanim prema PGP/PP/TPCima i kategorijama „povratnici“, „tražitelji azila“, „muški odrasli“, „ženski odrasli“, „mlt u pratnji“ i „mlt bez pratnje“ (pod oznakom „azil spol dob“) te o (2) broju postupanja prema neregularnim migrantima razvrstanim prema PU-ima i PGP/PP/TPC-ima i obilježju „državljanstva“ (pod oznakom „državljanstvo). Iz dostavljenih statističkih podataka se ne raspoznaju pokušani i ostvareni nezakoniti ulasci, kretanja i boravci na teritoriju Hrvatske te mjesečna izvješća ne uključuju podatke o otkrivenim slučajevima krijumčarenja migranata, a kako je predviđeno člankom 5. Sporazuma. Iako se NMNu na upit pojedini od netom navedenih statističkih podataka (npr. o slučajevima krijumčarenja), kao i dodatni podaci koji nisu predviđeni Sporazumom (npr. o slučajevima spašavanja i broju smrtno stradalih migranata) dostavljaju, preporuka je NMN-a da statistička izvješća koja se temeljem članka 5. Sporazuma dostavljaju minimalno uključuju sve definirane podatke prema dogovorenim kategorijama/obilježjima kao i pisano metodološko pojašnjenje načina bilježenja i prikupljanja dostavljenih podataka.

Valja istaknuti kako Sporazumom predviđen rok za dostavu statističkih izvješća (do 10. dana u mjesecu za dostavu podataka za prethodni mjesec) moguće nije realistično postavljen, obzirom da se statistička izvješća NMN-u u pravilu dostavljaju s odmakom od mjesec dana od proteka mjeseca na koji se statistička izvješća odnose.¹ Čini se izvjesnim kako je prekoračenje Sporazumom definiranog roka od 10 dana za dostavu statističkih izvješća NMN-u posljedica ručnog prikupljanja podataka u svim PGP/PP/TPC-ovima te njihovo pojedinačno dostavljanje Službi za nezakonite migracije Uprave za granicu gdje se podaci ručno objedinjuju te zatim dostavljaju NMN-u. Stoga je preporuka NMN-a da se, u suradnji sa Službom za nezakonite

¹ Za posljednjih nekoliko mjeseci statistička su izvješća dostavljana NMNu kako slijedi: 05.06.2024. dostavljeno je statističko izvješće za travanj 2024. godine, statističko izvješće za ožujak nije dostavljeno, 11.04.2024. dostavljeno je statističko izvješće za veljaču 2024. godine, 05.03.2024. dostavljeno je statističko izvješće za siječanj 2024. godine, 16.01.2024. dostavljeno je statističko izvješće za prosinac 2023. godine, 04.01.2024. dostavljeno je statističko izvješće za studeni 2023. godine.

migracije Uprave za granicu te uz sudjelovanje Službe za strateško planiranje, statistiku i unapređenje rada Sektora za pravne poslove i strateško planiranje Glavnog tajništva MUP-a, koja redovito priprema statistička izvješća MUP-a (uključujući podatke o stanju sigurnosti na državnoj granici² i poslovima sa strancima,³ ali i počiniteljima, oštećenima i kaznenim djelima iz članka 326.⁴ Kaznenog zakona⁵), za potrebe provedbe Sporazuma u suradnji s NMN-om, metodološki i tehnički unaprijedi način prikupljanja, obrade i dostave statističkih izvješća NMN-u u Sporazumom predviđenom roku do 10. dana u mjesecu za prethodni mjesec.

Pored redovitog statističkog izvještavanja NMN-a, Služba za nezakonite migracije Uprave za granicu također na upit dostavlja NMN-u dodatne statističke podatke (npr. o slučajevima spašavanja i broju smrtno stradalih migranata) te na upit daje pojašnjenja metodologije prikupljanja dostavljenih kao i javno dostupnih statističkih podataka MUP-a relevantnih za područje djelovanja NMN-u. U odnosu na posljednje navedeno je primjerice od strane NMN-a u izvještajnom razdoblju uočena diskrepancija između statističkih podataka dostavljenih NMN-u i statističkih podataka objavljenih od strane Pučke pravobraniteljice, moguće temeljem podataka dostavljenih od strane druge ustrojbene jedinice MUP-a, a za koje diskrepancije je Služba za nezakonite migracije Uprave za granicu NMN-u ponudila smisleno pojašnjenje.⁶ Uočena diskrepancija, iako nije dramatična, svakako nije niti zanemariva, a niti jedina,⁷ pa je stoga preporuka NMN-a da se u predstojećem razdoblju unificira metodologija prikupljanja i obrade podataka za potrebe NMN-a te drugih relevantnih dionika, odnosno uvede viša razina koordinacije među različitim ustrojstvenim jedinicama MUPa kako bi se

² Vidi npr. Pregled sigurnosnih pokazatelja za 2021. po mjesecima, str. 158-160, dostupno online: https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2022/Statisticki_pregled_2021_Web.pdf

³ Vidi npr. Pregled sigurnosnih pokazatelja za 2021. po mjesecima, str. 161-163, dostupno online: https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2022/Statisticki_pregled_2021_Web.pdf

⁴ Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici EU ili potpisnici Šengenskog sporazuma

⁵ NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24

⁶ Do uočene diskrepancije (Pučka pravobraniteljica: „Tijekom godine zatražilo ju je 12.827 osoba, od toga 10.087 u postajama granične policije te 137 u postajama aerodromske policije“, <https://www.ombudsman.hr/hr/trazitelji-medunarodne-zastite-i-iregularni-migranti-4/>; NMNu dostavljeni podaci: ukupni zbroj tražitelja azila 10.376) najvjerojatnije dolazi zbog toga što se i jedni i drugi podaci dviju različitih ustrojbenih jedinica MUPa (Uprava za granicu i Uprava za imigracije) ručno prikupljaju te što podaci koji se dostavljaju NMNu ne uključuju PAPove (npr. PAP Pleso), ali uključuju pored PGPa i PPe na vanjskoj granici (npr. PP Ston, PP Novska) te TPC Trilj i TPC Tovarnik. Iako uočena diskrepancija nije dramatična (10.224 [10.087 + 137] naspram 10.376), ona nije niti zanemariva te govori u prilog preporuke NMNa o potrebi metodološkog i tehničkog unapređenja statističkog praćenja i izvještavanja NMNa, ali i drugih relevantnih dionika koji takve podatke prikupljaju i javno objavljuju.

⁷ U mjesečnim statističkim izvješćima koja se dostavljaju NMNu temeljem članka 5. Sporazuma se zbirni podaci također dosljedno ne podudaraju – vidi napomene uz tablice o tražiteljima azila prema spolu i dobi te prema statusu povratnika i tražitelja azila – te u najmanju ruku za predstojeće izvještajno razdoblje NMNu treba dostaviti korigirane podatke te ukoliko bi se ustrojalo u ručnom prikupljanju i objedinjavanju podataka osigurati provjeru istih na podudarnost zbroja. Naime, zbroj kategorija 'povratnici' i 'tražitelji azila' se ili mora podudarati sa zbrojem kategorija 'muške osobe', 'ženske osobe', 'mlt u pratnji' i 'mlt bez pratnje' ili treba dati metodološko objašnjenje za odstupanje, npr. 'nepoznato'.

maksimalno smanjila mogućnost cirkuliranja nepodudarnih statističkih podataka, a koje bez jasnih metodoloških pojašnjenja mogu stvoriti (krivi) dojam o nepouzdanosti statističkih podataka MUP-a, posebno ukoliko se takvi podaci analiziraju i/ili javno objavljuju od strane relevantnih dionika kao što su Pučka pravobraniteljica i NMN.

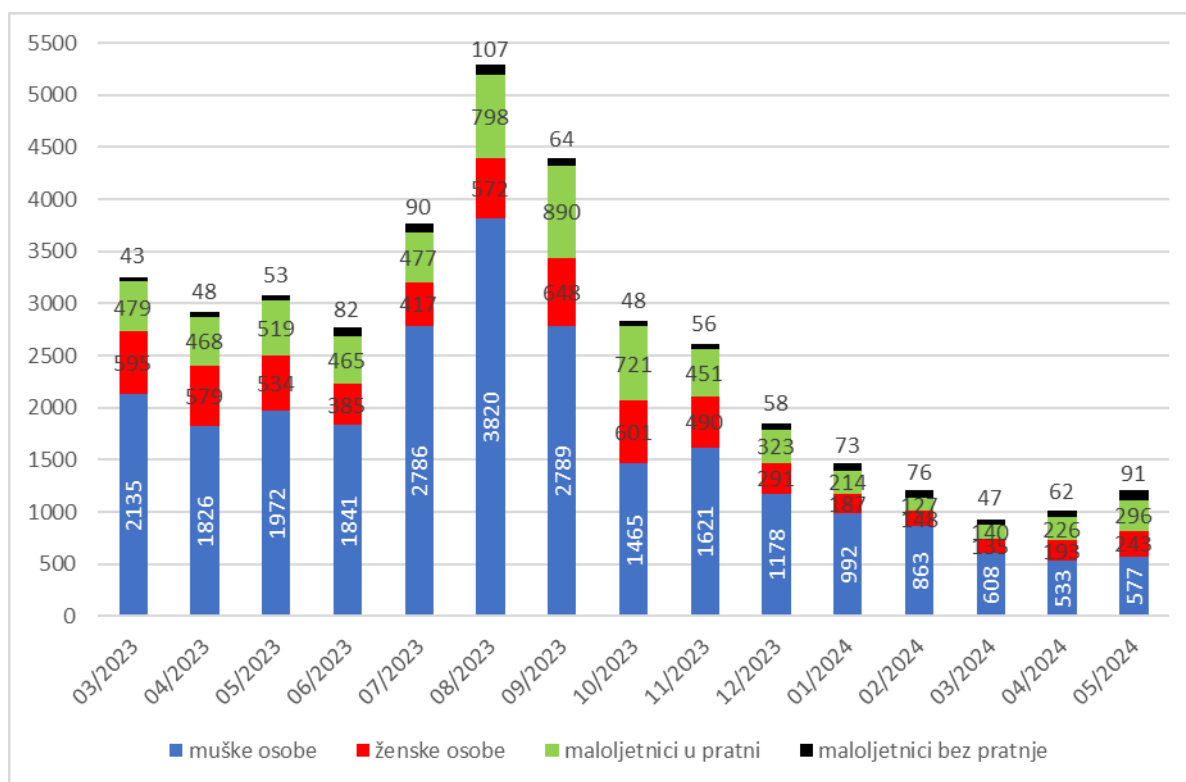
5.2. Tražitelji azila

Slika 4. Tražitelji azila od ožujka 2023. do lipnja 2024. godine prema spolu i dobi te pratnji⁸

Obilježje	03/ 2023	04/ 2023	05/ 2023	06/ 2023	07/ 2023	08/ 2023	09/ 2023	10/ 2023	11/ 2023	12/ 2023	01/ 2024	02/ 2024	03/ 2024	04/ 2024	05/ 2024
muške osobe	2135	1826	1972	1841	2786	3820	2789	1465	1621	1178	992	863	608	533	577
ženske osobe	595	579	534	385	417	572	648	601	490	291	187	148	135	193	243
maloljetnici u pratnji	479	468	519	465	477	798	890	721	451	323	214	127	140	226	296
maloljetnici bez pratnje	43	48	53	82	90	107	64	48	56	58	73	76	47	62	91
Ukupno	3252	2921	3078	2773	3770	5297	4391	2835	2618	1850	1466	1214	930	1014	1207

⁸ Mjesečna statistička izvješća Službe za nezakonite migracije Uprave za granicu dostavljene NMN-u sukladno članku 5. Sporazuma. Podaci za svibanj i lipanj 2023. te za veljaču i travanj 2024. godine se u zbroju ne podudaraju sa zbrojem kategorija 'povratnici' i 'tražitelji azila'.

Slika 5. Tražitelji azila od ožujka 2023. do lipnja 2024. godine prema spolu i dobi te pratnji⁹

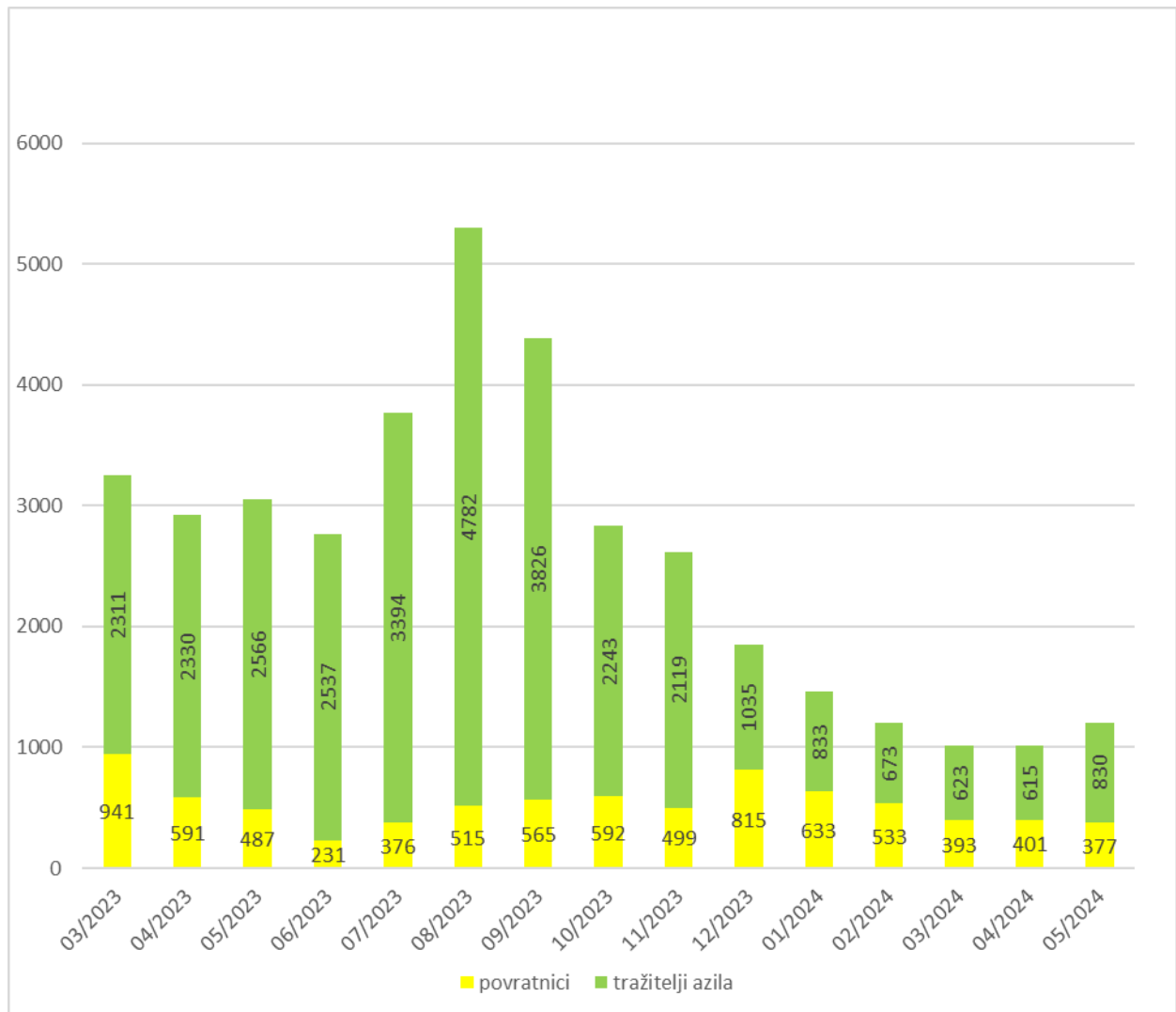
⁹ Mjesečna statistička izvješća Službe za nezakonite migracije Uprave za granicu dostavljene NMN-u sukladno članku 5. Sporazuma. Podaci za svibanj i lipanj 2023. te za veljaču i travanj 2024. godine se u zbroju ne podudaraju sa zbrojem kategorija 'povratnici' i 'tražitelji azila'.

Slika 6. Tražitelji azila od ožujka 2023. do lipnja 2024. godine prema statusu 'povratnici' i 'tražitelji azila'¹⁰

obilježje	03/2023	04/2023	05/2023	06/2023	07/2023	08/2023	09/2023	10/2023	11/2023	12/2023	01/2024	02/2024	03/2024	04/2024	05/2024
povratnici	941	591	487	231	376	515	565	592	499	815	633	533	393	401	377
tražitelji azila	2311	2330	2566	2537	3394	4782	3826	2243	2119	1035	833	673	623	615	830
ukupno	3252	2921	3053	2768	3770	5297	4391	2835	2618	1850	1466	1206	1016	1016	1207

¹⁰ Mjesečna statistička izvješća Službe za nezakonite migracije Uprave za granicu dostavljene NMN-u sukladno članku 5. Sporazuma. Podaci za svibanj i lipanj 2023. te za veljaču i travanj 2024. godine se u zbroju ne podudaraju sa zbrojem kategorija 'povratnici' i 'tražitelji azila'.

Slika 7. Tražitelji azila od ožujka 2023. do lipnja 2024. godine prema statusu 'povratnici' i 'tražitelji azila'¹¹

¹¹ Mjesečna statistička izvješća Službe za nezakonite migracije Uprave za granicu dostavljene NMN-u sukladno članku 5. Sporazuma. Podaci za svibanj i lipanj 2023. te za veljaču i travanj 2024. godine se u zbroju ne podudaraju sa zbrojem kategorija 'povratnici' i 'tražitelji azila'.

Slika 8. Tražitelji azila od ožujka 2023. do lipnja 2024. godine prema udjelu 'povratnika' i 'tražitelja azila'¹²

¹² Mjesečna statistička izvješća Službe za nezakonite migracije Uprave za granicu dostavljene NMN-u sukladno članku 5. Sporazuma. Podaci za svibanj i lipanj 2023. te za veljaču i travanj 2024. godine se u zbroju ne podudaraju sa zbrojem kategorija 'povratnici' i 'tražitelji azila'.

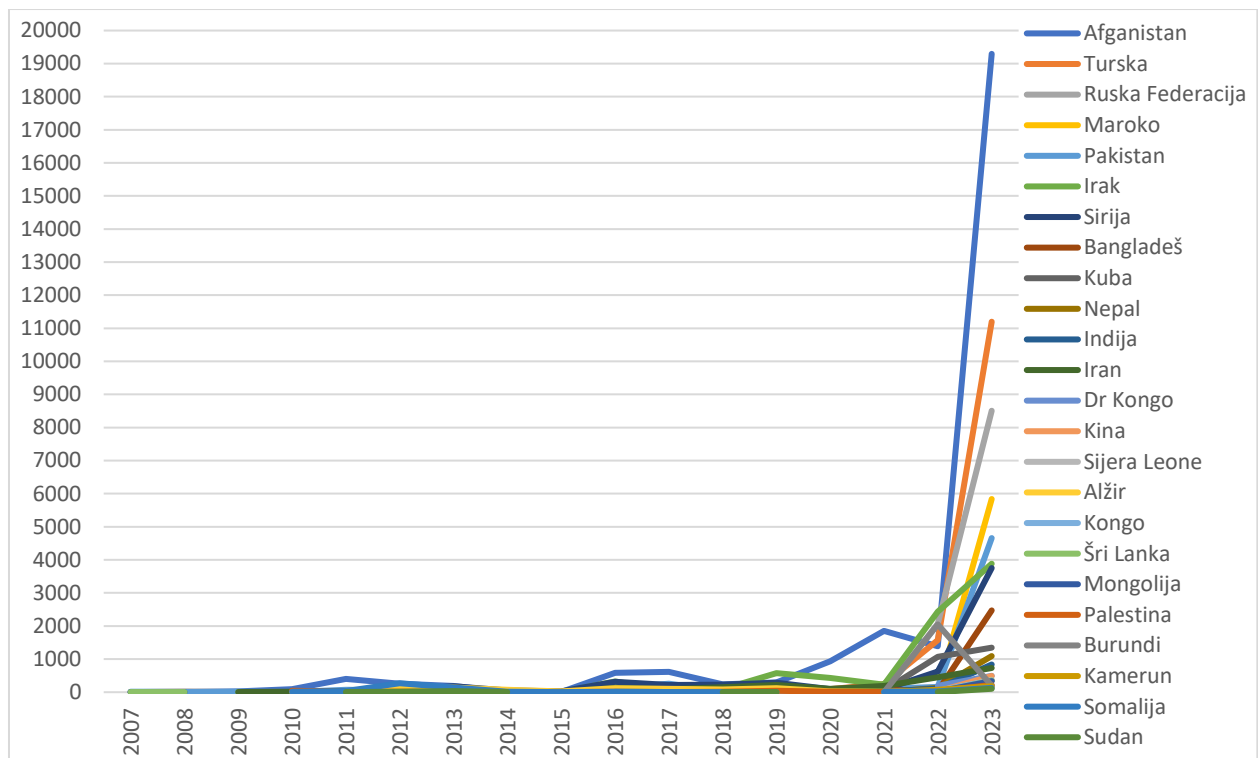
Slika 9. Tražitelji azila prema državljanstvu 2007-2024 (jednako ili više od 100 u 2022. ili 2023.)¹³

Državljanstvo	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Afganistan	1	1	22	90	399	258	185	18	9	589	617	236	295	932	1849	1390	19295
Turska	3	10	6	4	6	15	6	7	10	69	193	62	132	93	246	1575	11199
Ruska Federacija	4	5	4	5	11	11	15	10	5	6	5	11	5	5	8	2064	8507
Maroko				2	13	27	62	22	14	81	43	31	38	46	30	41	5839
Pakistan	15	16	13	5	68	59	50	24	3	139	255	29	33	30	106	156	4658
Irak	6		1	7	7	12	5	2	6	325	56	91	577	435	225	2431	3883
Sirija				2	6	75	183	56	24	314	215	223	288	96	84	628	3752
Bangladeš					1	18	10	20	4	14	44	1	8	12	69	36	2472
Kuba							9		2	5	34	4	21	4	56	1065	1346
Nepal											1	1	4	6	8	133	1092
Indija	3	2			2	1	1		4	3	11	14	19	6	12	107	837
Iran			9	16	36	17	7	6	8	135	92	149	218	102	190	450	731
Dr Kongo	2															193	494
Kina								1				7	8	4	7	23	489
Sijera Leone	1						2	1	1	3		4	5			9	372
Alžir				10	2	145	141	76	23	123	100	82	117	23	15	13	358
Kongo			4		1		1	4		1	1	4	3	3	1	45	354
Šri Lanka	3	8						1		12	8		1		1	1	346
Mongolija				1					1							18	334
Palestina				48	18	11	15	6	2	17	4	11	44	15	8	32	221
Burundi			2										1		1	2048	198
Kamerun							2	1	4	4	3	1	1		1	72	181

¹³ Izvor podataka: statistike MUPa (<https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/283233>).

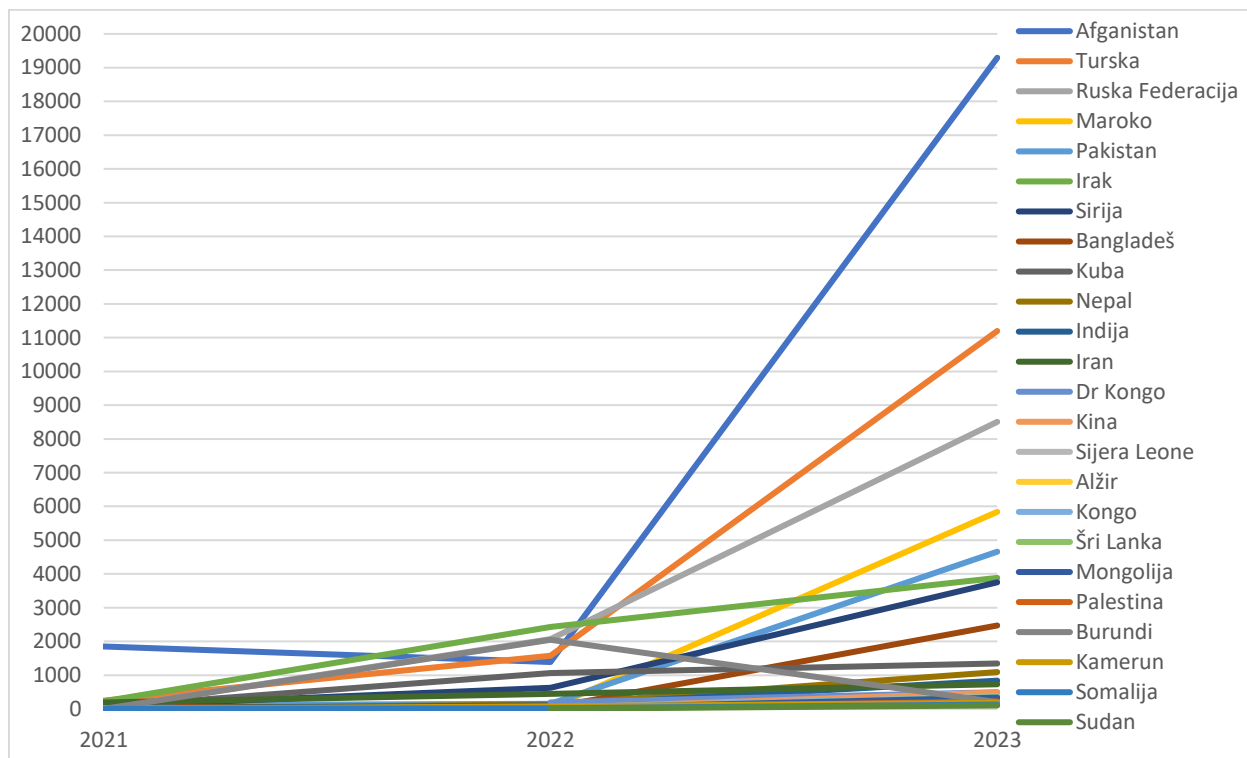
Somalija		1		10	37	271	138	11	2	14	8	2	9		4	20	130
Sudan			1		8	18	37	3				1	3			5	103

Slika 9. Tražitelji azila prema državljanstvu 2007-2024 (jednako ili više od 100 u 2022. ili 2023.)¹⁴

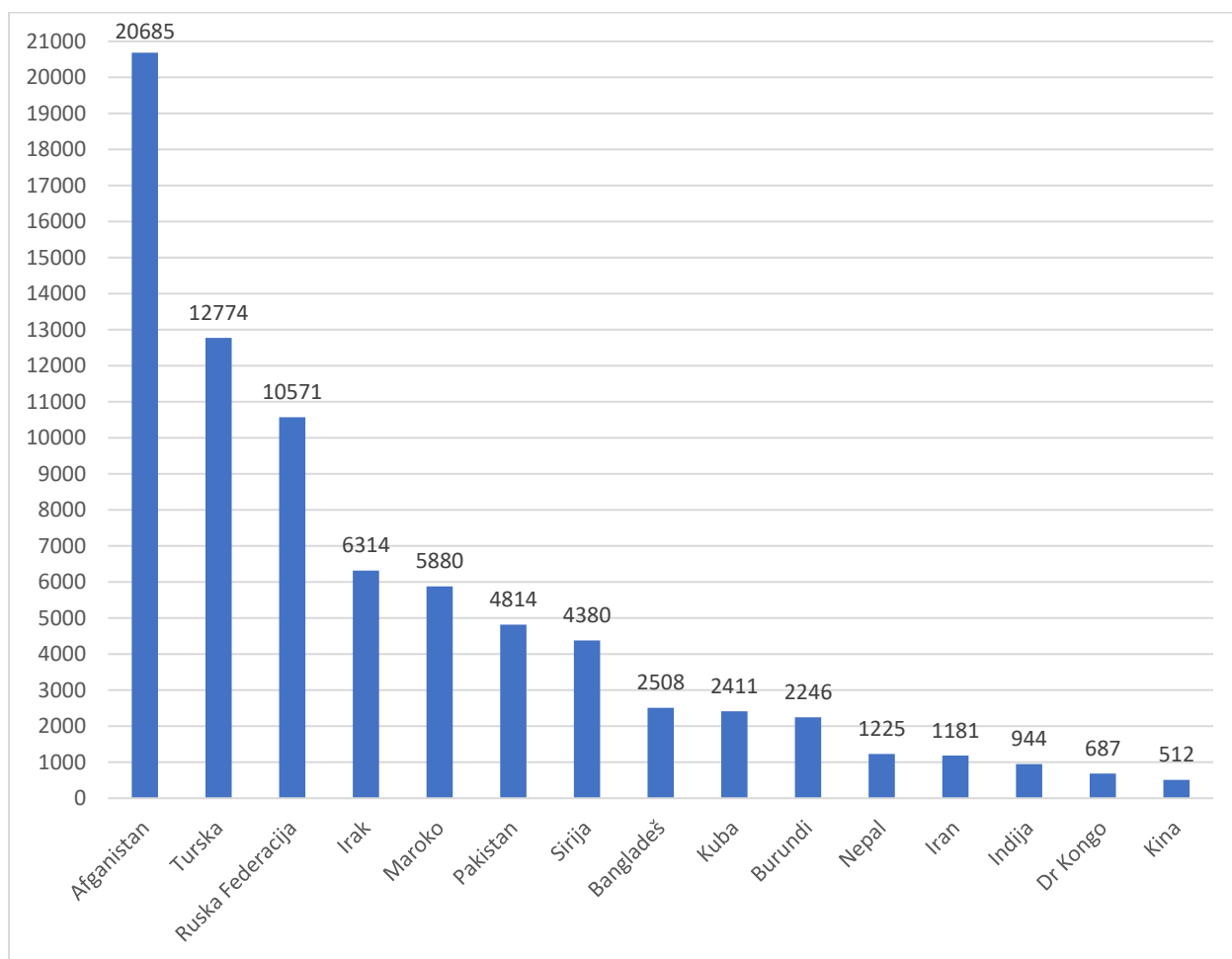
¹⁴ Izvor podataka: statistike MUPa (<https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/283233>).

Slika 10. Tražitelji azila prema državljanstvu 2021-2024 (jednako ili više od 100 u 2022. ili 2023.)¹⁵

¹⁵ Izvor podataka: statistike MUPa (<https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/283233>).

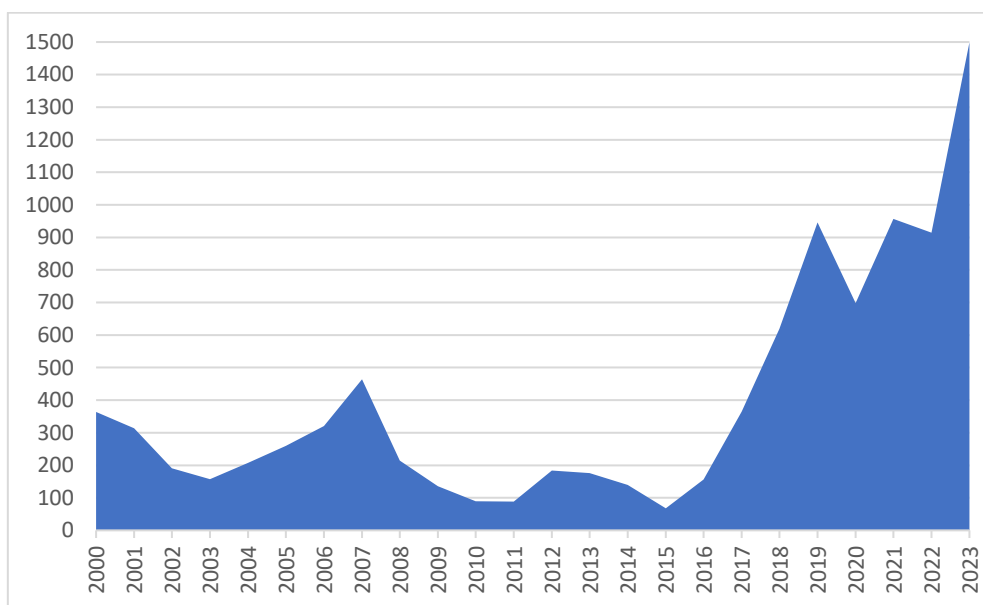
Slika 11. Tražitelji azila prema državljanstvu u 2022. i 2023 (jednako ili više od 500)

5.3. Krijumčarenje i nezakoniti prelasci državne granice

Slika 12. Krijumčarenje 2000. - 2024.¹⁶

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
364	314	191	157	207	260	320	464	214	136	89	88	184	176	140	68	156	365	619	946	698	957	914	1499

U 2023. godini uhićeno je 1.880 krijumčara, koji su prijavljeni za 1.452 kaznena djela (članak 326. Kaznenog zakona, Protuzakonito ulaženje, kretanja i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma). Najčešće se radi o državljanstvima država koje su na ruti kretanja migranata (Bosna i Hercegovina, Rumunjska, Ukrajina, Srbija, Turska i dr.).¹⁷

¹⁶ Broj prijavljenih kaznenih djela od 2000. do 2024. označen kao krijumčarenje (2000.-2013. čl. 177. KZa, 2013.-2024. čl. 326. KZa); izvor podataka: statistike MUPa (<https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/283233>).

¹⁷ 17.05.2024. MUP

Usporedni prikaz počinitelja kaznenih djela organiziranog kriminaliteta po policijskim upravama u 2023. godini¹⁸

Počinitelji	Počinitelji kaznenih djela		Trend u %	Prosječan broj kaznenih djela po počinitelju	
	2022.	2023.		2022.	2023.
Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj	774	1.612	+108,3	1,2	0,9

Organizirani kriminalitet: Usporedni prikaz kaznenih djela počinjenih u sastavu zločinačkog udruženja u 2023. godini¹⁹

Broj Glave KZ-a	Čl. KZ-a	Naziv kaznenog djela /Glave KZ-a	Prijavljena kaznena djela u svezi s člankom 329. KZ-a		Trend u %
			2022.	2023.	
GLAVA 30:		Kaznena djela protiv javnog reda	125	37	-70,4
	326.	Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici EU ili potpisnici Šengenskog sporazuma	119	31	-73,9

¹⁸ https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

¹⁹ https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

Poredbeni prikaz svih kaznenih djela na štetu djece do 14 godina u 2023. godini²⁰

Glava/članak	Kaznena djela na štetu djece do 14 godina	Broj kaznenih djela		
		2022.	2023.	Trend u %
XXX. Kaznena djela protiv javnog reda		11	96	+772,7
326.	Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj	2	84	+4100,0

Poredbeni prikaz svih kaznenih djela na štetu djece do 18 godina u 2023. godini²¹

Glava/članak	Kaznena djela na štetu djece od 14 do 18 godina	Broj kaznenih djela		
		2022.	2023.	Trend u %
XXX. Kaznena djela protiv javnog reda		17	129	+658,8
326.	Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj	1	61	+6000,0

²⁰ https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

²¹ https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

Kaznena djela na štetu djece, žrtve tih kaznenih djela i prijavljene osobe za ta kaznena djela u 2023. godini²²

Čl. 326	Ukupno prijavljena kaznena djela na štetu djece u RH	% udio kaznena djela na štetu djece u ukupnom broju kaznena djela na štetu djece do 18 godina	Prijavljena kaznena djela na štetu djece do 18 godina		Trend + - %	Žrtve do 18 godina (jedinstvene fizičke osobe)		ukupno	Počinitelji (jedinstvene fizičke osobe)		ukupno
			2022.	2023.		M	Ž		M	Ž	
	1499	6,7	3	100	+3233,3	260	155	415	118	6	124

Počinitelji kaznenog djela iz čl. 326. KZa prema spolu i dobi u 2023. godini²³

UKUPNO POČINITELJA	Pravne osobe	Fizičke osobe	Muški	Ženski	Djeca do 14	14-16	16-18	18-21	21-25	25-29	29-39	39-49	49-59	59-	Od toga stranci
1.612		1.612	1.543	69		1	5	108	275	244	466	317	140	56	1.301

Osobe oštećene kaznenim djelom iz čl. 326. KZa prema spolu i dobi u 2023. godini²⁴

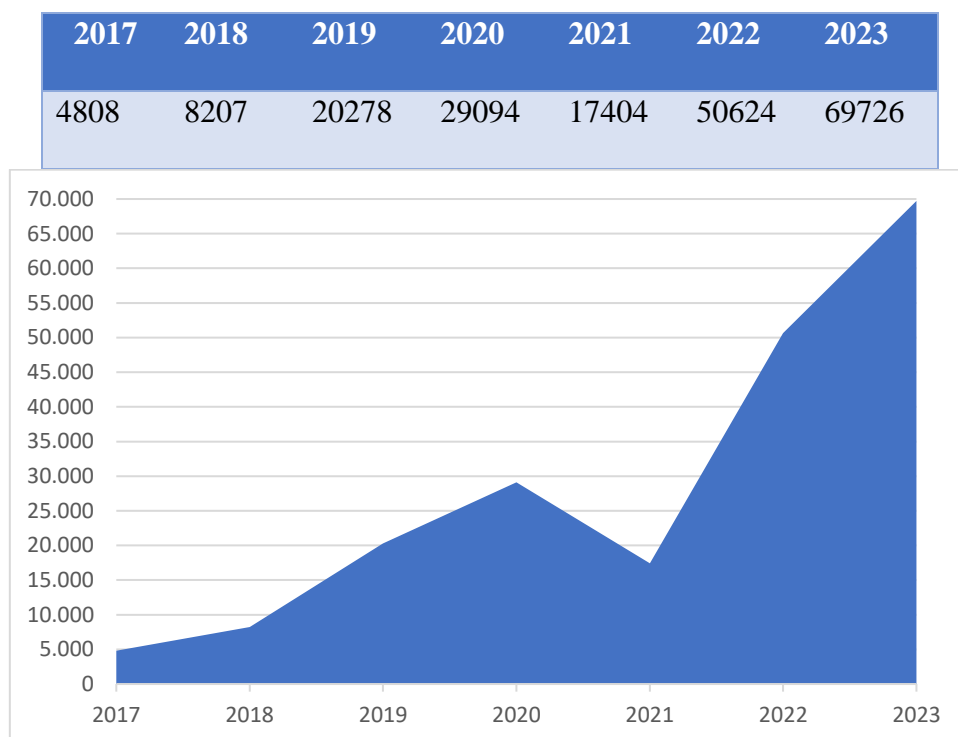
UKUPNO OŠTEĆENE OSOBE	Pravne osobe	Fizičke osobe	Muški	Ženski	Djeca do 14	14-16	16-18	18-22	22-26	26-30	30-40	40-50	50-60	preko 60-	Od toga strani državljani
1.665	19	1.646	1.174	472	307	52	65	271	238	179	311	170	40	13	1.646

²² https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

²³ https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

²⁴ https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

Nezakoniti prelasci državne granice 2017. - 2024.²⁵

Tijekom 2023. godine zabilježeno je ukupno 69.726 postupanja policije prema osobama koje su nezakonito ušle u Republiku Hrvatsku. Najčešća državljanstva su Afganistan, Turska, Maroko, Pakistan, Irak i Sirija,²⁶ s time da se bilježi doista dramatičan postotni porast nezakonitih prelazaka državne granice od strane osoba državljanstva Maroka i Kine. Indikativno je što je u Hrvatskoj (s iznimkom 2021. godine) zabilježen stalni i nagli porast broja nezakonitih prelazaka državne granice, dok postotno povećanje za 2023. u odnosu na 2022. godinu iznosi gotovo 40%, a istovremeno Frontex na Zapadnobalkanskoj ruti bilježi smanjenje detektiranih nezakonitih prelazaka i to u postotnom smanjenju od čak -30% u 2023. u odnosu na 2022. godinu.²⁷ Jedno od mogućih objašnjenja za porast zabilježenih nezakonitih prelazaka od strane hrvatske policije, posebno u svijetlu okolnosti što nije zabilježen regionalni porast priljeva, nego čak i opadanje broja zabilježenih nezakonitih prelaza, je svakako i dosljedno evidentiranje svih nezakonitih prelazaka od strane hrvatske policije, a nastavno na preporuke NMN-a. U sljedećem će izvještajnom razdoblju biti nužno dalje pratiti uočenu pojavu te posebnu pozornost posvetiti dodatnom analitičkom rasvjetljavanju uzroka porasta broja

²⁵ 17.05.2024. MUP

²⁶ 17.05.2024. MUP

²⁷ <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/migratory-routes/>

evidentiranih nezakonitih prelazaka državne granice. Preliminarni zaključak NMN-a je da se svakako radi o pozitivnom trendu i izglednom uvažavanju preporuka NMN-a.

Nezakoniti prelasci državne granice po državljanstvu – trend u odnosu na prethodnu godinu i mjestu zatjecanja u 2023. godini²⁸

Državljanstvo	Nezakoniti prelasci državne granice (osobe)			Mjesto zatjecanja			
	2022.	2023.	Trend u %	granični prijelaz	u blizini granice	u dubini teritorija	prihvaćeni od policije druge države
Afganistan	14.877	22.100	+48,6	290	2.671	18.892	247
Turska	4.110	13.480	+228,0	456	3.650	9.295	79
Maroko	251	6.248	+2389,2	17	348	5.867	16
Pakistan	4.429	5.286	19,3	17	841	4.422	6
Ostale	7.630	4.355	-42,9	144	977	2.934	300
Irak	6.334	4.095	-35,3	8	1.285	2.743	59
Siriya	1.594	3.922	+146,0	28	1.265	2.579	50
Bangladeš	3.237	2.759	-14,8		556	2.196	7
Kuba	1.777	1.535	-13,6	2	698	827	8
Kina	123	1.286	+945,5	114	226	924	22
Nepal	858	1.203	+40,2		289	909	5
Indija	1.766	982	-44,4	12	201	762	7
Iran	1.914	885	-53,8	1	177	691	16
Kosovo	870	572	-34,3	42	129	387	14
Kongo	692	560	-19,1	2	212	344	2
DR Kongo	162	458	+182,7	1	202	254	1
UKUPNO	50.624	69.726	37,7	1.134	13.727	54.026	839

²⁸ https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

Nezakoniti prelasci državne granice prema policijskim upravama – trend u odnosu na prethodnu godinu i mjestu zatjecanja u 2023. godini ²⁹

Policijska uprava	Nezakoniti prelasci državne granice (osobe)			Mjesto zatjecanja			
	2022.	2023.	Trend u %	granični prijelaz	u blizini granice	u dubini teritorija	vraćeni iz inozemstva
karlovačka	10.169	23.363	+129,7	1	6.003	17.354	5
zagrebačka	6.664	13.431	+101,5	10	4	12.635	782
brodsko-posav.	14.262	10.178	-28,6	202	4.609	5.367	
sisачko-moslav.	7.085	7.124	+0,6	28	1.243	5.853	
ličko-senjska	790	4.610	+483,5	1	1.117	3.492	
primorsko-gor.	3.531	3.191	-9,6			3.184	7
vukovarsko-srij.	2.070	2.067	-0,1	693	372	1.002	
splitsko-dalmat.	577	1.308	+126,7	13	112	1.183	
dubrovačko-ne.	534	1.074	+101,1	101	147	826	
istarska	3.229	1.036	-67,9			1.024	12
krapinsko-zag.	604	763	+26,3			730	33
varaždinska	349	349	0,0			349	
zadarska	28	339	+1110,7		5	334	
šibensko-knin.	58	295	+408,6		114	181	
bjelovarsko-bilo.	12	202	+1583,3			202	
osječko-baranj.	454	194	-57,3	85	1	108	
koprivničko-križ.	37	161	+335,1			161	
međimurska	136	38	-72,1			38	
virovitičko-podr.	30	2	-93,3			2	
požeško-slav.	5	1	-80,0			1	
UKUPNO	50.624	69.726	+37,7	1.134	13.727	54.026	839

²⁹ https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/STATISTICKI_PREGLED_2023_.xlsx

6. Ostale aktivnosti Mehanizma

6.1. Održani sastanci

Mehanizam je u periodu od 04. studenog 2022. godine nakon potpisanog Sporazuma održao brojne sastanke s političkim akterima, diplomatskim zborom u Republici Hrvatskoj, odgovarao na upite novinara itd., svjestan činjenice da je prvi takav mehanizam u svijetu, činio je sve da iskustva sakupljena u prvoj fazi provedbe stavi na raspolaganje svim zainteresiranim stranama.

Datum održanog sastanka	Tema sastanka i sudionici
23. prosinca 2022. godine	Sastanak Nezavisnog mehanizma nadzora s predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova na temu informacijskog sustava MUP-a
30.01.2023. godine	Nezavisni mehanizam nadzora održao je sastanak sa savjetnicom ministra za azil i migracije Helenske Republike gđom Eleni Anna A. Theona
09. veljače 2023. godine	Nezavisni mehanizam nadzora održao je zajedno s MUP-om, Upravom za granicu te predstavnicima organizacija civilnog društva okrugli stol na temu „Kompenzacijske mjere“
19 i 20. travanj 2023. godine	Nezavisni mehanizam nadzora primio je u studijski posjet g. Konstantinos A. Solkidisa, službenika za ljudska prava pri grčkom Ministarstvu za migracije i azil
03. svibnja 2023.	Nezavisni Mehanizam nadzora prezentirao je svoj rad na sjednici LIBE - Odbora Europskog parlamenta za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove

19. veljače 2024. godine	<p>Nezavisni mehanizam nadzora prezentirao je svoj rad prvoj Periodičnoj schengenskoj evaluacija na području povratka.</p> <p>Evaluacijski tim se sastojao od 12 članova, i to 2 predstavnika Europske komisije, 8 predstavnika država članica, 1 predstavnika Agencije EU za temeljna prava (FRA) i 1 predstavnika Europske granične i obalne straže (FRONTEX).</p>
--------------------------	--

6.2. Suradnja s Frontexom

Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu - Frontex provela je sedmodnevni radni posjet Hrvatskoj, tijekom kojeg je održan i sastanak s Nezavisnim mehanizmom nadzora te ostalim dionicima koji aktivno sudjeluju na području migracija i azila unutar operativnog područja Frontexa u Hrvatskoj. Ovaj posjet posebno se fokusirao na granične prijelaze (BCP) duž hrvatsko-srpske/bosanske granice na kojima Mehanizam provodi nadzore.

Nakon sastanka s predstavnicima Nezavisnog mehanizma nadzora u Zagrebu, delegacija Frontexa, uputila se prema hrvatsko-bosanskoj granici. U razdoblju od 26. do 29. rujna 2023. godine, imali su priliku posjetiti granične prijelaze Frontexovog osoblja na granici prema Bosni i Hercegovini i Srbiji, gdje su se provodile ključne operacije i aktivnosti. S njima su bili i predstavnici Nezavisnog mehanizma nadzora te su tijekom obavljanja zajedničkog nadzora razmjenili iskustva u provođenju nadzora.

6.3. Web stranica Mehanizma

Nakon dogovora oko aktivnosti na projektu 15. svibnja 2023.godine pokrenut je proces izrade Internet stranice Nezavisnog mehanizma nadzora.

Dana 06. lipnja 2023. članovima tima su, na čitanje i korekcije, poslani svi tekstovi vezani uz vidljivost projekta.

15. lipnja 2023 održan je sastanak u Ministarstvu unutarnjih poslova vezan uz izradu Internet stranice, vidljivost projekta i odnose sa zainteresiranim javnostima te su dane smjernice i upute. Ministarstvo unutarnjih poslova pokrenulo je postupak nabave internet stranice.

Od lipnja 2023. do ožujka 2024. održano je nekoliko sastanaka na temu internet stranice, usklađivali su se tekstovi za Internet stranicu, prevoditeljica je prevodila stranicu na engleski jezik.

Ministarstvo je odabralo ponuditelja za izradu te je pristupljeno izradi Internet stranice.

20. ožujka 2024. održan je sastanak Izvoditelja Internet stranice i svih uključenih članova tima te je predstavljen izgled i funkcionalnost stranice *nmn.hr* putem Zoom aplikacije na testnoj verziji Internet stranice NMN. Ustanovljeno je što je još potrebno uskladiti i promijeniti te je dogovoreno da se napravi novi logotip na engleskom jeziku. Prijave na web stranicu su moguće na 11 jezika koji se zaprimaju na email odabranim administratorima sustava koji shodno uputama rješavaju svaki od zaprimljenih predmeta ovisno o temi. Prijave mogu sadržavati i fotografije.

21. ožujka 2024. poslana je bilješka s online sastanka Nezavisnog mehanizma zaštite a 15.5.2024. potpisan je Zapisnik o primopredaji Internet stranice u vlasništvo Ministarstva unutarnjih poslova.

Obzirom na otežanu komunikaciju s Upravom za EU poslove MUP-a te, samim time, probleme u implementaciji i nejasnu budućnost projekta, članovi Mehanizma dogovorili su da neće aktivirati web stranicu Mehanizma dok od MUP-a ne dobiju potvrdu o potrebi daljnje realizacije projekta.

Nakon što je 28. lipnja 2024. novoimenovani ravnatelj Uprave za europske poslove, međunarodne odnose i fondove Europske unije MUP-a, g. Dalibor Jurić potvrdio potrebu i želju MUP-a da se rad Mehanizma nastavi, dogovoreno je da će se web stranica Mehanizma aktivirati istodobno s objavom Polugodišnjeg izvješća, planirano za kolovoz 2024.

7. Medicinska skrb migranata

Ovaj dio izvješća obuhvaća medicinski nadzor korištenja prava na zdravstvenu zaštitu, funkcioniranje primjene zakonodavstva koje regulira to područje te uvid u zdravstveno stanje migranata tj. stranaca, koji nemaju hrvatsko državljanstvo i ulaze u RH (ponekad) na nezakonit način. U početnom dijelu izvješća dane su definicije i zakonski okvir te najvažnije odredbe zakonskih i podzakonskih akata koje reguliraju područje pružanja zdravstvene skrbi migrantima, zatim slijedi detaljniji prikaz opsega zdravstvene zaštite po kategorijama migranata, troškovi pružanja zdravstvene zaštite u razdoblju rada Mehanizma, kao i osvrt na mortalitet migranata na teritoriju RH.

7.1. Medicinska skrb i dokumentacija

Prava osoba koje nemaju hrvatsko državljanstvo i zakonodavni okvir za pružanje zdravstvene zaštite

Pravo na zdravstvenu zaštitu stranaca kojima RH osigurava sredstva u državnom proračunu ostvaruje se sukladno odredbama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj (NN 13/80,15/18, 26/21 i 46/22 – u daljnjem tekstu Zakon) i pripadajućim pravilnicima. Tim Zakonom uređuje se obvezno zdravstveno osiguranje i zdravstvena zaštita stranaca u RH, opseg prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja, prava i obveze nositelja obveznoga zdravstvenog osiguranja, opseg prava na zdravstvenu zaštitu te druga prava i obveze stranaca prema ovom Zakonu, uvjeti i način ostvarivanja i financiranja zdravstvene zaštite stranaca u RH te prava i obveze provoditelja zdravstvene zaštite. Pravilnici koji detaljnije uređuju standarde i opseg pružanja zdravstvene zaštite strancima su Pravilnik o standardima zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite i stranca pod privremenom zaštitom (NN 28/20) i Pravilnik o načinu pružanja zdravstvene zaštite strancu koji nezakonito boravi u Republici Hrvatskoj (NN 116/18).

Standardi zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite utvrđeni su Pravilnikom o standardima zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite i stranca pod privremenom zaštitom (NN 28/20).

Način pružanja zdravstvene zaštite strancu koji nezakonito boravi u RH i za kojeg je donesena odluka u vezi s povratkom (migrant) propisan je Pravilnikom o načinu pružanja zdravstvene zaštite strancu koji nezakonito boravi u RH (NN 116/18).

U RH područje i opseg pružanja zdravstvene skrbi migranata regulira nekoliko zakona i podzakonskih akata:

- Zakon o strancima (NN 133/20, 114/22 i 151/22)
- Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70/15, 127/17 i 33/23)
- Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj (NN 13/80, 15/18, 26/21 i 46/22)
- Pravilnik o standardima zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite i stranca pod privremenom zaštitom (NN 28/20)

Prava i opseg zdravstvene zaštite po kategorijama stranaca

Ključne odredbe Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj (NN 13/80, 15/18, 26/21 i 46/22, dalje u tekstu: Zakon), Pravilnika o standardima zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite i stranca pod privremenom zaštitom (NN 28/20) i Pravilnika o načinu pružanja zdravstvene zaštite strancu koji nezakonito boravi u Republici Hrvatskoj (NN 116/18, dalje u tekstu: Pravilnik) odnose se i primjenjuju na strance u RH na sljedeći način.

Člankom 19. Zakona propisano je da pravo na zdravstvenu zaštitu, a na teret državnog proračuna (Ministarstvo zdravstva) imaju sljedeće kategorije osoba:

- tražitelj međunarodne zaštite,
- azilant,
- stranac pod privremenom zaštitom,
- stranac pod supsidijarnom zaštitom, članovi obitelji azilanta i stranca pod supsidijarnom zaštitom, ako mu obvezno zdravstveno osiguranje ili zdravstvena zaštita nije osigurana po drugoj osnovi,
- maloljetni stranac – žrtva trgovanja ljudima, stranac maloljetnik koji je napušten ili je žrtva organiziranog kriminala ili je iz drugih razloga ostao bez roditeljske zaštite, skrbništva ili bez pratnje,
- stranac koji boravi u RH na poziv njezinih tijela državne vlasti,

- stranac koji je obolio od kolere, kuge, virusnih hemoragijskih groznica ili trbušnog tifusa te
- stranac koji nezakonito boravi u RH i za kojeg je donesena odluka u vezi s povratkom.

Tražitelj međunarodne zaštite

Tražitelj međunarodne zaštite ima pravo na hitnu medicinsku pomoć i prijeko potrebno liječenje bolesti i ozbiljnih mentalnih poremećaja (čl. 20. st. 1. Zakona).

Zdravstveni pregled tražitelja međunarodne zaštite (osnovni liječnički pregled radi otkrivanja akutnih i kroničnih zaraznih bolesti) obvezno se provodi u najkraćem roku u prvih pet dana od dana dolaska u Prihvatilišne za tražitelje međunarodne zaštite/azila (čl. 3. Pravilnika).

Tražitelju međunarodne zaštite i strancu kojem su potrebna posebna prihvatna i/ili postupovna jamstva, osobito žrtvama mučenja, silovanja ili drugih teških oblika psihičkog, fizičkog ili spolnog nasilja pružit će se odgovarajuća zdravstvena zaštita (čl. 20. st. 3. Zakona).

Opseg i standardi zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite

Opseg i standardi zdravstvene zaštite propisani su Pravilnikom o standardima zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite i stranca pod privremenom zaštitom (člankom 6.):

1. pravo na hitnu medicinsku pomoć i prijeko potrebno liječenje bolesti i ozbiljnih mentalnih poremećaja sukladno medicinskoj indikaciji, koje obuhvaća:

- održavanje životno važnih funkcija, zaustavljanje krvarenja,
- sprječavanje iznenadnog pogoršanja zdravstvenog stanja koje bi moglo prouzročiti trajna oštećenja pojedinih organa ili životnih funkcija,
- liječenje šoka,
- liječenje stanja s povišenom tjelesnom temperaturom i sprječavanje širenja infekcije koja bi mogla dovesti do septičnog stanja,
- liječenje otrovanja,
- liječenje ozljeda te drugih oštećenja pri kojima je nužna liječnička pomoć,
- pravo na hitnu i prijeko potrebnu dentalnu zdravstvenu zaštitu,

- liječenje kroničnih bolesti i stanja, kojih bi odgoda liječenja neposredno ili naknadno prouzročilo invaliditet, druga trajna oštećenja ili smrt,
- liječenje ozbiljnih mentalnih poremećaja,
- liječenje zaraznih bolesti.

2. pravo na lijekove s osnovne liste lijekova za hitnu medicinsku pomoć i prijeko potrebno liječenje bolesti i ozbiljnih mentalnih poremećaja sukladno medicinskoj indikaciji iz stavka 1. točke 1. ovoga članka.

Sukladno čl 7. Pravilnika neodgodiva i prijeko potrebna specijalističko-konzilijarna i bolnička zdravstvena zaštita prema medicinskoj indikaciji liječnika obavlja se u zdravstvenim ustanovama na temelju uputnice nadležnog liječnika ili hitne medicinske službe.

Osoba koja nezakonito boravi u RH i azilant

Stranac koji nezakonito boravi u RH tijekom prvih 5 dana boravka u prihvatnom centru mora obaviti obvezni zdravstveni pregled radi utvrđivanja zdravstvenog statusa (čl. 5. Pravilnika). Tijekom prvih pet dana boravka u prihvatnom centru, osoba iz članka 1. Pravilnika o standardima zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite i stranca pod privremenom zaštitom mora obaviti obvezni zdravstveni pregled radi utvrđivanja zdravstvenog statusa.

Opseg i standardi zdravstvene zaštite

Osobi zatečenoj pri nezakonitom prelasku državne granice ili zatečenoj u nezakonitom boravku na teritoriju RH pruža se, po potrebi, hitna i prijeko potrebna zdravstvena zaštita u najbližoj zdravstvenoj ustanovi i kod zdravstvenih radnika privatne prakse u mreži javne zdravstvene službe.

Tražiteljima azila se osigurava svakodnevna zdravstvena zaštita u prihvatnom centru koju provodi liječnik odnosno medicinska sestra/tehničar.

Liječnički pregled obuhvaća pregled cijelog tijela i utvrđivanje fizikalnog statusa uz preporuke liječnika za daljnje neodgodive i prijeko potrebne specijalističko-konzilijarne preglede prema medicinskoj indikaciji.

Utvrđeni zdravstveni status upisuje se u obrazac (opisan u Pravilniku).

Preslika zdravstvenog statusa s podacima o zdravstvenom stanju dostavlja se Prihvatilištu za tražitelje međunarodne zaštite ako je osoba iz stavka 1. ovoga Pravilnika podnijela zahtjev za međunarodnu zaštitu.

Troškove zdravstvene zaštite, uključujući i troškove hitnog prijevoza u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu te zdravstveno zbrinjavanje za vrijeme prijevoza, osobno snosi osoba iz stavka 1. ovoga članka odmah odnosno najkasnije prije otpusta s liječenja.

Ranjive skupine

Za potrebe pisanja ovog izvješća u osobe koje pripadaju ranjivim skupinama ubrajaju se osobe lišene poslovne sposobnosti, djeca, djeca bez pratnje, starije i nemoćne osobe, teško bolesne osobe, osobe s invaliditetom, trudnice, samohrani roditelji s maloljetnom djecom, osobe s duševnim smetnjama te žrtve trgovanja ljudima, žrtve mučenja, silovanja ili drugog psihičkog, fizičkog i spolnog nasilja, kao što su žrtve sakaćenja ženskih spolnih organa.

Opseg zdravstvene zaštite ranjivih skupina

Osobe koje pripadaju ranjivoj skupini stranaca, a zateknu se u RH ostvaruju pravo na odgovarajuću zdravstvenu zaštitu propisanu Pravilnikom o standardima zdravstvene zaštite tražitelja međunarodne zaštite i stranca pod privremenom zaštitom (članak 9. Pravilnika, NN 28/20).

Trudnica ili roditeljica pravo na zdravstvenu zaštitu, u vezi s praćenjem trudnoće i poroda, ostvaruje u istom opsegu kao i osigurana osoba iz obveznoga zdravstvenog osiguranja.

Djeci do 18. godine života osigurava se pravo na cjelokupnu zdravstvenu zaštitu sukladno propisu koji uređuje pravo na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Pružatelji zdravstvene zaštite

Ministarstvo zdravstva sklapa svake godine ugovor s Domom zdravlja Zagreb Centar i Domom zdravlja Kutina za pružanje usluga hitne medicinske pomoći u prihvatištima za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu i Kutini što podrazumijeva pružanje dijagnostičkih i terapijskih postupaka koji su nužni u otklanjanju neposredne opasnosti po život i zdravlje i neodgodive zdravstvene zaštite na razini primarne zdravstvene zaštite te prijeko potrebne specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite na način da jedan tim opće/obiteljske medicine svakog radnog dana pruža zdravstvenu zaštitu.

U slučaju potrebe za uslugama dentalne zdravstvene zaštite u hitnim stanjima, uslugama zdravstvene zaštite žena vezane uz trudnoću i porod, uslugama zdravstvene zaštite predškolske djece te uslugama medicinsko-biokemijskog laboratorija ili uslugama radiološke dijagnostike

iste će se izvršiti u Domu zdravlja. U slučaju prijeko potrebne specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite izdat će se odgovarajuća uputnica.

Potrebni nužni lijekovi propisuju se na posebnim receptima sukladno navedenom Pravilniku.

Radi boljeg uvida u zdravstvenu problematiku i zdravstvene potrebe potrebno je objediniti i unaprijediti sustav prijavljivanja i praćenja zdravstvenih problema i medicinskih intervencija, te obvezati sve pružatelje zdravstvenih usluga da sudjeluju u njemu.

Strancu koji se nezakonito zatekne u RH osigurava se svakodnevna zdravstvena zaštita u prihvatnom centru za strance, koju provodi liječnički tim temeljem ugovora između:

- Ministarstva zdravstva i Doma zdravlja Zagrebačke županije – za Prihvatni centar u Ježevu,
- Ministarstva zdravstva i Doma zdravlja Vukovar – za Tranzitni prihvatni centar u Tovarniku,
- Ministarstva zdravstva i Doma zdravlja Splitsko-dalmatinske županije za Tranzitni prihvatni centar u Trilju (od siječnja 2022. godine).

Specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita prema medicinskoj indikaciji obavlja se u zdravstvenim ustanovama na osnovi uputnice liječnika u prihvatnom centru ili hitne medicinske službe.

Opskrbu lijekovima i medicinskim potrošnim materijalom strancima u prihvatnom centru osigurava Ministarstvo unutarnjih poslova.

Troškovi zdravstvene zaštite za migrante koji se pokrivaju iz proračuna RH

Ministarstvo zdravstva ne raspolaže podacima o ukupnom trošku liječenja migranata u RH budući da postoji samo jedna pozicija u državnom proračunu iz koje se naplaćuju troškovi zdravstvene zaštite za sve kategorije stranaca sukladno članku 19. Zakona.

Izvještaj o broju pregleda u Prihvatnom centru za strance Ježevo od 01.07.-31.12.2023.

	UKUPAN BROJ PREGLEDA PCJ	BROJ OBAVEZNIH PREGLEDA	BROJ PREVENTIVNIH PREGLEDA	BROJ PREGLEDA TIMA HMP	BROJ PREGLEDA U DZZŽ	BAT TESTOVI
UKUPNO	957	709	709	0	0	0

Izvještaj o broju pregleda u Prihvatnom centru za strance Tovarnik od 01.06.-31.12.2023.

	UKUPAN BROJ PREGLEDA PCJ	BROJ OBAVEZNIH PREGLEDA	BROJ PREVENTIVNIH PREGLEDA	BROJ PREGLEDA TIMA HMP	BROJ PREGLEDA U DZZŽ	BAT TESTOVI
UKUPNO	234	234	234	0	0	0

7.2. Smrtno stradali migranti

Za izvještajno razdoblje posebno su praćeni statistički podaci o smrtno stradalim migrantima u 2023. i 2024. godini. U 2023. godini zabilježeno je ukupno 10 slučajeva spašavanja migranata u koje je slučajeve bilo uključeno ukupno 95 migranata, pri čemu se većinom radilo o spašavanju osoba iz poplavljenih područja oko rijeke Save. U 2023. godini je 10 migranata smrtno stradalo (utapanja u rijeci, pronalazak u TV). Do sada je u 2024. godini zabilježeno je ukupno 4 slučaja spašavanja u koje je bilo uključeno ukupno 7 migranata (spašavanja iz rijeka). Do sada je u 2024. godini 4 migranta smrtno stradalo (utapanja u rijekama, tri osobe na granici sa Slovenijom).³⁰ Temeljem svega navedenog nužno je unaprijediti sustav prijavljivanja i praćenja smrtno stradalih i umrlih migranata radi boljeg uvida u uzroke smrti i provođenja eventualnih preventivnih aktivnosti.

7.3. Izvadci iz izvještaja neposrednih promatrača vezano uz zdravstvo i zdravstvenu zaštitu

Prilikom posjete **Tranzitnog punkta za migrante u Rijeci** uz pratnji policijskih službenika provjerene su privremene prostorije koje su namijenjene za pružanje liječničke pomoći kao i prostorije gdje se pripremaju obroci za migrante. Liječnička pomoć je osigurana, kao i prostorija sa lijekovima, a što su nam potvrdili i migranti.

³⁰ 21.05.2024. MUP

U **Tranzitnom prihvatnom centru Tovarnik** vodi se stalna briga o zdravstvenoj i psihosocijalnoj skrbi za smještene strance. Ukoliko je osobama zatečenim u nezakonitom prelasku granice i smještenim u TPC Tovarnik potrebna medicinska pomoć, za pružanje medicinske pomoći osobama u smještajnim kapacitetima TPC Tovarnik sklopljen je sporazum s dr. Melitom Mijić koja ima ordinaciju opće / obiteljske medicine u Tovarniku. Za svaki pregled i pruženu medicinsku uslugu vodi se uredna evidencija u dokumentaciji Tranzitnog prihvatnog centra Tovarnik. Tijekom svibnja 2023. u TPC Tovarnik izvršena su 74 zdravstvena pregleda zatečenih osoba, što predstavlja 640 % veću frekvenciju nego u svibnju 2022. godine, kada je obavljeno 10 zdravstvenih pregleda. Također, u svibnju 2023. godine je zatečenim osobama ordinirano 10 terapija, što predstavlja 57 % više nego u svibnju 2022. godine kada je ordinirano 7 terapija.

Svaki neregularni migrant koji je doveden u **Tranzitni prihvatni centar za strance Trilj** odmah se podvrgava medicinskom pregledu, prođe higijenski punkt (okupa se), dodijeli mu se odjeća i idu u smještaj. Tranzitni prihvatni centar za strance Trilj ima potpisani ugovor s Domom zdravlja Splitsko-dalmatinske županije te na temelju tog ugovora ovlašteni liječnik dolazi najmanje dva puta tjedno u Tranzitni prihvatni centar za strance Trilj, a po potrebi i više puta.

7.4. Primjer medicinskog postupanja na terenu

Iz spisa PGP Gruda - Klasa: UP/I-216-02/23-19/247-256, Br: 511-03-09-23-1 - državljani Turske Recep Ozkan i dr. zbog nezakonitog prelaska državne granice vidljivo je kako su policijski službenici PGP Gruda su dana 13. srpnja 2023. godine, prilikom zaticanja više neregularnih migranata u prelasku državne granice na području PGP Gruda, odmah uočili i trudnicu – neregularnu migranticu državljanku Turske Beyzanur Gelturan koja im je ukazala na određene zdravstvene poteškoće te su je odmah odvezli na pregled u Zavod za hitnu medicinu Dubrovačko-neretvanske županije. Prema navodima zamjenika načelnika PGP Gruda, sve do readmisije u BiH (17. srpnja 2023. godine), navedena osoba imala je osigurane redovite preglede u Zavodu za hitnu medicinu Dubrovačko-neretvanske županije.

Iz spisa PGP Metković - Klasa: NK-UP/I-216-04/23-01/1789, Urbr: 511-03-18-23-1 radi nezakonitog prelaska državne granice Nerimana Topcu, Ahmeta Topcu i njihovog mal. djeteta Berata Topcu, koji su zatečeni po prelasku državne granice Republike Hrvatske (29. kolovoza 2023. godine), policijski službenici PGP Metković kontaktirali su Hitnu medicinsku pomoć Dubrovačko-neretvanske županije (budući da je majka ukazala na određene zdravstvene

poteškoće djeteta) koja je odmah došla te mal. Berata Topcu (zajedno s majkom) odvela u ispostavu Hitne medicinske pomoći Ploče te mu pružila pomoć. Isto tako, u predmetnom postupku mal. Berata Topcu maloljetniku je rješenjem Hrvatskog zavoda za socijalni rad – Područnog ureda Metković Klasa: UP/I-552-02/23-09/130, Ur br: 139-049-21-23-2 od 30. kolovoza 2023. godine imenovan posebni skrbnik radi zaštite njegovih prava i interesa.

8. Izdvojene preporuke

1) Preporuča se izrada detaljnih pravila na razini Republike Hrvatske ili, po mogućnosti, na razini Europske unije (s obzirom na obvezu uspostave neovisnih mehanizama nadzora u svim državama članicama) koja će specificirati obveze Mehanizma u vezi prikupljanja i obrade dokaza, propisati točne korake koje Mehanizam treba poduzeti u slučaju navoda o povredi temeljnih prava migranata i uključivati druga postupovna pravila. Navedena pravila bi trebala uključivati jasnu ovlast i obvezu Mehanizma na upućivanje izravno relevantnim nacionalnim tijelima, sukladno čl. 10(2)(b) Uredbe 2024/1356 o uvođenju dubinske provjere državljana trećih zemalja na vanjskim granicama, koji propisuje da nacionalni mehanizam u slučaju potkrijepljenih navoda o nepoštivanju temeljnih prava "prema potrebi pokreće istragu u pogledu takvih navoda te prati napredak takvih istraga". U slučaju upućivanja predmeta relevantnim nacionalnim tijelima, Mehanizam bi trebao dobivati povratnu informaciju o tijeku i ishodima istrage te odgovor i objašnjenje, ukoliko nacionalna tijela odluče ne pokrenuti postupak. Propisana metodologija i pravila postupanja omogućit će Mehanizmu kvalitetniji rad. Osim toga, u slučaju donošenja postupovnih pravila na razini Europske unije, osigurat će se primjena identične metodologije nacionalnih mehanizama u svim državama članicama i dobivanje pouzdanih i međusobno usporedivih nalaza.

2) Preporuča se da MUP ima obvezu o svakoj zaprimljenoj, odnosno podnesenoj pritužbi na eventualno nezakonito postupanje prema neregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite odmah o tome izvijestiti Mehanizam kako bi se moglo pristupiti utvrđivanju svih relevantnih činjenica vezanih uz konkretni događaj. Propisivanjem takve mogućnosti, Mehanizam bi od samog početka bio upoznat s podnesenim pritužbama te bi mogao pratiti daljnji tijek postupanja u tim predmetima odnosno ukazivati na bilo kakve nepravilnosti i povrede temeljnih prava.

3) Na temelju informacija dobivenih tijekom sastanka Mehanizma s predstavnicima MUP-a vezano uz MUP-ov informacijski sustav, održanog 23. prosinca 2022. godine, preporuča se promjena pravila o tome što djelatnici MUP-a unose u Dnevnik događaja na način da ubuduće budu obuhvaćeni i događaji na teritoriju RH koji se događaju izvan policijskih postaja i koji se tiču državljana trećih zemalja kojima se ne zna ime, a ne samo oni u policijskim postajama. To je posebno važno vezano uz sprečavanje nezakonitog postupanja koje se događa izvan policijskih postaja prema migrantima čije ime nije poznato. U suprotnom postoji opasnost da takva nezakonita postupanja ostanu neevidentirana i da se protiv njih ne mogu poduzeti odgovarajuće radnje i postupci.

4) Preporuča se da Mehanizam u budućnosti, a posebno od datuma primjene Uredbe 2024/1356 o uvođenju dubinske provjere državljana trećih zemalja na vanjskim granicama, te Uredbe 2024/1348 o utvrđivanju zajedničkog postupka za međunarodnu zaštitu u Uniji, dobije stalnu strukturu i osobe koje će biti zaposlene puno radno vrijeme, kako bi Mehanizam mogao u što većem opsegu i što kvalitetnije obavljati svoj rad. Preporuča se da daljnji rad Mehanizma, umjesto postojećeg Sporazuma bude zasnovan na zakonskim pravilima koja će razraditi obveze temeljem čl. 10 novousvojene Uredbe 2024/1356 te čl. 43(4) novousvojene Uredbe 2024/1348.

5) Preporuča se obveza MUP-a da jednom godišnje Mehanizmu podnosi plan edukacije policijskih službenika vezano uz poštivanje temeljnih prava migranata te vezano uz poznavanje nacionalnih europskih i međunarodnih propisa u ovom području, te da istovremeno podnosi izvješće o provedenoj edukaciji u proteklih šest mjeseci. Preporuča se da Mehanizam može davati prijedloge MUP-u na predloženi plan edukacije koje MUP treba ili prihvatiti ili navesti razloge u slučaju neprihvatanja prijedloga.

6) Preporuča se da se migranti fotografiraju i da se fotografije unesu u zajedničku bazu podataka radi lakšeg utvrđivanja identiteta.

7) Prilikom nadzora u I. policijskoj postaji u Rijeci utvrđeno je da kod samog informacijskog sustava problem u tome što EOS sustav, koji je dio Informacijskog sustava (Evidencija o određenim kategorijama stranaca i evidencija međunarodne zaštite), i Informacijski sustav nisu automatski povezani. Preporuka je povezati Informacijski sustav.

8) U odnosu na prostoriju za smještaj osoba zatečenih u ilegalnom prelasku granice u PGP Grude opravdan je nalog načelnika PU Dubrovačke-neretvanske od 04. kolovoza 2023. godine kako PGP Gruda u odnosu na navedenu prostoriju treba što prije osigurati izravan pristup pitkoj vodi u predmetnoj prostoriji te onemogućiti snimanje dijela prostorije u kojem se nalazi sanitarni čvor, bilo prikriivanjem tog prostora zidom ili izradom tehničkog rješenja na video i audio sustavu.

9) Preporuča se da statistička izvješća koja se temeljem članka 5. Sporazuma dostavljaju Mehanizmu minimalno uključuju sve definirane podatke prema dogovorenim kategorijama/obilježjima kao i pisano metodološko pojašnjenje načina bilježenja i prikupljanja dostavljenih podataka.

10) Preporuča se da se, u suradnji sa Službom za nezakonite migracije Uprave za granicu te uz sudjelovanje Službe za strateško planiranje, statistiku i unapređenje rada Sektora za pravne

poslove i strateško planiranje Glavnog tajništva MUP-a, koja redovito priprema statistička izvješća MUP-a (uključujući podatke o stanju sigurnosti na državnoj granici i poslovima sa strancima, ali i počiniteljima, oštećenima i kaznenim djelima iz članka 326. Kaznenog zakona), za potrebe provedbe Sporazuma u suradnji s NMN-om, metodološki i tehnički unaprijedi način prikupljanja, obrade i dostave statističkih izvješća Mehanizmu u Sporazumom predviđenom roku do 10. dana u mjesecu za prethodni mjesec.

11) Preporuča se da se u predstojećem razdoblju unificira metodologija prikupljanja i obrade podataka za potrebe Mehanizma te drugih relevantnih dionika, odnosno uvede viša razina koordinacije među različitim ustrojstvenim jedinicama MUP-a kako bi se maksimalno smanjila mogućnost cirkuliranja nepodudarnih statističkih podataka, a koje bez jasnih metodoloških pojašnjenja mogu stvoriti (pogrešan) dojam o nepouzdanosti statističkih podataka MUP-a, posebno ukoliko se takvi podaci analiziraju i/ili javno objavljuju od strane relevantnih dionika kao što su Pučka pravobraniteljica i Mehanizam.

12) Radi boljeg uvida u zdravstvenu problematiku i zdravstvene potrebe potrebno je objediniti i unaprijediti sustav prijavljivanja i praćenja zdravstvenih problema i medicinskih intervencija, te obvezati sve pružatelje zdravstvenih usluga da sudjeluju u njemu.

13) Preporuča se unaprijediti sustav prijavljivanja i praćenja smrtno stradalih i umrlih migranata radi boljeg uvida u uzroke smrti i provođenja eventualnih preventivnih aktivnosti.

14) Preporuča se osigurati adekvatne uvjete za rad medicinskih timova u tranzitno-prihvatnim centrima (prostor i oprema).

9. PRILOG br.1

Preporuke Savjetodavnog odbora

u vezi Godišnjeg izvješća Nezavisnog mehanizma nadzora

(lipanj 2021. – lipanj 2022.)

Savjetodavni odbor je neformalno tijelo povezano s Nezavisnim mehanizmom nadzora (dalje u tekstu: NMN) u Hrvatskoj, koje nije dio NMN-a, te je njegov zadatak davanje preporuka za poboljšanje nezavisnosti i funkcioniranja NMN-a. Savjetodavni odbor svoje preporuke daje nakon objavljivanja izvješća o provedenim nadzorima koje u sklopu svojega rada obavlja NMN.

Savjetodavni odbor NMN-a je održao tri sastanka s predstavnicima Koordinacijskog odbora NMN-a: 17. rujna 2021. godine, 21. prosinca 2021. godine i 6. srpnja 2022. godine. Savjetodavni odbor ovim preporukama želi izraziti svoje mišljenje o godišnjem izvješću NMN-a (za razdoblje od lipnja 2021. do lipnja 2022. godine). Radi lakšeg snalaženja, spomenuto izvješće je u privitku.

Savjetodavni odbor izražava zahvalnost na dobro strukturiranom i detaljnom izvješću koje ilustrira svrhu postojanja mehanizma nadzora, prvoga takvog tijela uspostavljenog u jednoj od zemalja članica Europske unije u skladu s prijedlogom Europske komisije o dubinskoj provjeri³¹. Izvješće daje uvid u zapažanja povezana s policijskom praksom, povećava razinu osviještenosti o zakonima koji se primjenjuju i mjerama zaštite temeljnih prava te daje preporuke za poboljšanje internih procedura.

Savjetodavni odbor je tim više zahvalan na naporima koji su poduzeti kako bi se poboljšala transparentnost rada NMN-a, posebice javnim objavljivanjem godišnjeg izvješća. Nadalje, Savjetodavni odbor pozdravlja činjenicu da izvješće sadržava preporuke za produženje rada NMN-a nakon prvotno definiranog perioda, ažurirane preporuke koje su nastale nakon polugodišnjeg izvješća i s njima povezani daljnji koraci. Savjetodavni odbor isto tako cijeni napore hrvatskih vlasti koje su uzele u obzir potrebu za podrškom NMN-u kroz program upravljanja granicom i viznim sustavom.

³¹ Članak 7 Prijedloga uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uvođenju dubinske provjere državljana trećih zemalja na vanjskim granicama i izmjeni uredaba (EZ) br. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 i (EU) 2019/817; COM/2020/final

Savjetodavni odbor pohvaljuje aktivnosti koje je NMN dosad proveo, posebice uspostavljanje stručnog dijaloga s MUP-om i provedbu dvadeset najavljenih i nenajavljenih promatranja provedenih tijekom prve godine provedbe NMN-a. To je opipljivo postignuće koje zaslužuje biti dodatno prošireno, kao što je naglašeno u godišnjem izvješću.

Savjetodavni odbor prvo želi iznijeti nekoliko opažanja o sadržaju godišnjeg izvješća NMN-a. A kao drugo, Savjetodavni odbor želi dati neke preporuke za daljnji rad NMN-a.

9.1. Glavni komentari na godišnje izvješće Nezavisnog mehanizma nadzora

1. Opseg / Okvir

Ključne aktivnosti NMN-a doprinose poštivanju temeljnih prava neregularnih migranata i tražitelja međunarodne zaštite. Stoga Savjetodavni odbor smatra kako bi se u izvješću trebalo dodatno staviti naglasak na temeljna prava, uključujući i činjenicu da je cilj svih aktivnosti nadzora koje su proveli neposredni provoditelji NMN-a nadzor poštivanja temeljnih prava. S tim u vezi, posebnu pozornost treba posvetiti ranjivim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite, uključujući djecu.

Savjetodavni odbor primijetio je da se neki od nalaza i preporuka iz godišnjeg izvješća odnose na pitanja koja nisu obuhvaćena Sporazumom³² (koji čini pravni okvir NMN-a) i kojima bi se mogli baviti neki drugi forumi. Nadalje, Savjetodavni odbor pozdravlja uključivanje u izvješće aspekata koji se odnose na zdravstveno stanje iregularnih migranata i tražitelja međunarodne zaštite. Ipak, daljnje i detaljnije preporuke za bolje korištenje zdravstvenog sustava³³ nisu definirane Sporazumom. Za potrebe nadziranja temeljnih prava korisnije bi bilo uključivanje detalja o uzrocima ozljeda te kako su se oni mijenjali tijekom vremena po pitanju uzroka, počinitelja i broja.

2. Mandat

Tijekom prve godine provedbe, mandat NMN-a uključivao je promatranja na graničnim prijelazima, u policijskim postajama i prihvatilištima za tražitelje azila, kao i najavljene posjete zelenoj granici. Na temelju tog prvobitnog mandata³⁴, prema onome što je napisano u

³² Primjerice nalazi o lažnom identitetu ili ulozi krijumčara ljudi na str. 20, ili preporuke o prekograničnoj suradnji i analiza viznog režima Bosne i Hercegovine i Srbije (preporuka 6, dio 2), stvaranje baza podataka na razini EU o pravomoćno osuđenim osobama za trgovanje i krijumčarenje ljudima (preporuka 7, dio 2) ili nadziranje provedbe odluka o povratu (preporuka 12, dio 2).

³³ Preporuka 15, dio 2 u godišnjem izvješću.

³⁴ Pravo NMN-a na pristup policijskim dosjeima i dokumentima odnosi se samo na dosjee nakon pritužbi protiv navodnog nezakonitog postupanja prema neregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite. Osim toga, NMN ima pravo razgovarati samo s policijskim službenicima koji su radili s odabranim dosjeima i

Godišnjem izvješću, Savjetodavni odbor konstatira kako neposredni provoditelji nisu uočili nepravilnosti što se tiče prava na azil i pristup postupku azila na službenim graničnim prijelazima i u policijskim postajama³⁵.

Savjetodavni odbor isto tako konstatira da je izvješće naglasilo ograničenja mandata trenutnog NMN-a, posebice u izostanku nenajavljenih posjeta zelenoj granici i nedostatku pristupa informacijama kroz informacijski sustav MUP-a. Za učinkovitije nadziranje poštivanja temeljnih prava na vanjskim granicama, potrebno je proširivanje mandata NMN-a.

Unatoč tim ograničenjima, NMN je identificirao nepravilnosti koje se odnose na situaciju na zelenoj granici, temeljem informacija dobivenih od MUP-a. Temeljem toga, NMN je identificirao izolirane slučajeve nezakonitog odvratanja policije na minski sumnjivim područjima, kao i krivo tumačenje granične policije da minirane lokacije nisu na teritoriju RH – što jesu – i sprečavanje ulaska osoba koje su tamo uhvaćene, bez mogućnosti da zatraže azil.

3. Metodologija

Savjetodavni odbor cijeni pojašnjenja o metodologiji rada NMN-a, koja se temelje na analizi primarnih izvora podataka – promatranja i intervjui – i sekundarnih izvora podataka³⁶. Prema mišljenju Savjetodavnog odbora, bilo bi dobro kad bi u izvješću bilo više dokaza koji bi potkrijepili nalaze i kad bi postojala jasnija veza između promatranja i intervjua koje su neposredni provoditelji proveli na licu mjesta te zaključaka izvedenih iz tih posjeta. U izvješću bi se mogli opisati i različiti profili neposrednih provoditelja. To bi doprinijelo boljem razumijevanju vještina i kompetencija koje imaju trenutni neposredni provoditelji. Izvješće bi moglo sadržavati i dodatne informacije o metodologiji korištenoj tijekom provođenja intervjua s migrantima. Isto tako bi trebalo jasno navesti cjelokupnu metodologiju koja je dovela do svakog pojedinog zaključka (npr. vrsta primarnih i/ili sekundarnih izvora, popis intervjua s dionicima, itd.).

Osim toga, bilo bi dobro da izvješće sadrži i popis i referiranje na kriterije razvijene u relevantnim sudskim slučajevima Suda Europske unije prilikom tumačenja primjenjive EU

podnositeljima pritužbi te u određenim okolnostima i s podnositeljima pritužbe. NMN-u je također omogućen uvid u aktivnosti i izvješća Ravnateljstva policije u vezi s navodnim nezakonitim postupanjem prema neregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite. Istovremeno, NMN nema ovlasti pristupa elektroničkim bazama podataka MUP-a.

³⁵ Stranica 24 godišnjeg izvješća.

³⁶ Stranica 6 godišnjeg izvješća

legislative u skladu s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima³⁷, posebice poštivanja prava na pristup međunarodnoj pomoći, načela zabrane vraćanja (*non-refoulement*) i zabrane mučenja i drugih oblika zlostavljanja. Nadalje, kod opisivanja pravnih izvora koji su korišteni za analizu, pod 2.1 trebalo bi spomenuti i Povelju Europske unije o temeljnim pravima. Moglo bi se isto tako referirati i na relevantne smjernice UN-a, uključujući UNHCR, Vijeće Europe i EU agencije, uključujući i Agenciju Europske unije za temeljna prava.

Dodatno, preporuke koje se odnose na slična pitanja mogu se grupirati zajedno radi maksimalnog učinka i trebalo bi ih posložiti prema prioritetu temeljem njihove ozbiljnosti i žurnosti, te kategorizirati prema vrsti daljnjeg postupanja (follow-up) potrebnog za ispravljanje uočenih nepravilnosti, počevši od onih koje zahtijevaju neodgodivi odgovor MUP-a.

4. Izazovi

Savjetodavni odbor konstatira da je u godišnjem izvješću identificirano nekoliko izazova s kojima se NMN suočio tijekom provedbe. Kako bi se na njih što bolje odgovorilo, Savjetodavni odbor smatra kako bi njihovo detaljnije elaboriranje doprinijelo izvješću, posebice što se tiče nenajavljenih nadzora i pristupa i postupanja s informacijama dobivenim iz informacijskog sustava NMN-a, kako slijedi:

- **Nenajavljeni nadzori:** Savjetodavni odbor pozdravlja preporuku 2, dio 2, iz godišnjeg izvješća o proširivanju Sporazuma kojim bi se omogućili nenajavljeni posjeti zelenoj granici. Dodatak bi također trebao obuhvatiti modalitete nenajavljenih posjeta zelenoj granici na područjima na kojima ne postoji sumnja o zagađenosti minama.
- **Pristup informacijama:** prema preporuci 3, dio 2, Savjetodavni odbor podržava mogućnost pristupa i postupanja s informacijama iz informacijskog sustava MUP-a u skladu s jasno definiranim protokolom. Protokol treba obuhvatiti način pohrane, korištenja i obrade podataka/informacija (npr. kako osigurati povjerljivost, odnosno da se informacije koje su dobivene u sklopu aktivnosti NMN-a ne koriste izvan okvira rada NMN-a). Osim toga, ugovori neposrednih provoditelja trebali bi sadržavati klauzulu o povjerljivosti i izjavu o nepostojanju sukoba interesa, uključujući i nakon isteka ugovora.

I. Glavne preporuke s obzirom na produženje rada Nezavisnog mehanizma nadzora

³⁷ Nadalje, dio pod 2.1. o analizi primarnih podataka trebao bi se referirati na EU legislativu, uključujući Povelju Europske unije o temeljnim pravima.

1. **Opseg** rada NMN-a treba dodatno razjasniti i obuhvatiti poštivanje temeljnih prava od strane policijskih službenika u svim okolnostima, s posebnom pozornošću na pravo na učinkovit pristup postupku azila, poštivanje načela zabrane protjerivanja, zabrane kolektivnog protjerivanja, zabrane mučenja i drugih oblika zlostavljanja.
2. **Mandat** NMN-a trebao bi biti jasno formuliran tako da dopušta mogućnost obavljanja **nenajavljenih posjeta** zelenoj granici i korištenja relevantnih primarnih i sekundarnih izvora³⁸, navodeći i pravo pristupa datotekama i dokumentima koje bi neposredni promatrači imali pravo neovisno provjeravati kada je to relevantno. Sporazum bi stoga trebao utvrditi uvjete u vezi s **prikupljanjem dokaza i pravu pristupa**.
3. Što se **tiče daljnjih radnji koje treba poduzeti nakon otkrivanja nepravilnosti i mogućih povreda temeljnih prava**, Savjetodavni odbor smatra da NMN mora imati nadležnost **zahtijevati pokretanje službenih istraga od relevantnih državnih tijela**. Osim toga, godišnje izvješće jasno pokazuje da NMN nije mehanizam čiji se rad **temelji na pritužbama** (complaint-based mechanism) i da je njegov mandat ograničen u vremenu, prostoru i djelokrugu. Sporazum bi stoga trebao razjasniti da NMN treba proslijediti zaprimljene pritužbe nadležnim tijelima, posebno pučkoj pravobraniteljici.³⁹
4. Za buduće aktivnosti, NMN bi imao koristi od **povećane suradnje** s različitim tijelima i jačanja komplementarnosti s drugim aktivnostima državnih tijela i nedržavnih vladinih aktera (*o.p. non-state governmental actors*). Stoga, i bez prejudiciranja preporuke iz prethodnog stavka, trebalo bi strože ograničiti moguće preklapanje s mandatima ili nadležnostima drugih tijela, koja imaju ustavnu ulogu ispitati navode o nezakonitim radnjama i nepravilnostima.

³⁸ Uključujući medicinske dosjee, video nadzor granice, razgovore s neregularnim migrantima i izbjeglicama bez prisutnosti policije i uz prevoditelja ako je to potrebno, kao i izvješća organizacija civilnog društva, međunarodnih organizacija i medija.

³⁹ Uloga pravobranitelja je ispitati navode o nezakonitostima i nepravilnostima u radu državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba s javnim ovlastima te pravnih i fizičkih osoba sukladno posebnim zakonima (hrvatskih tijela) te redovito posjećivati lokacije detencije radi sprječavanja mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

5. Savjetodavni odbor podržava preporuke NMN-a za **uspostavu procesa unutar policije** u slučajevima kada se otkriju sustavni i pojedinačni nedostaci ili nepravilnosti. Savjetodavni odbor također podržava poboljšani dijalog unutar policije kako bi se preporuke jasno provele, kao i mogućnost da policijski službenici daju svoje povratne informacije, po mogućnosti anonimno, putem namjenskog fleksibilnog mehanizma za pritužbe koji ne prolazi kroz policijsku hijerarhiju. Osim uspostavljanja formalnog komunikacijskog kanala, to se može postići i podizanjem svijesti i/ili obukom policijskih službenika kako bi ih se upoznalo sa svim nacionalnim tijelima kojima bi mogli prijaviti takve slučajeve.
6. Savjetodavni odbor smatra da je preporučljivo provesti **procjenu potreba za edukacijom** i temeljem te procjene razviti plan edukacije. Uz edukaciju policijskih službenika, NMN treba razmisliti i o vlastitim potrebama za edukacijom o zakonskoj regulativi EU o temeljnim pravima ili njegovim posebnim aspektima, na primjer o načelu zabrane protjerivanja, kako bi dodatno poboljšao svoj rad u drugoj godini rada i nadalje.
7. Savjetodavni odbor preporuča da se Sporazumom utvrde pravila za reguliranje **odnosa s javnošću i medijima**. Također, predlaže uspostavu web stranice na kojoj će se objavljivati – na engleskom i na hrvatskom jeziku – sve relevantne informacije vezane uz funkcioniranje NMN-a, te otvaranje elektronskog kanala za lakšu komunikaciju s javnošću. Savjetodavni odbor također smatra da je administrativna podrška i dalje neophodna za funkcioniranje NMN-a.
8. Savjetodavni odbor preporuča Koordinacijskom odboru da razmisli o odabiru **novih/dodatnih članova** za sudjelovanje u aktivnostima nadzora, na temelju javnog poziva i prema utvrđenim objektivnim kriterijima. To bi moglo doprinijeti kvaliteti aktivnosti koje provodi NMN uključivanjem različitih stručnjaka.
9. Koordinacijski odbor mogao bi s MUP-om istražiti načine **redovitog ažuriranja informacija o postupanju** u skladu s preporukama NMN-a, kao i otkrivanju nepravilnosti i mogućih povreda temeljnih prava. To bi potaknulo transparentnost NMN-a prema javnosti.

10. Savjetodavni odbor bi pozdravio mogućnost za sudjelovanje u **pregledu nacрта Sporazuma koji se odnosi na produženje rada NMN-a** i spreman je nadležnim tijelima staviti na raspolaganje stručnost svojih **članova**.

Zaključno, Savjetodavni odbor čvrsto vjeruje da bi sljedeće izmjene i dopune Sporazuma uvelike poboljšale učinkovitost NMN-a:

- mogućnost nenajavljenih posjeta zelenoj granici;
- pravo pristupa informacijama iz Informacijskog sustava MUP-a prema jasno definiranom protokolu;
- detaljna pravila o prikupljanju i obradi dokaza;
- postupak praćenja svih nepravilnosti i mogućih kršenja temeljnih prava koje otkrije NMN, uključujući ažurirane informacije o istragama i upućivanju na druga tijela. S druge strane, NMN bi također trebao dobivati pojedinosti o naknadnim radnjama koje je poduzeo MUP, kao i vremenski okvir i obrazloženje u slučajevima kada one nisu poduzete.

Na kraju, Savjetodavni odbor želi ponoviti svoju zahvalnost za blisku suradnju između NMN-a i Savjetodavnog odbora te poziva voditelja i nekoliko članova Koordinacijskog odbora da prisustvuju sljedećim sastancima Savjetodavnog odbora. Stupanjem na snagu obnovljenog Sporazuma novi predsjedatelj Savjetodavnog odbora bit će Agencija EU-a za temeljna prava na razdoblje od godinu dana.

Za Savjetodavni odbor

Predsjedavajući Olivier ONIDI

U Brusselesu, 27. listopada 2022.

Aneksi:

- Godišnje izvješće NMN-a (lipanj 2021. - lipanj 2022.)
- Popis članova Savjetodavnog odbora